

ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

นางณภสร นิลประดับ

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา
สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

พ.ศ. 2566

The Needs and the Guidelines for Promoting Active Learning
Management of Schools under Bang Khun Thian District Office,
Bangkok Metropolis

Mrs. NAPHASORN NILPRADUB

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Education in Educational Administration
School of Educational Studies Sukhothai Thammathirat Open University

2023

หัวข้อการศึกษาค้นคว้าอิสระ	ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
ชื่อและนามสกุล	นางณภพร นิลประดับ
แขนงวิชา / วิชาเอก	บริหารการศึกษา
สาขาวิชา	ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้ได้รับความเห็นชอบให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรระดับปริญญาโท เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2567

คณะกรรมการสอบการศึกษาค้นคว้าอิสระ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ชื่อการศึกษา คำนวณค่าอิสระ ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
ผู้ศึกษา นางณภพร นิลประดับ รหัสนักศึกษา 2632300428
ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการบริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์ ปีการศึกษา 2566

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 2) ศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 255 คน โดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู ศึกษานิเทศก์ และหัวหน้าฝ่ายการศึกษารวมทั้งสิ้น 7 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา มีค่าความเที่ยงของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .97 และ .95 ตามลำดับ และแนวคำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร $PNI_{Modified}$ และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยปรากฏว่า 1) สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา เรียงลำดับได้ ดังนี้คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ได้แก่ (1) สำนักการศึกษากรุงเทพมหานครควรวางแผนและมอบนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสู่โรงเรียน (2) ศึกษานิเทศก์ควรนิเทศติดตาม โดยใช้หลักการนิเทศแบบร่วมพัฒนา และพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม และ (3) ศึกษานิเทศก์ควรร่วมกับผู้บริหารจัดอบรมให้แก่ครู และจัดสัมมนาให้ครูได้ศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ รวมถึงจัดทำ PLC ในโรงเรียน (4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศในชั้นเรียนโดยการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อช่วยเหลือ และให้คำแนะนำครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

คำสำคัญ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ความต้องการจำเป็น แนวทางการส่งเสริม

Independent Study title: “The Needs and the Guidelines for Promoting Active Learning Management of Schools under Bang Khun Thian District Office, Bangkok Metropolis”

Author: “Mrs. NAPHASORN NILPRADUB”; ID: “2632300428”;

Degree: Master of Education (Educational Administration)

Independent Study Advisor: Associate Professor Dr. Ketkanok Urwongse; Academic year: 2023

Abstract

The objectives of this research were 1) To study the current conditions and desirable conditions for organizing Active Learning Management of Schools. 2) To study the needs in promoting Active Learning Management of Schools. 3) To study guidelines for promoting Active Learning Management of Schools.

The sample group used in the research included teachers of Schools under Bang Khun Thian District Office, Bangkok Metropolis, 255 people using Taro Yamane's formula at a confidence level of 95%. And those who provide information on ways to promote Active Learning management are School Director, Teachers, Educational Supervisor, and Chief of Education Section, 7 people. There is a precision value of the current condition. and desirable conditions of the entire questionnaire were .970 and .949, respectively. And Guidelines for Promoting of Active Learning Management of Schools. Data analysis uses percentage, mean, and standard deviation values. Prioritizing needs using the PNIModified and content analysis.

The results of the research 1) Current conditions are very proactive in Active Learning Management of Schools. 2) Desirable conditions of Active Learning Management of Schools Overall the most. 3) Need for Active Learning Management of Schools can be sorted as follows: Evaluation Active Learning Management. Next is the Design and Planning of Active Learning Management, Create the environment of Active Learning Management, and finally, Evaluation for organizing Active Learning Management. And 4) Guidelines for promoting Active Learning Management is (1) The Bangkok Education Office should plan and provide policies for proactive learning management to schools. (2) Educational supervisors should supervise and follow up. Using the principles of co-development supervision and develop a manual for proactive learning management to provide a guideline for teachers to study further. (3) Educational supervisors should work with School Director to organize training for teachers. and organized seminars for teachers to study and visit model schools, including creating PLCs in schools. (4) School Director should provide classroom supervision. Guidance and mentoring to help and provide advice to teachers on proactive learning management

Keywords : Teachers' Active Learning Management Needs Promotion guidelines

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าอิสระฉบับนี้ ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณา และอนุเคราะห์ของอาจารย์ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.เก็จกนก เอื้อวงศ์ ที่เป็นที่ปรึกษา เป็นขวัญและกำลังใจ ให้คำแนะนำ หลักการ และแนวคิด ตลอดระยะเวลาของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ตั้งแต่ต้นจนเสร็จสมบูรณ์ และอาจารย์ ดร.อาจารี คุ้มรันไพศาล ที่เสียสละเวลาเป็นกรรมการสอบ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนางานวิจัยให้มีคุณภาพ

ขอขอบพระคุณ ผู้อำนวยการสำนักการศึกษารุงเทพมหานคร ศึกษาานิเทศก์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ สละเวลาอำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือจนการเก็บรวบรวมข้อมูลประสบผลสำเร็จ ขอขอบคุณครอบครัว เพื่อน พี่ และน้องที่คอยให้กำลังใจในการฝ่าอุปสรรคทั้งปวง

นอกจากนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณคุณอาจารย์ แชนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชที่ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้และให้โอกาสพัฒนาตนเองในสถาบันแห่งนี้ สุดท้ายขอขอบคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ตลอดมา

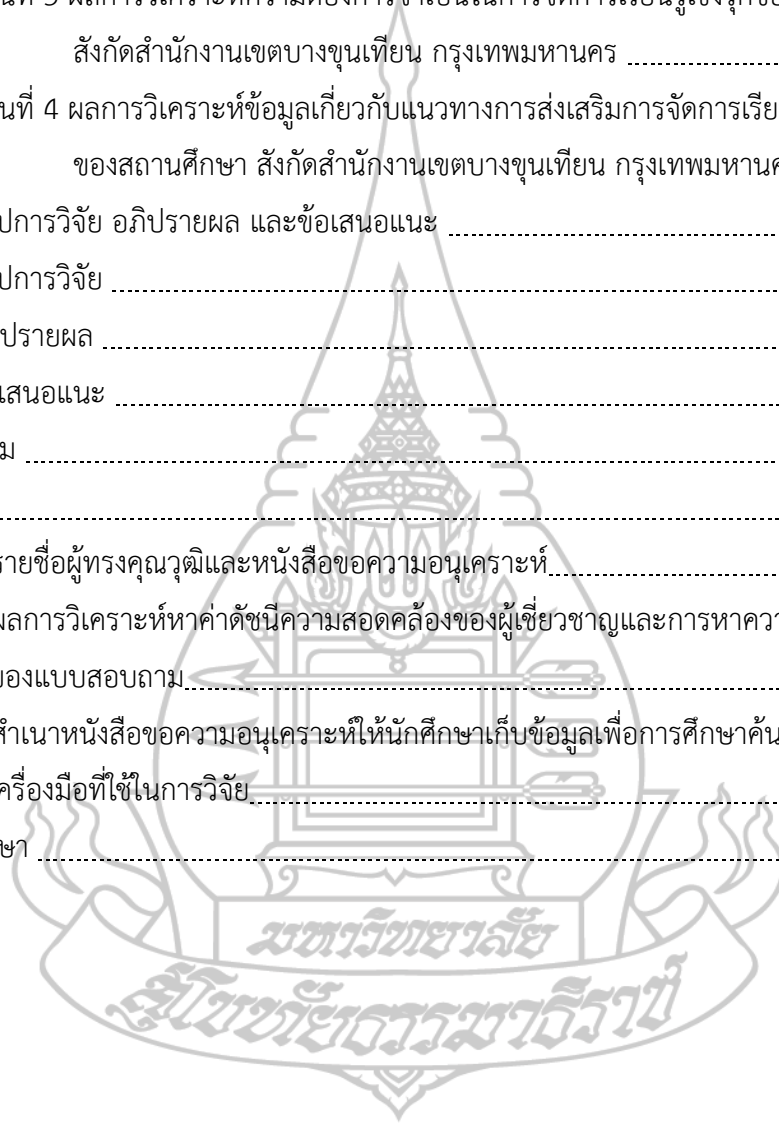
นางณัชชา นิลประดับ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	4
กรอบแนวคิดการวิจัย	4
ขอบเขตของการวิจัย	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	6
ประโยชน์ที่ได้รับ	8
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	9
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	9
แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น	40
บริบทเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร	45
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	51
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	56
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	56
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	57
การเก็บรวบรวมข้อมูล	59
การวิเคราะห์ข้อมูล	60
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	62
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัด การเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	63

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	72
ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	77
บทที่ 5 สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	83
สรุปการวิจัย	83
อภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ	95
บรรณานุกรม	97
ภาคผนวก	105
ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์	106
ข ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญและการหาความเชื่อมั่น ของแบบสอบถาม	111
ค สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ... ..	124
ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	128
ประวัติผู้ศึกษา	138

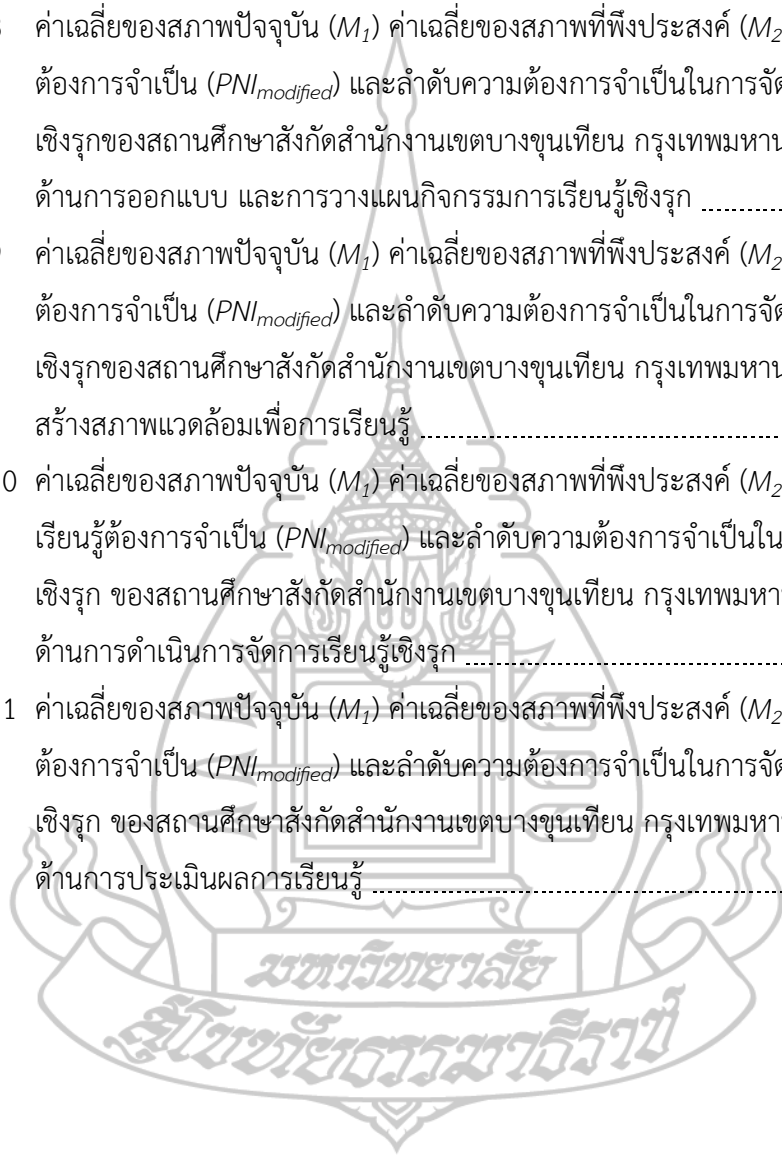
สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์กระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	24
ตารางที่ 2.2 ข้อมูลครูและบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	51
ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตามขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	56
ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	62
ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครในภาพรวม	64
ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	65
ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	67
ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	69
ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครด้านการประเมินผลการเรียนรู้	70
ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความ ต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครในภาพรวม	72

สารบัญตาราง (ต่อ)

หน้า

<p>ตารางที่ 4.8</p>	<p>ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการออกแบบ และการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก</p>	<p>73</p>
<p>ตารางที่ 4.9</p>	<p>ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้</p>	<p>74</p>
<p>ตารางที่ 4.10</p>	<p>ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีการเรียนรู้ต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก</p>	<p>75</p>
<p>ตารางที่ 4.11</p>	<p>ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้</p>	<p>76</p>

ฉ

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย 5

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในศตวรรษที่ 21 สถานการณ์โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ดังนั้นการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการปรับตัว เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในโลกาภิวัตน์ และเพื่อให้คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 คือ คนไทยที่มีปัญญาที่เฉียบแหลม (Head) มีทักษะที่เห็นผล (Hand) มีสุขภาพที่แข็งแรง (Health) และมีจิตใจที่งดงาม (Heart) ซึ่งการศึกษาถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ และการจัดศึกษาเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญ เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยเริ่มปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการศึกษาจากการเรียนแบบ Passive Learning หรือการเรียนรู้แบบตั้งรับ ให้เป็นการเรียนรู้แบบ Active Learning หรือ การเรียนรู้เชิงรุก (กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา, 2559. น.19-20) ที่เน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการคิด การได้รับการปรึกษาชี้แนะ การนำความรู้ไปใช้ การถอดบทเรียน การสะท้อนคิด รวมทั้งมีปฏิสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น เกิดแรงบันดาลใจ เกิดทักษะในการเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถสร้างองค์ความรู้ ความเข้าใจ ความเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน โดยคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (พรชัย จันทะคุณ และคณะ, 2565, น.2) สอดคล้องกับทฤษฎีของแมมมณี (2555) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการออกแบบ และจัดการเรียนรู้ ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง และเกิดการพัฒนารอบด้าน ทั้งด้านกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ โดยการจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุกจะเน้นวิธีการสอนและเทคนิคการสอนที่หลากหลายมาใช้ออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ ครูผู้สอนต้องวางแผนการสอนมาเป็นอย่างดี เพื่อให้สอดคล้องกับรายวิชา วัตถุประสงค์การเรียนรู้ และลักษณะของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่กล่าวว่า การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจในโมโนทัศน์ที่สอนได้ถูกต้อง และลึกซึ้งซึ่งเกิดความคงทนถาวร ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ได้เป็นอย่างดีเกิดความสนุกสนานจากกิจกรรมที่จัดขึ้นในการเรียนการสอน สามารถบูรณาการความรู้ที่ได้จากการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์ เป็นผลสืบเนื่องมาจากการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้เป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง (จิราภร อรรถพร และ ประกอบ กรณีกิจ, 2557, น. 123)

สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ได้มีภารกิจในการพัฒนากรุงเทพมหานคร ให้ก้าวสู่การเป็น “มหานครแห่งเอเชีย” ในปี พ.ศ. 2575 โดยกำหนดเป้าหมายในการกระจายโอกาสทางการศึกษาอย่างเท่าเทียม เสมอภาค และพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ว่า “การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานคร ที่พร้อมด้วยคุณธรรม” มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะ และคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย รวมถึงมีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2565) สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขปรับปรุง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2545) และฉบับที่ 3 (พ.ศ.2553) ที่ระบุว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีระเบียบการปกครอง ตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้ง และเป็นผู้กำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เด็กในพื้นที่กรุงเทพมหานครต้องเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ทั้งองค์ความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะในการดำรงชีวิต รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก โดยจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 การส่งเสริมทักษะอาชีพ การยกระดับทักษะภาษาอังกฤษ การจัดการกิจกรรมการเรียนการสอน STEM Education การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การยกระดับผลสัมฤทธิ์ O - NET และการพัฒนาครู เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2564, น.3)

สำหรับสถานการณ์ด้านการศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ข้อมูลจากแผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ.2565 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีผลคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) 5 ปีซ้อนหลัง (ปีการศึกษา 2559 - 2563) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เมื่อพิจารณาเป็นรายวิชา พบว่า กรุงเทพมหานครมีคะแนนเฉลี่ยวิชาภาษาไทยสูงกว่าระดับประเทศทุกปี แต่คะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ และวิชาวิทยาศาสตร์ไม่แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่สูงหรือต่ำกว่าระดับประเทศอย่างชัดเจนจึงเป็นวิชาที่ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ส่วนวิชาภาษาอังกฤษมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศทุกปี ยกเว้นปีการศึกษา 2559 จึงเป็นวิชาที่ควรรักษาสภาพไว้และส่งเสริมให้มีการพัฒนาต่อไป สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ต่ำกว่าระดับประเทศอย่างต่อเนื่องทุกปีการศึกษา (แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565 สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2565 , น.21-22) สอดคล้องกับ แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 - 2569) พบว่า โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีผลคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในปีการศึกษา 2562 - 2563 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 ยังต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากยังมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า

ระดับประเทศทุกวิชา ทั้งนี้ หากพิจารณาแบบอิงเกณฑ์โดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ตามที่กำหนดในตัวชี้วัดตามเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ ด้านคุณภาพการศึกษา ที่กำหนดให้ร้อยละของนักเรียนที่มีคะแนนผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) แต่ละวิชาผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 ขึ้นไปเพิ่มขึ้น โดยตั้งเป้าหมายเมื่อสิ้นสุดแผนฯ ระยะเวลาหนึ่งในปี พ.ศ. 2564 คือ ร้อยละ 50 นั้น พบว่า ผลการสอบของกรุงเทพมหานครเองยังคงไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

นอกจากนี้เมื่อพิจารณาผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ยังต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ (สิริลักษณ์ พวงระย้า และ กัลยมน อินทุสุต, 2564, น.59) ซึ่งอาจเกิดจากเหตุผลต่าง ๆ ได้แก่ ธรรมชาติของแต่ละวิชาที่มีเนื้อหาและความยากง่ายไม่เท่ากัน รวมไปถึงปัจจัยด้านการจัดการเรียนการสอน และปัจจัยด้านผู้เรียนต่าง ๆ จึงต้องมีการดำเนินการเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 - 2569) สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2563, น.51) ดังที่ จำเริญ จิตรหลัง (2562) ได้ศึกษากลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัญหาที่ทำให้การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ไม่ประสบความสำเร็จมีสาเหตุมาจากปัญหาในหลายๆ ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการพัฒนาผู้เรียน 3) ด้านการพัฒนาครู 4) ด้านผู้ปกครอง 5) ด้านการบริหารจัดการ 6) ด้านบริบทชุมชนและสภาพแวดล้อม ซึ่งในด้านการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาครูนั้น พบว่า ครูขาดทักษะในการถ่ายทอดความรู้ ขาดการวางแผนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ นอกจากนี้ยังพบว่า กิจกรรมการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังมีการสอนแบบเดิม ๆ ไม่เน้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้นักเรียนท่องจำมากกว่าการลงมือปฏิบัติ โดยที่ไม่ได้จัดการเรียนรู้เชิงรุกตามนโยบายของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครที่มุ่งเน้นการส่งเสริมจัดการเรียนรู้แบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ส่งผลให้คุณภาพของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ซึ่งเกิดจากกระบวนการสอนที่เน้นการบรรยายมากกว่าการลงมือปฏิบัติ มีการใช้สื่อ นวัตกรรมการสอนน้อย กิจกรรมการเรียนการสอนไม่ได้ส่งเสริมให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง และยังไม่ได้เป็นไปตามความต้องการหรือความถนัดของตัวผู้เรียน (สุภัทธีรา คณาวัง และ นฤมล ภูสิงห์, 2565, น.134)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของครู ซึ่งจะสามารถนำไปกำหนดแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน

กรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยพัฒนาครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลต่อการพัฒนาผู้เรียนและยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อไป

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

2.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

2.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ตามแนวความคิดหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของ กุลิสรา จิตรชญาวนิช (2562) นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559) พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์ (2560) ภริมา วินิธาสถิตกุล และชนินันท์ แยมขวัญ ยืน (2565) มนสิข สิริสมบุญ (2567) วัชรรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560) วิทวัส ดวงภูมิเมศ และวาริรัตน์ แก้วอุไร (2560) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2564) Meyers and Jones (1993) Baldwin and William (1988) Freeman (2014) Moore (1994, อ้างถึงใน จิรจิตต์ เนาวพงศ์รัตน์. 2562) และ Vickery (2014) แสดงดังภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

4. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้มุ่งศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครจำนวน 696 คน

4.2 ตัวแปร ได้แก่ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้

4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลา ได้แก่ มกราคม 2566 – พฤษภาคม พ.ศ. 2567

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง วิธีการและกระบวนการในการจัดการเรียนการสอน รวมถึงกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำ หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การค้นพบ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ซึ่งในงานวิจัยนี้ กำหนดการจัดการเรียนรู้ไว้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้

5.1.1 การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การที่ครูวิเคราะห์หลักสูตร โดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยการสำรวจความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน ครูกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา วางแผน ประเมินผล และการนำเสนอผลงานด้วยตนเอง

5.1.2 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูจัดสภาพแวดล้อมให้กระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ของผู้เรียน รวมถึงจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน จัดมุมแสดงผลงาน พื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียน มีความสนใจต้องการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน และส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง

5.1.3 การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันและแก้ปัญหา ได้แก่ การอ่าน การอภิปราย การเขียน รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

5.1.4 การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมิน

จากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง โดยดำเนินการประเมินทั้งแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม ซึ่งให้ครูเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และกำหนดให้ผู้เรียนประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนด้วยตนเอง รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือหรือเสนอแนวทางในการนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาตนเองของผู้เรียน

5.2 สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาในปัจจุบัน โดยพิจารณาใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้

5.3 สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาที่คาดหวังให้เกิดขึ้น โดยพิจารณาใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้

5.4 ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง ผลของกระบวนการวิเคราะห์ ช่องว่าง หรือความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา โดยพิจารณาใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้ จากนั้นผู้วิจัยได้ประเมินทั้งระดับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในแต่ละมุมมอง แล้วนำมาเฉลี่ย เพื่อหาผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แล้วหารด้วยค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน แล้วจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในแต่ละองค์ประกอบ

5.5 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร หมายถึง วิธีการดำเนินการเพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพิจารณากำหนดแนวทางตามข้อมูลลำดับความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายการศึกษาเขตบางขุนเทียน และครูระดับชำนาญการขึ้นไป ที่ได้รับมอบหมายงานด้านการบริหาร จากนั้นนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์เนื้อหาเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษา

6. ประโยชน์ที่ได้รับ

6.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูสามารถนำสารสนเทศจากการวิจัยในครั้งนี้ ไปเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

6.2 หน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตบางขุนเทียน สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สามารถนำผลการวิจัยในครั้งนี้ ไปใช้ในการส่งเสริมครูในสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6.3 หน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานเขตบางขุนเทียน สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร สามารถนำข้อเสนอแนะในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ไปใช้ในการกำหนดนโยบายการศึกษา เพื่อพัฒนาครู และผู้เรียนต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอประเด็นต่างๆ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 1.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 1.4 กระบวนการ/ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 1.6 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
 - 1.7 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น
 - 2.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 2.2 หลักการของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น
 - 2.3 ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น
 - 2.4 การลำดับความต้องการจำเป็น
3. บริบทเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ของครูในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1.1 ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

คำว่าจัดการเรียนรู้เชิงรุก มาจากคำภาษาอังกฤษ คือ active learning ซึ่งมีผู้ให้คำแปลไว้แตกต่างกัน เช่น การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การจัดการเรียนรู้แบบกระตือรือร้น อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้ขอใช้คำว่า “การจัดการเรียนรู้เชิงรุก” โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) เป็นวิธีการสอนรูปแบบหนึ่งซึ่งความเหมาะสมกับการเรียนรู้ในปัจจุบัน ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อ

สร้างความเข้าใจ และการนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการตื่นตัวต่อการเรียนรู้และสร้างความกระตือรือร้นด้านความรู้คิดมากกว่าวิธีการสอนโดยการท่องจำเพียงอย่างเดียว

นักวิชาการด้านการศึกษ ได้กล่าวถึง ความหมายของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ดังนี้

Prince (2004) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมโดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมแสดงความคิดเห็น ได้ใช้ทักษะการพูด ฟัง อ่าน เขียน และไตร่ตรองความคิด

จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์ (2565) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ แนวทางหรือวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยให้ผู้เรียนได้คิดและมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้เครื่องมือ อุปกรณ์ต่าง ๆ มีการแสดงความคิดเห็นของตนเองตามความเข้าใจ ตลอดจนร่วมรับผิดชอบในผลของการปฏิบัติ โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้ดูแลให้คำปรึกษาแนะนำโดยผสมผสานเทคนิคการสอนที่หลากหลายที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนนำความรู้จากห้องเรียนสู่การปฏิบัติในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและในโลกแห่งความเป็นจริง

ดิเรก พรสีมา (2565) มีความเห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีลักษณะทำให้ผู้เรียนแต่ละคนกระตือรือร้น คิดค้นหาความรู้ และคำตอบอยู่ตลอดเวลา โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่งผลทำให้เกิดคำว่า work-based learning หรือ work-integrated learning หรือ site-based learning จะเป็นผลทำให้นักเรียนและครูค้นพบความรู้ใหม่ สร้างสรรค์ความรู้ใหม่และสร้างนวัตกรรมใหม่ได้ ผู้เรียนจะต้องมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้จากการแก้ปัญหาและการลงมือกระทำด้วย

สถาพร พงษ์พิบูล (2558, อ้างถึงใน ญรัฐญาพร เสวตานนท์ 2565, น.17) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดการสร้างสรรคทางปัญญา (constructivism) ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้มากกว่าเนื้อหาวิชา เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความรู้ หรือสร้างความรู้ให้เกิดขึ้นในตนเอง ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำ หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้น โดยกระบวนการคิดขั้นสูง (higher order thinking) กล่าวคือ ผู้เรียนมีการวิเคราะห์สังเคราะห์ และการประเมินค่าจากสิ่งที่ได้รับจากกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีความหมาย และนำไปใช้ในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2560, อ้างถึงใน จันทรา แซ่ลิ้ว, 2561, น.6) อธิบายว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง กระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจลึกซึ้งด้วยการเชื่อมโยงผู้เรียนกับเนื้อหาในองค์ความรู้ที่เป็นข้อเท็จจริง แนวคิดและทักษะ ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

สรุปว่าการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง แนวทาง วิธีการ กระบวนการ รวมถึงกิจกรรมที่ทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำ หรือกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพื่อนำไปสู่การค้นพบ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

1.2 ความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

มีนักการศึกษาได้อธิบายถึงความสำคัญของการเรียนรู้เชิงรุก ไว้ดังนี้

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น.4-5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ช่วยส่งเสริมการทำงานด้านความคิดและการกระทำของผู้เรียน รวมไปถึงการมีวิจาร์ณญาณและการคิดสร้างสรรค์ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง มีการใช้วิจาร์ณญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาทในการกำกับทิศทางการเรียนรู้ ค้นหาสไตล์การเรียนรู้ของตนเอง สู่การเป็นผู้รู้คิด รู้ตัดสินใจ (metacognition) เพราะฉะนั้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกจึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความคิดขั้นสูง

2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งความร่วมมือในการปฏิบัติงานกลุ่มจะนำไปสู่ความสำเร็จในภาพรวม

3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ช่วยสร้างเจตคติที่ดีในการเรียน ช่วยจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจเรียนมากขึ้น และทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ เมื่อผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างกระตือรือร้น ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผ่านการใช้กิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้หลากหลาย ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจและความถนัดของตนเอง จะส่งผลให้เกิดความรับผิดชอบและทุ่มเทเพื่อมุ่งสู่ความสำเร็จ

4) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ก่อให้เกิดการพัฒนาเชิงบวก ทั้งตัวผู้เรียน และตัวครูเป็นการปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน ผู้เรียนจะมีโอกาสได้เลือกใช้ความถนัด ความสนใจ ความสามารถที่เป็นความแตกต่างระหว่างบุคคล (individual differences) สอดรับกับแนวคิดพหุปัญญา (multiple intelligence) เพื่อแสดงออกถึงตัวตนและศักยภาพของตัวเอง ส่วนครูผู้สอนต้องมีความตระหนักรู้

Center For Teaching Innovation (2022) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกกว่า มีความสำคัญดังนี้

- 1) ช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ตลอดจนช่วยพัฒนาความคิดและทักษะของผู้เรียน ผ่านการคิดและลงมือทำ
- 2) มีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อการพัฒนาของผู้เรียน
- 3) ให้ความสำคัญกับความแตกต่างของผู้เรียน
- 4) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด และพูดในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการเรียนและได้ฝึกปฏิบัติจริง
- 5) สร้างเครือข่ายระหว่างบุคคลรวมถึงสื่ออุปกรณ์ในการเรียนรู้ต่าง ๆ ซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้
- 6) มุ่งฝึกฝนทักษะสำคัญให้กับผู้เรียน เช่น การร่วมมือร่วมใจในการทำงาน การทำงานร่วมกับผู้อื่น
- 7) ทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจในการนำเสนอผลงานของตนเอง
- 8) สร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในห้องเรียนโดยการสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและนักเรียนกับนักเรียนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

Bonwell and Eison (1991, p.2) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการคิดและทำกิจกรรมมากกว่าการรับฟัง คือ ผู้เรียนมีส่วนร่วมทั้งการอ่าน เขียน อภิปรายหรือแก้ปัญหา นอกจากครูจะเป็นผู้ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้แล้ว กิจกรรมที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียนนั้นต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงทั้งคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า ครูสามารถเลือกใช้กลวิธีต่าง ๆ เช่น การอภิปรายเทคนิคการตั้งคำถาม เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสามารถสำรวจ สืบค้นเรื่องที่เรียน การเขียนเรื่องสั้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน ภายในชั้นเรียนการนำเสนอ การแสดงบทบาทสมมติ

กล่าวโดยสรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุกมีความสำคัญต่อผู้เรียน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ช่วยส่งเสริมการทำงานด้านความคิด และการกระทำของผู้เรียน ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกันอย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยสร้างเจตคติที่ดีในการเรียน จูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจเรียนมากขึ้น และทำให้ผู้เรียนได้แสดงออกถึงความรู้ ความสามารถ ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย ผ่านกิจกรรมที่ครูจัดเตรียมไว้ให้อย่างหลากหลาย โดยให้ผู้เรียนเลือกเรียนรู้กิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจ ความถนัด และความสามารถของตนเอง ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงทั้งคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์และประเมินค่า เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง

1.3 ลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสามารถสร้างให้เกิดขึ้นได้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน รวมทั้งสามารถใช้ได้กับนักเรียนทุกระดับ ทั้งการเรียนรู้เป็นรายบุคคล การเรียนรู้แบบกลุ่มเล็ก และ

การเรียนรู้แบบกลุ่มใหญ่ โดยมีนักวิชาการได้เสนอลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้หลายคน ดังนี้

Freeman (2014) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรม และอภิปรายในชั้นเรียน เน้นการคิดขั้นสูง และการทำงานเป็นกลุ่ม

มนสิช สิทธิสมบูรณ์ (2567, น.165 - 166) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ วิธีการหรือกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ผู้เรียนมีส่วนร่วม (participate) ในการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ (construct) โดยตัวผู้เรียนเอง และก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย (meaningful learning) รวมทั้งการจัดปัจจัยสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุผลการเรียนรู้ได้ทั้งด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย

โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สามารถจัดกระทำได้ในลักษณะต่างๆ ดังนี้

- 1) ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้สูงสุด
- 2) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เป็นเจ้าของความคิดที่กระทำสิ่งต่างๆ ด้วยตนเอง มีการควบคุมตัวเองในระดับสูง ค้นหาหรือสร้างความรู้ เจตคติ คุณค่า และประสบการณ์ด้วยตนเอง
- 3) เป็นกิจกรรมพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหาเป็นกิจกรรมรายบุคคลหรือรายกลุ่มเล็กๆ
- 4) เป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่สร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน พูด ฟัง เขียน คิดอย่างลุ่มลึก
- 5) เป็นกิจกรรมเน้นทักษะการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์
- 6) กิจกรรมต้องทำให้การเรียนรู้น่าตื่นเต้น สนุกสนาน กระตุ้นดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เกิดทัศนคติเชิงบวกและมีความสุขในการเรียน
- 7) ผู้เรียนเรียนรู้มีความรับผิดชอบร่วมกัน จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน สร้างปฏิสัมพันธ์กันร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น.17) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรุก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสร้างความรู้ด้วยตนเอง เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีบทบาทมากกว่าผู้สอน โดยผู้เรียนมีบทบาทในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตามความสนใจเป็นส่วนใหญ่ และเป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีความตื่นตัวในการจัดกระทำข้อมูล และสร้างความเข้าใจในข้อมูลหรือความรู้ต่างๆ ให้แก่ตนเองเพื่อทำให้สิ่งที่เรียนรู้มี

ความหมายต่อตนเอง อันจะส่งผลให้สามารถนำความรู้ขึ้นไปใช้ประโยชน์ได้ในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตัวทั้ง 4 ด้าน คือ

1) กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตัวทางกาย (physically active)

เป็นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเคลื่อนไหวร่างกายในรูปแบบที่หลากหลายเหมาะสมกับวัย และ วุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เปลี่ยนอิริยาบถ สามารถคงความสนใจของผู้เรียน ช่วยให้ร่างกายและ ประสาทรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี ซึ่งมีความสำคัญสำหรับผู้เรียนในระดับปฐมวัย และ ประถมศึกษาตอนต้น

2) กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตัวทางสติปัญญา (intellectually active) เป็นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมเคลื่อนไหวทางสติปัญญาหรือสมอง ฝึกการใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้ การคิดในเรื่องที่ผู้เรียนสนใจ ประเด็นท้าทาย ประเด็นที่มีความหมายต่อตนเอง จะทำให้ผู้เรียนมีความผูกพันในการคิด และการกระทำ (engagement) ในเรื่อง ที่เรียน และการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3) กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตัวทางสังคม (socially active) เป็นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้เคลื่อนไหวทางสังคม หรือมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่น และ สิ่งแวดล้อมรอบตัว เป็นการขยายขอบเขตการเรียนรู้ของผู้เรียนให้กว้างขึ้น เรียนรู้อย่างสนุกสนาน มีชีวิตชีวา ถ้าผู้เรียนได้มีโอกาสนำเสนอความคิดเห็น ได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่น ได้รับข้อมูลย้อนกลับ ได้ตรวจสอบความคิดของตนเอง ขยายความคิด และเรียนรู้จากผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว รับรู้และเกิดการเรียนรู้ได้ดีมากขึ้น

4) กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตัวทางอารมณ์ (emotionally active) เป็นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้เคลื่อนไหวทางอารมณ์ หรือความรู้สึก การเกิดความรู้สึกของผู้เรียนจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมาย ต่อตนเอง กิจกรรมและประสบการณ์ที่จัดควรกระทบต่ออารมณ์ ความรู้สึกของผู้เรียนในทางที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในเรื่องที่เรียน กระทบต่อความรู้สึกของผู้เรียนมีความหมายต่อผู้เรียน และจะส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้เรียนด้วย

กระบวนการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตัวทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกันและส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ครูควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่เริ่มต้นตัวทั้ง 4 ด้าน จะช่วยผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อตนเอง ส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ต่างจากการเรียนรู้เชิงรับผู้เรียนเป็นผู้รับที่ไม่มีบทบาท หรือมีบทบาทน้อยในการสร้างความเข้าใจในเรื่องที่จะเรียนรู้ ทำให้ความตื่นตัวที่จะเรียนรู้และทำความเข้าใจ น้อยลง ส่งผลให้การเรียนรู้ขาดประสิทธิภาพ

นันทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559, น.19-21) ได้สรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังนี้

1) ผู้สอนควรกำหนด เป้าประสงค์ (purposive) โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรม/งานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2) ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวคิด การวางแผนการเรียนรู้ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน

3) วิธีการจัดการเรียนรู้สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรมและความสามารถของผู้เรียน ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนทันทีทันใดในการทำกิจกรรม

4) ควรมีกิจกรรมการเจรจาและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้เรียนและผู้สอน

5) ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนวิพากษ์วิจารณ์ในสิ่งที่ผู้เรียนชื่นชอบและไม่ชอบ รวมทั้งวิจารณ์เกี่ยวกับเนื้อหาในการเรียนรู้

6) ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกิจกรรมที่ทำต้องมีความหมายเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริง แก้ปัญหาได้ตามสภาพจริง (authentic situation)

7) การจัดการเรียนรู้ที่มีการสร้างสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในระดับสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์นั้น

8) การจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่เรียนกับชีวิตจริงหรือสถานการณ์จริง รวมถึงการบูรณาการวิชาต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้

9) การจัดการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนาน ไม่น่าเบื่อจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน

10) การจัดการเรียนรู้ไม่จำกัดเฉพาะในห้องเรียน แต่สามารถเรียนรู้ได้ทั้งในห้องเรียน นอกห้องเรียน รวมถึงที่บ้าน และสามารถเรียนรู้ได้จากบุคคลทุกคนที่เกี่ยวข้อง ทำให้ความรู้ไม่มีขอบเขตจำกัด

ปรียา สมพีช (2559, น.263) กล่าวถึงลักษณะสำคัญของการเรียนเชิงรุก ไว้ดังนี้

1) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์มีส่วนร่วมในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น

2) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและสามารถบูรณาการความรู้ได้

3) ผู้สอนเป็นเพียงผู้ดูแล กำกับ และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรงให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง

4) ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ ตลอดจนการประเมินผล

Vickery (2014, pp.39-50) ได้กล่าวถึง ลักษณะการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในชั้นเรียนไว้ดังนี้

1) เปิดโอกาสให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยให้ครูสนทนากับเด็ก ๆ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ต้องการ ทั้งสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กรอบเป้าหมาย ไปจนถึงการมีส่วนร่วมของในกระบวนการเรียนรู้ การวางแผนและประเมินการเรียนรู้

2) เป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เนื่องจากเด็กมักสังเกตสิ่งที่ครูปฏิบัติในห้องเรียน รวมถึงปฏิกิริยาของครูที่มีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ดังนั้นครูควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น เพื่อให้เด็กได้ซึมซับ และปฏิบัติเช่นเดียวกัน วิธีนี้คือ การสร้างแรงจูงใจให้เด็ก ๆ เกิดความสนใจภายในชั้นเรียน

3) มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีส่วนสำคัญอย่างมากในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสภาพแวดล้อมถือว่าเป็น 'ครูอีกคนหนึ่ง' ที่ช่วยกระตุ้น และพัฒนาความอยากรู้อยากเห็นให้แก่เด็ก ดังนั้นครูต้องหมั่นปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจที่หลากหลายของเด็กในห้องนั้น ๆ ทั้งมุมแสดงผลงาน พื้นที่ที่สามารถในการจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ รวมทั้งพื้นที่สำหรับจัดเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็ก ๆ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการหยิบใช้งานได้อย่างอิสระ และเพียงพอต่อจำนวนเด็ก

4) มีการพัฒนาหลักสูตรการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในทุกวิชา เนื่องจากเด็กควรได้รับการสนับสนุนให้ทักษะการคิด กระตุ้นความสนใจ เปิดโอกาสให้เด็กได้ตั้งคำถาม และมีการแลกเปลี่ยนระหว่างครู กับนักเรียน โดยครูมีหน้าที่ในการสนับสนุน และการอำนวยความสะดวก เน้นให้เด็กมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ และยอมรับว่าเนื้อหาวิชาเป็นเพียงการจุดประกายในการเรียนรู้ของเด็ก และไม่ใช่อะไรที่จริงจังที่เด็กต้องท่องจำ

5) มีการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะ โดยการประสานความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งควรเป็นการจัดการเรียนรู้ผ่านการสืบเสาะ โดยเด็กต้องมีอิสระในการสอบถาม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ซึ่งทักษะนี้จะเป็นสิ่งที่ติดตัวเด็กไปตลอดชีวิต โดยครูพัฒนาห้องเรียนเชิงสร้างสรรค์ ที่เปิดโอกาสให้เด็กได้ตัดสินใจ และช่วยอำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กได้ทั้งความรู้และทักษะการคิด ให้อิสระในการสืบเสาะผ่านการประสานความร่วมมือกันในกลุ่มเพื่อน เพื่อให้เด็ก ๆ เกิดความรู้ ความเข้าใจร่วมกัน ส่งผลให้เด็ก ๆ เกิดความเคารพซึ่งกันและกัน ร่วมมือกัน และเห็นคุณค่าของผู้อื่น พัฒนาเป็นทักษะสังคมที่ดีต่อไป ซึ่งการเปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้แบบสืบเสาะโดยการประสานความร่วมมือระหว่างกันนั้น ไม่ควรอยู่แค่ใน

ห้องเรียน ครูควรให้เด็ก ๆ ได้ไปค้นคว้าหาความรู้จากชุมชนใกล้เคียง หรือคนในพื้นที่ด้วย ทั้งนี้ห้องเรียนเชิงสร้างสรรค์นั้นไม่ได้หมายความว่า การเรียนรู้ทั้งหมดจะต้องดำเนินการเป็นกลุ่มเพียงอย่างเดียว ครูต้องคำนึงถึงความแตกต่างและความสนใจของแต่ละบุคคล และเด็กทุกคนควรได้รับโอกาสที่จะตั้งคำถามของตนเองด้วย เพื่อพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองมากขึ้น ซึ่งในส่วนนี้สำคัญต่อการเรียนรู้ในอนาคต

6) มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเด็ก เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครูเป็นรากฐานของความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งหมายความว่า ครูควรรู้ว่าเด็กแต่ละคนมีความสนใจในเรื่องใด มีวัฒนธรรม ภูมิหลัง ตลอดจนมีเป้าหมายที่ต้องการทำให้สำเร็จในเรื่องใด เพราะเมื่อครูสร้างสัมพันธ์ส่วนตัวกับเด็กมากขึ้น จะช่วยลดความอคติที่เด็กมีต่อครูได้ และช่วยให้เด็กเกิดความไว้วางใจ จนพัฒนาไปสู่ความเชื่อในตัวครู เปิดใจที่จะเรียนรู้ไปด้วยกันในห้องเรียน โดยเฉพาะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ของตนเอง เด็กที่มีสัมพันธ์ภาพที่ดีกับครูจะยิ่งเปิดใจรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และมีส่วนร่วมในชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) เน้นการอภิปราย เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น นักเรียนที่ได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านการอภิปราย การโต้ตอบ การวิจัยอิสระ หรือการทดลองต่าง ๆ จะสามารถถ่ายทอดความรู้ไปยังสถานการณ์อื่น ๆ ได้ เนื่องจากการอภิปรายเด็กต้องถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นคำพูดได้สนทนาโต้ตอบกัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาทักษะการคิด และการเคารพผู้อื่น รวมไปถึงการฟัง ในขณะที่อภิปรายนั้น เด็กและครูควรมีทักษะการฟังที่ดีด้วย บทบาทของครูในการอภิปรายถือเป็นสิ่งสำคัญ โดยครูควรจำลองสถานการณ์ และเปิดโอกาสให้เด็กทุกคนได้อภิปราย รวมถึงสนับสนุนให้เด็ก ๆ ได้ตั้งคำถามย้อนกลับระหว่างกัน ไปจนถึงสะท้อนความคิดของตนเอง

8) มีการจัดกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อครูสร้างสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ในรูปแบบกลุ่มนั้น เด็กในชั้นเรียนก็จะพัฒนาความร่วมมือกัน ในระหว่างการทำงาน ไปสู่การพัฒนาทักษะทางสังคมที่จำเป็น โดยการทำงานเป็นกลุ่มจะประสบความสำเร็จได้ ครูต้องสอนให้เด็กรับฟัง และสนทนาตอบโต้กัน โดยไม่ได้เสนอความคิดแบบก้าวร้าวหรือครอบงำผู้อื่น แต่สนับสนุนให้เด็กในกลุ่มแบ่งปันทรัพยากรที่มีระหว่างกัน เพื่อสร้างกรอบการเรียนรู้ของกันและกันผ่านการอภิปรายและเรียนรู้แบบร่วมมือ ซึ่งในการจัดกลุ่มนั้น ควรจัดที่นั่งให้เด็กสามารถสบตากันได้ เพื่อให้เด็กแต่ละคนสามารถฟัง และพูดคุย กับสมาชิกคนอื่น ๆ ในกลุ่มได้อย่างง่ายดาย จะทำในการจัดกลุ่มนี้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

9) สร้างสภาพแวดล้อมเชิงบวก เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เชิงรุกจะเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น เด็กต้องรู้สึกปลอดภัย ดังนั้นบรรยากาศในห้องเรียนเชิงบวก จะช่วยส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนให้เด็กทุกคนเชื่อในตัวเอง และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมระหว่างกัน ตั้งแต่การวางแผน การเรียนรู้ ไปจนถึงการรับฟัง และเคารพผู้อื่นๆ รวมถึงครู เพราะเมื่อเด็กอยู่ใน

สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ จะนำไปสู่ความภาคภูมิใจในตนเอง โดยครูควรจัดประสบการณ์เชิงบวก ใช้คำถามปลายเปิด ไม่ชี้ผิด หรือถูกเพียงอย่างเดียว แต่เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการหาคำตอบ และเด็กจะเห็นคุณค่าในตนเอง

ภริมา วิธาสถิตกุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน (2565 น.926-927) กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการดำเนินการ ดังนี้

1) ด้านเนื้อหา เป็นการจัดการเรียนการสอนที่มีเนื้อหาสาระให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้สอนมีการสำรวจความสนใจของผู้เรียนก่อนเรียนในช่วงสัปดาห์แรกของการเรียนการสอน หรืออาจในระหว่างการเรียนการสอนสัปดาห์อื่น ๆ ตามช่วงสถานการณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจอย่างแท้จริง

2) ด้านกิจกรรม เป็นการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ ที่ผู้เรียนจะเกิดทักษะด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ เป็นต้น สิ่งที่คุณสอนจะใช้หลักการเรียนรู้เชิงรุกควรต้องพิจารณาว่าผู้สอนจะเลือกประสบการณ์การเรียนรู้อย่างไร เช่น การออกแบบกิจกรรมแบบปัญหาเป็นฐาน โดยให้ผู้เรียนตั้งคำถามจากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้น และขยายขอบเขตความรู้ของผู้เรียนจากคำตอบที่ได้ลงมือทำ ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) ได้กำหนดลักษณะของการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกไว้ ดังนี้

1) จัดการเรียนรู้ผ่านกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

2) ใช้สื่อ เทคโนโลยีสารสนเทศ และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้

3) มีการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก

4) ตรวจสอบและประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบ และนำผลมาพัฒนาผู้เรียน

5) มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และใช้ข้อมูลสะท้อนกลับ เพื่อพัฒนาปรับปรุงการเรียนรู้

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น.26) ได้สรุปถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรมที่สะท้อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง โดยการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน ลดบทบาทการสอนและการให้ความรู้โดยตรง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดระบบการเรียนรู้ แสวงหาความรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เป็นพลวัต (มีการเคลื่อนไหว/การขับเคลื่อน) ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรม กระตุ้นให้ผู้เรียนค้นพบความสำเร็จในการ

เรียนรู้ สามารถนำความรู้ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้สามารถวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า และคิดสร้างสรรค์สิ่งต่างๆ โดยเชื่อมโยงกับสภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาของชุมชน สังคม หรือประเทศชาติ จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน วางแผนเกี่ยวกับเวลาในการเรียนรู้อย่างชัดเจน รวมถึงเนื้อหาและกิจกรรม จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ท้าทาย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากวิธีการสอนที่หลากหลาย เปิดใจกว้างยอมรับในความสามารถการแสดงออกและการแสดงความคิดเห็นของผู้เรียน ผู้สอนควรทราบว่าผู้เรียนมีความถนัดที่แตกต่างกัน และทราบความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ผู้สอนควรสร้างบรรยากาศในการเรียน ให้ผู้เรียนกล้าพูด กล้าตอบและมีความสุขในการเรียนรู้

สรุปลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก คือ การเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรุก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสร้างความรู้ด้วยตนเอง ผ่านการลงมือปฏิบัติ และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ได้แก่ การอ่าน การอภิปราย การเขียน รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้ คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์นั้น โดยผู้สอนเป็นเพียงผู้ดูแล กำกับ และอำนวยความสะดวกในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นผู้สนับสนุนและเสริมแรงให้ผู้เรียนเป็นผู้ปฏิบัติด้วยตนเอง ตามความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน นอกจากนี้ควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น ใช้กระบวนการกลุ่ม และมีการประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งตัวผู้เรียน เพื่อนและผู้สอน และที่สำคัญ การเรียนรู้เชิงรุกต้องเป็นการเรียนรู้ที่น่าตื่นเต้น มีความสนุกสนาน กระตุ้น และดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทัศนคติเชิงบวก และมีความสุขในการเรียน

1.4 กระบวนการ/ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

จากการศึกษาเอกสาร บทความวิชาการ ได้มีนักวิชาการ กล่าวถึง กระบวนการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

วิชา เล่าเรียนดี และคณะ (2560) กล่าวว่า ขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน

ขั้นที่ 2 ชี้นำเสนอสถานการณ์ เป็นขั้นนำเสนอสถานการณ์ที่ท้าทายให้ผู้เรียนเกิด

ความกระตือรือร้นในการหาคำตอบจากสถานการณ์ที่ยกตัวอย่างมา

ขั้นที่ 3 ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน มีการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา

ขั้นที่ 4 ขั้นสรุปและอภิปรายผล เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สรุปองค์ความรู้ และแนวคิดที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม และเป็นการสะท้อนความคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2564, น.4) ได้อธิบายเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบเชิงรุก ไว้ดังนี้

1) วิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยศึกษาและวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม นำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนมา วางแผนการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วยวิธีการที่หลากหลายวิเคราะห์หลักสูตร โดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 สู่การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการเชื่อมโยงตัวชี้วัด เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

2) จัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบบูรณาการหรือกิจกรรมอื่นๆ ที่สอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ เพื่อให้ผู้เรียนมีความสุข ตอบสนองความสนใจ ความถนัดตามความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียนโดยมีการวางแผน เรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ทำงานอย่างเป็นระบบ ใช้แหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญา และเทคโนโลยีสารสนเทศ

3) วัดและประเมินผลตามสภาพจริง ที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดขั้นสูง ทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์พร้อมสู่การเป็นพลเมืองในศตวรรษที่ 21 มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำผลมาปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์ (2560) กล่าวถึง การจัดกิจกรรมตามกระบวนการจัดเรียนรู้เชิงรุก ว่ามีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ดังนี้

1) กำหนดผลการเรียนรู้ (learning outcome) ให้ครอบคลุมองค์ความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ และความเข้าใจ รวมถึงส่งเสริมทักษะ เจตคติ และมีคุณธรรม จริยธรรม

2) กำหนดสาระการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหาและสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

3) การออกแบบหรือทำแผนกิจกรรมการเรียนรู้ โดยเน้น 4 องค์ประกอบ ดังนี้

3.1) การแลกเปลี่ยนประสบการณ์เรียนรู้ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนดึงประสบการณ์เดิมของตนเอง ออกมาเชื่อมโยงหรืออธิบายปัญหาใหม่ที่พบเพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือข้อสรุป การกระตุ้นให้เกิดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์นี้ ครูอาจใช้สื่อแผ่นใส วิดีทัศน์สถานการณ์จำลอง ตั้งคำถาม หรือ สื่อกิจกรรมอื่นๆ ก็ได้

3.2) การสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยการตั้งประเด็นปัญหาหรือคำถามให้ผู้เรียนได้คิด วิเคราะห์และสร้างสรรค์มวลประสบการณ์ร่วมกัน อาจใช้คำถามหรือสถานการณ์จำลองที่ท้าทายอารมณ์ความรู้สึกของผู้เรียนเช่น ความรักอมตะ มีจริง หรือ รักและเมตตาต่างกันอย่างไร

3.3) การนำเสนอความรู้ หมายถึง การหลอมรวมแนวคิดที่ได้จากการอภิปรายกลุ่มเข้ากับหลักการทฤษฎีที่ครูจัดเตรียมให้หรือค้นคว้ามาจากแหล่งเรียนรู้มาสังเคราะห์ภายในกลุ่มผู้เรียน จนเกิดความเชื่อมั่นยอมรับว่าเป็นข้อเท็จจริง เช่น การนำปัญหา โทษภัยจากการสูบบุหรี่หรือสิ่งเสพติดทุกชนิด ล้วนเกิดโทษภัยต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติโดยรวมจนผู้เรียนยอมรับ

3.4) การประยุกต์ใช้ โดยการนำเสนอ หรือลงมือปฏิบัติ หมายถึง การนำเสนอความรู้ที่ต่อกลุ่มในห้องเรียนการนำเสนอต่อสาธารณะในลักษณะ ป้ายนิเทศ ป้ายโฆษณา หรือการเผยแพร่ทางสื่อมวลชน และหากผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้เช่น การลด และเลิกการสูบบุหรี่หรือสิ่งเสพติดเพราะตระหนักและเชื่อในสิ่งที่พบ ถือว่าเป็นผลการเรียนรู้ที่มีคุณค่าสูงสุด

นอกจากนี้ Baldwin and William (1988, p.187) ได้เสนอกระบวนการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ 4 ขั้นตอน ดังนี้

1) ขั้นเตรียมความพร้อม เป็นขั้นที่ผู้สอนนำผู้เรียนเข้าสู่เนื้อหาโดยการสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและอยากที่จะเรียนรู้ต่อไป

2) ขั้นปฏิบัติงานกลุ่ม เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อย เพื่อทำงานร่วมกันและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม ทั้งนี้ต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มอื่นๆโดยที่ผู้สอนต้องคอยเสริมข้อมูลหรือความรู้ที่สำคัญให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3) ขั้นประยุกต์ใช้ เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรือทำแบบทดสอบหลังเรียน ซึ่งเน้นประสบการณ์และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ใช้วิธีการคิดและกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนและเพื่อนร่วมชั้นเรียนผ่านการอ่าน การพูดการฟัง การเขียน การอภิปรายสะท้อนความคิดสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง ได้พัฒนาทักษะการคิดระดับสูงมีความกระตือรือร้นในการเรียนผู้สอน ผู้เรียน

4) ขั้นติดตามผล เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าอิสระเพิ่มเติมโดยจัดทำเป็นรายงานหรือให้ผู้เรียนเขียนบันทึกประจำวัน รวมถึงให้ผู้เรียนเขียนสรุปความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ในคาบเรียนนั้น ๆ

วิทวัส ดวงฤกษ์ และ วารินทร์ แก้วอุไร (2560, น.1-14) ได้สรุปกระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

1) การสร้างสภาพแวดล้อมและกระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ในปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการนำเข้าสู่บทเรียนกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้และสนใจในสถานการณ์ปัญหา ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้ใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิม อธิบายหรือหาคำตอบกับสถานการณ์หรือปัญหา

2) การลงมือสร้างความเข้าใจและวางแผนในการเรียนรู้ ควรเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย กระตุ้นให้นักเรียนใช้ทักษะกระบวนการคิดจำแนกวิเคราะห์

กำหนดประเด็น และทำความเข้าใจของสถานการณ์หรือปัญหาที่กำลังเผชิญและร่วมกันวางแผน แบ่งหน้าที่ ใช้ทักษะการแก้ปัญหาที่กำหนดกรอบวิธีการและการลงมือปฏิบัติ สืบเสาะตรวจสอบอย่างเป็นระบบจากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ

3) การลงข้อสรุปผลการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการใช้ทักษะการสื่อสารร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ การสรุปและการสร้างองค์ความรู้ ตลอดจนนำเสนอผลการเรียนรู้ด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย

4) การขยายความรู้สู่นวัตกรรม เป็นการนำความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้กับศาสตร์วิชาอื่น ๆ เพื่อสร้างผลงานหรือชิ้นงานขึ้นมาใหม่ โดยนักเรียนมีอิสระในการเลือกที่จะสร้างสรรค์นวัตกรรมในลักษณะของผลงานที่เป็นรายบุคคลหรือรายกลุ่มและสามารถนำผลงานออกสู่นอกห้องเรียนให้สังคมภายนอกได้รับรู้และเป็นประโยชน์ใช้ได้จริง

5) การประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) ตลอดกระบวนการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ โดยประเมินร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน กระตุ้นให้นักเรียน อภิปรายร่วมกัน แสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ สรุปองค์ความรู้ร่วมกันทั้งชั้นเรียน นำเสนอปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาในขณะปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันเป็นรายบุคคลและรายกลุ่ม

Moore (1994, อ้างถึงใน จิริกิตตี เนาวพงศรัตน์. 2562, น.36) กล่าวถึงกระบวนการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ดังนี้

1) วิเคราะห์สถานการณ์ในการเรียนรู้ เริ่มตั้งแต่วิเคราะห์หลักสูตร คัดเลือกกระบวนการหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมที่จะใช้ทำการสอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความต้องการและความรู้พื้นฐานของนักเรียน สภาพสังคม และเนื้อหาในรายวิชานั้นๆ

2) วางแผนโครงร่างรายวิชา เป็นการระบุเนื้อหาที่จะใช้สอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ที่นักเรียนควรได้รับ โดยต้องวางแผนให้สอดคล้องกับหลักสูตรที่ได้วิเคราะห์ไว้แล้ว

3) วางแผนการสอน อาจเป็นการวางแผนรายคาบหรือรายหน่วยก็ได้ โดยคำนึงถึงสิ่งที่นักเรียนควรจะรู้และวางแผนกิจกรรมให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

4) ปฏิบัติ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนหามโนคติของเนื้อหาในแต่ละหน่วยโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และให้นักเรียนนำเสนอมนคติที่ค้นพบ

5) สรุป เป็นขั้นที่ผู้สอนและนักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนและเนื้อหา

6) ประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้สอนให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรม ใบกิจกรรม และบันทึกการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อสังเคราะห์กระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยได้ศึกษากระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จาก กุณิสรา จิตรชญาวนิช (2562) นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559) พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์ (2560) ภริมา วินิธาสถิตกุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน (2565) มนสิข สิริสมบูรณ์ (2567) วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560) วิทวัส ดวงภูเมศ และ วาริรัตน์ แก้วอุไร (2560) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2564) Meyers and Jones (1993) Baldwin and William (1988) Freeman (2014) Moore (1994, อ้างถึงใน จิริกิตดี เนาวพงศ์รัตน์. 2562) และ Vickery (2014) ซึ่งผู้วิจัยสามารถสรุปกระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 2) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 3) การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและ 4) การประเมินผลการเรียนรู้ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 การสังเคราะห์กระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

นักวิชาการ	กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ความถี่														
Baldwin and William (1988)	พรทิพย์ วงศ์ไพฑูริย์ (2560)	วิวัฒน์ ดวงกุ่มแม่ และ วาริรัตน์ แก้วอุไร (2560)	Moore (1994)	สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2564)	ภริมา วิจิธาสถิตกุล และชนิมนท์ แย้มขวัญยืน (2565)	กุลิสรา จิตรชญาวัฒน์ (2562)	Meyers and Jones (1993)	Freeman (2014)	มนสิข ลิทธิสมบุรณ์ (2567)	นนทสิทธิ์ ธาดาวีทย์ (2559)	Vickery (2014)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)	วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564)	ความถี่
1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก																
1.1) การวิเคราะห์หลักสูตรและการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล	/ / / / /	5														
1.2) การกำหนดผลการเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้	/ / / / /	2														
1.3) การคัดเลือกกระบวนการ หรือสถานการณ์ที่เหมาะสมสำหรับการสอน	/ / / / /	3														
1.4) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม	/ / / / /	3														
2) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้																
2.1) สร้างสภาพแวดล้อมให้กระตุ้นความสงสัยใคร่รู้	/ / / / /	2														

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

นักวิชาการ	กระบวนการจัด การเรียนรู้เชิงรุก	Baldwin and William (1988)	พรทิพย์ วงศ์ไพฑูริย์ (2560)	วิวัฒน์ ดวงกมลเมศ และ วาริรัตน์ แก้วอุไร (2560)	Moore (1994)	สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2564)	ภริมา วิจิธาเสถิตกุล และชัชชินันท์ แย้มขวัญยืน (2565)	กุลิสรา จิตรชญาวัฒน์ (2562)	Meyers and Jones (1993)	Freeman (2014)	มนสิข ลิทธิสมบุรณ์ (2567)	นนทสิทธิ์ ธาดาวีทย์ (2559)	Vickery (2014)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561)	วัชรา เล่าเรียนดี และคณะ (2560)	สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562)	สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564)	ความถี่
2.2) จัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น									/	/	/							3
2.3) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจของผู้เรียน													/					1
2.4) ให้ความสำคัญกับบทบาทของครูในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง และเกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน													/					3
3) การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก																		
3.1) ครูนำเข้าสู่บทเรียนโดยการสร้างแรงจูงใจ														/	/			3
3.2) ครูจัดสถานการณ์ที่ทำทนายให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการหาคำตอบ		/												/				2

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

นักวิชาการ	
กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	Baldwin and William (1988) พรทิพย์ วงศ์ไพฑูริย์ (2560) วิวัฒน์ ดวงกุ่มเมต และ วารรัตน์ แก้วอุไร (2560) Moore (1994) สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2564) กริมา วิจิราสถิตกุล และชนิมนต์ แย้มขวัญยืน (2565) กุลิศรา จิตรชญาวนิช (2562) Meyers and Jones (1993) Freeman (2014) มนสิข สิทธิสมบูรณ์ (2567) นนพลีพร ธาดาวิทย์ (2559) Vickery (2014) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2561) วุชรา เล้าเรียนดี และคณะ (2560) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564)
4.5) การสังเกตพฤติกรรม ของผู้เรียน ให้ข้อมูล ย้อนกลับ จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ ปฏิบัติจริง และให้ความ ช่วยเหลือตามความต้องการ	/ 1

สรุปจากการสังเคราะห์กระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยสรุปกระบวนการของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้ดังนี้

1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

1.1) การวิเคราะห์หลักสูตรและการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล

กุลิศรา จิตรชญาวนิช (2562) ได้อธิบายถึงหลักสูตรในการจัดการเรียนรู้เชิงรูก นั้นผู้สอนจำเป็นจะต้องศึกษารายละเอียดทั้งหมดในหลักสูตร เพื่อทำความเข้าใจและสามารถนำไปจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และบรรลุจุดมุ่งหมายตามที่หลักสูตรกำหนด

Moore (1994, อ้างถึงใน จิรจิตต์ เนาวพงศ์รัตน์. 2562) กล่าวถึง ขั้นตอนวิเคราะห์สถานการณ์ในการเรียนรู้เชิงรุก ควรเริ่มตั้งแต่วิเคราะห์หลักสูตร แล้วจึงคัดเลือกกระบวนการหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมที่จะใช้ทำการสอน โดยยึดตามความต้องการและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน จากนั้นวางแผนโครงร่างรายวิชาให้สอดคล้องกับหลักสูตร กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยคำนึงถึงสิ่งที่นักเรียนควรจะต้องรู้และวางแผนกิจกรรมที่เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดประสงค์ที่ตั้งไว้

สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2564) ได้อธิบายเกี่ยวกับการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลศึกษา โดยวิเคราะห์ศักยภาพและความต้องการในการเรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรม เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศของผู้เรียนมา วางแผนการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยการวิเคราะห์หลักสูตร โดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 และฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560 สู่การออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายมีการเชื่อมโยงตัวชี้วัด เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตร ที่เน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริง

ภริมา วินิชาสถิตกุล และชนินันท์ แยมขวัญยืน (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกควรจัดให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยผู้สอนมีการสำรวจความสนใจของผู้เรียนก่อนเรียนในช่วงสัปดาห์แรกของการเรียนการสอน หรืออาจในระหว่างการเรียนรู้การสอนสัปดาห์อื่น ๆ ตามช่วงสถานการณ์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้แก่ผู้เรียนได้เป็นส่วนหนึ่งในสิ่งที่ผู้เรียนสนใจอย่างแท้จริง

นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559, น.19-21) กล่าวว่า ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละคน แต่ละกิจกรรมที่จำเป็นต้องมีความหมาย เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงแก้ปัญหาได้ตามสภาพจริง (authentic situation)

สรุป การวิเคราะห์หลักสูตรและการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล เป็นการวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน

1.2) การกำหนดผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้

พรทิพย์ วงศ์ไพบุลย์ (2560) กล่าวถึง การจัดเรียนรู้เชิงรุก มีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ได้แก่ การกำหนดผลการเรียนรู้ ให้ครอบคลุมองค์ความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดทักษะ เจตคติ และมีคุณธรรม จริยธรรม จากนั้นกำหนดสาระการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหา และสอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน

นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559, น.19-21) กล่าวว่า ผู้สอนควรกำหนด เป้าประสงค์ (purposive) โดยเป้าประสงค์นั้นควรสัมพันธ์กับกิจกรรม/งานที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้เน้นการพัฒนาทักษะผู้เรียนมากกว่าเนื้อหา เน้นการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

สรุป การกำหนดผลการเรียนรู้และสาระการเรียนรู้เป็นการกำหนดผลการเรียนรู้ให้ครอบคลุมองค์ความรู้ที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ รวมถึงส่งเสริมให้เกิดทักษะ

เจตคติ และมีคุณธรรม จริยธรรม และกำหนดสาระการเรียนรู้ให้ครอบคลุมเนื้อหา สอดคล้องกับผล การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิต

1.3) การคัดเลือกกระบวนการ หรือสถานการณ์ที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการสอน

Moore (1994, อ้างถึงใน จิริกิตดี เนาวพงศรัตน์. 2562) กล่าวถึง การคัดเลือก กระบวนการหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมที่จะใช้ทำการสอน โดยยึดตามความต้องการและความรู้ พื้นฐานของผู้เรียน

มนสิข สติสมบุรณ์ (2567, น.165 – 166) กล่าวถึง การสร้างสถานการณ์ให้ ผู้เรียนได้อ่าน ฟุด ฟัง เขียน คิดอย่างลุ่มลึก เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง และ ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมาย

นนทลีพร ธาดาวิทย์ (2559, น.19-21) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรมี การสร้างสถานการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดในระดับสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และ การประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์นั้น

สรุปการคัดเลือกกระบวนการ หรือสถานการณ์ที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการสอน เป็นการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน ฟุด ฟัง เขียน และฝึกการคิดอย่างลุ่มลึก ได้แก่ การคิด วิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล เพื่อใช้ในการแก้ไขปัญหา หรือสถานการณ์นั้น โดย ครูผู้สอนควรคัดเลือกกระบวนการหรือสถานการณ์ที่เหมาะสมที่จะใช้ทำการสอน ให้สอดคล้องกับ ต้องการและความรู้พื้นฐานของผู้เรียน

1.4) การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม

Meyers and Jones (1993) ได้เสนอวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกไว้ ว่า ควรจัด กิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเนื้อหา การวางแผน การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน

Vickery (2014) กล่าวถึง การให้เด็กมีส่วนร่วมในการออกแบบกระบวนการ เรียนรู้ การวางแผน และประเมินการเรียนรู้

นนทลีพร ธาดาวิทย์ (2559, น.19-21) กล่าวว่า ผู้เรียนควรมีส่วนร่วมในการ กำหนดแนวคิด การวางแผนการเรียนรู้ การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน

การจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมเป็นการจัด กิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเนื้อหา ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ การวางแผน การประเมินผล และการนำเสนอผลงาน

สรุปการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการวิเคราะห์หลักสูตรโดย วิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยการสำรวจความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อนำมา ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน ครูกำหนดผลการ

เรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นจิตใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา วางแผน ประเมินผล และการนำเสนอผลงานด้วยตนเอง

2) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

Meyers and Jones (1993) ได้กล่าวถึงวิธีการสร้างสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนเชิงรุกว่า ควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกับผู้อื่น

ทิวส์ ดวงกุ่มเมศ และ วาริรัตน์ แก้วอุไร (2560) ได้กล่าวถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ในปัญหา ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกว่า ควรมีการนำเข้าสู่บทเรียนกระตุ้นให้นักเรียนอยากรู้และสนใจในสถานการณ์ปัญหา ร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระตุ้นให้ใช้ความรู้จากประสบการณ์เดิม อธิบายหรือหาคำตอบกับสถานการณ์หรือปัญหา

มนสิข สิทธิสมบูรณ์ (2567, น.170) กล่าวว่า ควรจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน สร้างปฏิสัมพันธ์กันร่วมมือกันมากกว่าการแข่งขัน

Vickery (2014, pp.39-50) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เนื่องจากในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพมีส่วนสำคัญอย่างมากในการอำนวยความสะดวกเพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสภาพแวดล้อมถือว่าเป็น 'ครูอีกคนหนึ่ง' ที่ช่วยกระตุ้น และพัฒนาความอยากรู้อยากเห็นให้แก่เด็ก นอกจากนี้ครูต้องหมั่นปรับปรุงสภาพแวดล้อมในชั้นเรียนให้สอดคล้องกับความต้องการ และความสนใจที่หลากหลายของเด็กในห้องนั้น ๆ ทั้งมุมแสดงผลงาน พื้นที่ที่สามารถในการกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ รวมทั้งพื้นที่สำหรับจัดเก็บของใช้ส่วนตัวของเด็กๆ โดยคำนึงถึงความสะดวกในการหยิบใช้งานได้อย่างอิสระ และเพียงพอต่อจำนวนเด็ก

นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559) กล่าวถึง การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพว่า ครูควรเป็นคนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและเพื่อนๆ ในชั้นเรียน นอกจากนี้ควรจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบร่วมมือโดยส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562, น.26) กล่าวถึงการสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วมและการเจรจาโต้ตอบ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน

สรุปการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ เป็นการจัดสภาพแวดล้อมให้กระตุ้นความสงสัยใคร่รู้ของผู้เรียน รวมถึงจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียน

ได้แลกเปลี่ยน ความรู้ ประสบการณ์ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน จัดมุมแสดงผลงาน พื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียน มีความสนใจต้องการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน และส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง

3) การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

วีชรา เลาเรียนดี และ คณะ (2560) กล่าวว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน เป็นขั้นที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียน ขั้นนำเสนอสถานการณ์ เป็นขั้นนำเสนอสถานการณ์ที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการหาคำตอบจากสถานการณ์ที่ยกตัวอย่างมา ขั้นปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ดำเนินกิจกรรมที่ได้วางแผนไว้ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน มีการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหา ขั้นสรุปและอภิปรายผล เป็นขั้นที่ผู้เรียนได้สรุปองค์ความรู้ และแนวคิดที่ได้จากการดำเนินกิจกรรม และเป็นการสะท้อนความคิดที่ได้จากการลงมือปฏิบัติจริง

Baldwin and William (1988) ได้กล่าวถึงขั้นปฏิบัติว่า เป็นขั้นที่ผู้สอนให้ผู้เรียนเข้ากลุ่มย่อย เพื่อทำงานร่วมกันและสรุปความคิดเห็นของกลุ่ม ทั้งนี้จะต้องมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มอื่นๆ ผ่านการอ่าน การพูดการฟัง การเขียน การอภิปรายสะท้อนความคิดสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

Moore (1994, อ้างถึงใน จริกิตต์ เนาวพงศ์รัตน์. 2562) กล่าวถึง ขั้นปฏิบัติ เป็นขั้นที่ให้นักเรียนหามโนคติของเนื้อหาในแต่ละหน่วยโดยใช้กระบวนการกลุ่ม และให้นักเรียนช่วยกันสรุปบทเรียนและเนื้อหา จากนั้นนำเสนอ

ทิวีส ดวงกุ่มเมศ และ วาริรัตน์ แก้วอุไร (2560) ได้กล่าวถึงกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกว่า เป็นการลงข้อสรุปผลการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ควรมีการใช้ทักษะการสื่อสารร่วมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้แสดงแนวคิดในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และเป็นระบบ

นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559) กล่าวว่า วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรเป็นการเรียนรู้ที่สามารถสะท้อนสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้ได้จากกิจกรรมและความสามารถของผู้เรียน ได้รับข้อมูลสะท้อนกลับจากผู้สอนทันทีทันใดในการทำกิจกรรม

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น.17) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนเป็นฝ่ายรุก โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ สรุป และสร้างความรู้ด้วยตนเอง

Freeman (2014) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้โดยการทำกิจกรรม และอภิปรายในชั้นเรียน เน้นการคิดขั้นสูง และการทำงานเป็นกลุ่ม

สรุปการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด ลงมือปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันและแก้ปัญหา ได้แก่ การอ่าน การอภิปราย การเขียน รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

4) การประเมินผลการเรียนรู้

Moore (1994, อ้างถึงใน จิริกิตตี เนาวพงศรัตน์. 2562, น.36) กล่าวถึงการประเมินผล เป็นขั้นที่ผู้สอนให้นักเรียนทำแบบฝึกหัดและประเมินผลจากแบบสังเกตพฤติกรรม ใบกิจกรรม และบันทึกการเรียนรู้

Meyers and Jones (1993) ได้เสนอวิธีการจัดให้มีการประเมินผลโดยกลุ่มเพื่อน (peer assessment)

ทิวีส ดวงฤมเมศ และ วารินทร์ แก้วอุไร (2560) ได้กล่าวถึง การประเมินผลการเรียนรู้ โดยประเมินร่วมกันระหว่างนักเรียนและครูผู้สอน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น.89-91) ได้กล่าวถึง การประเมินผลนักเรียนว่า ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ประเมินเพื่อตัดสิน เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) โดยให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมกับผู้เรียน ใช้การประเมินสมรรถนะผู้เรียนด้วยการประเมินตามสภาพจริง ครูมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนในการเรียนการสอนประจำวัน และประเมินจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (performance assessment) หรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (portfolio assessment) รวมถึงการประเมินตนเอง (student self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน โดยครูสื่อสารผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย กำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเองร่วมด้วย และสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันได้ โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถไปได้เร็ว ช้า (self-pacing) ตามความถนัดและความสามารถของตนและสามารถแสดงสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป ถ้าผู้เรียนยังไม่ผ่านการประเมินว่าเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม (remedial teaching) ให้ตอบสนองต่อปัญหาและ

ความต้องการของผู้เรียน โดยครูอาจมีการเตรียมแนวทางการสนับสนุนเพื่อรองรับผู้เรียนที่หลากหลาย โดยการประเมินการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ มีลักษณะเป็นการประเมินแบบ formative assessment ซึ่งมีการเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

สรุปการประเมินผลการเรียนรู้ เป็นการดำเนินการประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง โดยดำเนินการประเมินทั้งแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม ซึ่งให้ครูเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกตและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และกำหนดให้ผู้เรียนประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนด้วยตนเอง รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือหรือเสนอแนวทางในการนำผลการประเมินมาใช้เพื่อพัฒนาตนเองของผู้เรียน

1.5 บทบาทของครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูผู้สอนต้องออกแบบกิจกรรม ที่สะท้อนการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ดังนี้

นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์ (2559, น.27-28) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะต้องเปลี่ยนบทบาทจากการทำหน้าที่สอนเป็น ผู้อำนวยการความสะดวก แนะนำช่วยเหลือ ดูแล และกระตุ้นผู้เรียนในการเรียนรู้ ดังที่กล่าวคือ

1) ผู้สอนเป็นผู้วางแผนกิจกรรม หรือเป้าหมายที่ต้องการพัฒนาผู้เรียน เน้นผลที่ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเอง

2) เป็นคนสร้างบรรยากาศการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างผู้สอนและเพื่อนๆ ในชั้นเรียน

3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมที่สนใจรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน

4) จัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบร่วมมือ (collaborators learning) ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน

5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการทั้งเนื้อหาสาระ วิธีการ และฝึกให้ผู้เรียนได้มีการบูรณาการเนื้อหาสู่การประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง

6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และหลากหลาย แม้รายวิชาที่เน้นทางด้านกรบรรยาย หลักการ และทฤษฎีก็สามารถจัดกิจกรรมเสริม อาทิ การอภิปราย การแก้ไขสถานการณ์ที่กำหนดเสริมเข้ากับกิจกรรมการบรรยาย

7) วางแผนในเรื่องของเวลาการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในประเด็นเนื้อหา และกิจกรรมในการเรียน ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนรู้เชิงรุกใช้เวลาการจัดกิจกรรมมาก

8) ใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออก และความคิดเห็นที่ผู้เรียนนำเสนอ

ดุซมิ โยเหลา และคณะ (2557, อ้างถึงในวารินทร์พร พันเพ็ญฟู, 2562 น.139) ได้กล่าวถึง บทบาทสำคัญของครูในขณะจัดกิจกรรมการเรียนรู้ว่า ครูจะต้องแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้เชิงรุกขึ้น โดยครูจะต้องเป็นผู้สังเกตการทำงานของนักเรียน ครูต้องสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้น การเรียนรู้แทนการบอกกล่าว ครูต้องศึกษาและรู้จักข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อแสดงบทบาทที่เหมาะสมในการทำให้เกิดการจัดการเรียนรู้เชิงรุกกับนักเรียนเป็นรายคน ดังนี้

1) ใช้คำถามกระตุ้นการเรียนรู้คำถามที่ใช้ในการกระตุ้นการเรียนรู้ นั้น ต้องเป็นคำถามที่มีลักษณะเป็น คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้เรียนได้อธิบาย โดยขึ้นต้นว่า “ทำไม” หรือ ลงท้ายว่า “อย่างไรบ้าง” “เพราะอะไร”

2) ทำหน้าที่เป็นผู้สังเกต ครูจะต้องคอยสังเกตว่า ผู้เรียนแต่ละคนมีพฤติกรรมอย่างไร ขณะปฏิบัติกิจกรรมเพื่อหาทางชี้แนะ กระตุ้น หรือยับยั้งพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม

3) สอนให้ผู้เรียนเรียนรู้การตั้งคำถาม เมื่อผู้เรียนสามารถตั้งคำถามได้จะทำให้ผู้เรียนรู้จักถามเพื่อค้นคว้าข้อมูล รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และร่วมแสดงความคิดเห็นของตนเองในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้

4) ให้คำแนะนำเมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย ครูจะต้องเป็นผู้คอยแนะนำชี้แจง ให้ข้อมูลต่าง ๆ หรือยกตัวอย่างเหตุการณ์ใกล้เคียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้เรียนเชื่อมโยงไปสู่ความรู้ด้านอื่น ๆ ในขณะทำกิจกรรมเมื่อผู้เรียนเกิดข้อสงสัย หรือคำถาม โดยไม่บอกคำตอบ

5) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิดหาคำตอบด้วยตนเอง สังเกตและคอยกระตุ้นด้วยคำถามให้ผู้เรียนได้คิดกิจกรรมที่อยากเรียนรู้และหาคำตอบในสิ่งที่สงสัยด้วยตนเอง

6) เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสร้างสรรค์ผลงานอย่างอิสระ ตามความคิดและความสามารถของตนเอง เพื่อให้ ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการและความสามารถของตนเองในการคิดสร้างสรรค์อย่างเต็มที่

พลอยไพลิน นิลกรรณ์ (2562, น.8-9) ได้สรุปบทบาทของครูไว้ว่า ครูมีบทบาทในการจัดทำหน่วยและแผนการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามแนวทางการนิเทศ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียน โดยครูควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ ผ่านเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และมีความหมาย (meaningful learning) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความ

เข้าใจในตนเอง สามารถคิด วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ผลงานหรือนวัตกรรมที่สอดคล้องกับสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ตามระดับช่วงวัย นอกจากการจัดการเรียนการสอนครูต้องมีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ และนำผลไปใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนหรือใช้ประกอบการวิจัยในชั้นเรียน

มนสิข สิริสมบุรณ์ (2567, น.170) กล่าวถึง บทบาทครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ควรจัดทำดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

- 1) จัดให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน กิจกรรมต้องสะท้อนความต้องการในการพัฒนาผู้เรียนและเน้นการนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริงของผู้เรียน
- 2) สร้างบรรยากาศของการมีส่วนร่วม และการเจรจาโต้ตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอน และเพื่อนในชั้นเรียน
- 3) จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้
- 4) จัดสภาพการเรียนรู้แบบร่วมมือ ส่งเสริมให้เกิดการร่วมมือในกลุ่มผู้เรียน
- 5) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ท้าทาย และให้โอกาสผู้เรียนได้รับวิธีการสอนที่หลากหลายวางแผนเกี่ยวกับเวลาในการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ทั้งในส่วนของเนื้อหา และกิจกรรมครูผู้สอนต้องใจกว้าง ยอมรับในความสามารถในการแสดงออกและความคิดของผู้เรียน ครูต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนในหลากหลายวิธี เช่น มีส่วนร่วมในชั้นเรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย เรียนรู้อย่างมีความหมาย เป็นต้น
- 6) ครูมีการบันทึกผลหลังการจัดการเรียนรู้ และนำผลไปใช้ในการแก้ปัญหา และพัฒนานักเรียนหรือใช้ประกอบการวิจัยในชั้นเรียน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น.89-91) ได้กล่าวถึง บทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ดังนี้

- 1) บทบาทในการจัดการเรียนรู้ การจัดการศึกษาฐานสมรรถนะเป็นการพัฒนาสมรรถนะให้กับนักเรียนโดยยึดโยงกับวิถีชีวิตของนักเรียน การนำหลักสูตรไปใช้จึงควรเป็นสิ่งเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และต้องคำนึงถึงบริบทและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นบทบาทของครูจึงต้องเปลี่ยนจากครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูจัดประสบการณ์/สถานการณ์ที่หลากหลายให้นักเรียนได้ฝึกนำความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่ได้เรียนรู้ไปใช้จนเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ทั้งในด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อเกิดสมรรถนะที่ต้องการ

- 2) บทบาทในการพัฒนานักเรียน ครูมุ่งพัฒนานักเรียนอย่างเป็นองค์รวมในทุกมิติของชีวิต ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา มีเป้าหมายที่จะพัฒนาให้นักเรียนมีสมรรถนะที่

สะท้อนความสามารถของนักเรียน มีสุขภาพที่ดี เรียนไปใช้งานได้ และสามารถยืดหยุ่นได้ โดยครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการปลดปล่อยศักยภาพของนักเรียนและให้นักเรียนเป็นเจ้าของการเรียนรู้ของตนเอง ให้อิสระในการออกแบบการเรียนรู้ที่มีความหมายและเป็นเป้าหมายร่วมระหว่างครูกับนักเรียน ครูจะเป็นผู้กระตุ้น หนุนเสริม สร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีความหมาย ครูเป็นผู้ช่วยเหลือสนับสนุนให้นักเรียนพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพโดยพัฒนาให้มีสมรรถนะที่จำเป็นเพื่อการดำรงชีวิตในสังคมยุคใหม่และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตรักการเรียนรู้ปรับเปลี่ยนความคิดได้ง่าย และมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

3) บทบาทในการประเมินผลนักเรียน ครูเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้ประเมินเพื่อตัดสิน เป็นการประเมินเพื่อการเรียนรู้ (assessment for learning) ให้ครูเกิดการเรียนรู้ร่วมไปกับผู้เรียน โดยใช้การประเมินสมรรถนะผู้เรียนด้วยการประเมินตามสภาพจริง ครูมีบทบาทในการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน ให้ข้อมูลย้อนกลับ (feedback) จากสิ่งที่ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง และให้ความช่วยเหลือตามความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนในการเรียนการสอนประจำวัน และประเมินจากความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน เช่น การประเมินจากการปฏิบัติ (performance assessment) หรือการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน (portfolio assessment) รวมถึงการประเมินตนเอง (student Self-assessment) และการประเมินโดยเพื่อน (peer assessment) ผู้เรียนรับผิดชอบการเรียนรู้ของตน โดยครูสื่อสารผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนตั้งเป้าหมาย กำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเองร่วมด้วย และสามารถใช้เวลาในการเรียนรู้แตกต่างกันได้ โดยผู้เรียนแต่ละคนสามารถไปได้เร็ว ช้า (self-pacing) ตามความถนัดและความสามารถของตนและสามารถแสดงสมรรถนะหรือพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะต่างๆ ในบริบทหรือสถานการณ์ใหม่ๆ ก่อนที่จะก้าวสู่การเรียนรู้ขั้นต่อไป ถ้าผู้เรียนยังไม่ผ่านการประเมินว่าเกิดสมรรถนะที่ต้องการ ครูจำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้และสอนซ่อมเสริม (remedial teaching) ให้ตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของผู้เรียน โดยครูอาจมีการเตรียมแนวทางการสนับสนุนเพื่อรองรับผู้เรียนที่หลากหลาย โดยการประเมินการเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอนตามปกติ มีลักษณะเป็นการประเมินแบบ formative assessment ซึ่งมีการเก็บข้อมูลการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อให้ความช่วยเหลือตามปัญหาและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน

4) บทบาทในการพัฒนาการศึกษาแบบมีส่วนร่วม เริ่มจากแนวคิดที่ว่าการศึกษาเป็นเรื่องของทุกคน ดังนั้นในการปฏิบัติงานของครู จำเป็นต้องเปลี่ยนบทบาทหน้าที่ในการทำงานแบบทำเอง คิดเองตามลำพัง บนพื้นที่ของตนเอง ครูจำเป็นต้องมีการพัฒนาตนเองและทำงานร่วมกับผู้อื่น เป็นเครือข่ายในการทำงานอย่างเป็นระบบและเป็นกัลยาณมิตร จัดการเรียนรู้และพัฒนาแบบมีส่วนร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงาน มีการทำงานแบบร่วมมือรวมพลังมากขึ้น ด้านวัฒนธรรมในการ

ทำงาน ผู้บริหาร ครู และผู้ปกครอง ตลอดจนภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องมีวัฒนธรรมในการทำงานแบบร่วมมือร่วมพลัง เป็นกัลยาณมิตรในการพัฒนาการศึกษาไปสู่เป้าหมายคือการสร้างคุณภาพของนักเรียนร่วมกันด้านกระบวนการในการพัฒนาครู โดยใช้การทำงานผ่านแนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ Professional Learning Community : PLC โดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based) เพื่อให้เกิดการสนับสนุนและสร้างแรงผลักดันจากเพื่อนครูร่วมวิชาชีพ ทำให้ครูเกิดการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องในฐานะสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อขับเคลื่อนการทำงานและพัฒนาวิชาชีพครูที่ยั่งยืนด้านกระบวนการในการพัฒนานักเรียน โดยครูออกแบบการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่น เปิดโอกาสให้นักเรียนร่วมออกแบบการเรียนรู้เพิ่มเติมให้เป็นไปตามบริบทของนักเรียนนำไปสู่การเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับนักเรียนต่อไป

สรุป การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น ครูต้องเป็นทั้งผู้อำนวยความสะดวก คอยให้คำแนะนำ ช่วยเหลือ ดูแล และกระตุ้นผู้เรียนสามารถทำกิจกรรมได้ด้วยตนเอง โดยใช้วิธีการที่หลากหลาย ได้แก่ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ เน้นการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา สรุปความรู้ และนำเสนอ รวมถึงจัดการสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

1.6 ปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู

การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นวิธีการที่ดี แต่อย่างไรก็ตามการจัดการเรียนรู้ทุกรูปแบบย่อมมีปัญหาอุปสรรค โดยผู้วิจัยได้รวบรวมสรุปประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนี้

สิริพร ปาณวณิช (ม.ป.ป., น.3) ได้กล่าวว่า ในปัจจุบันการนำการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ยังคงประสบปัญหา ทั้งด้านผู้สอนและสภาพแวดล้อม โดยด้านผู้สอนพบว่า หลายคนคิดว่าผู้สอนจะค่อนข้างสบาย เพราะผู้เรียนต้องทำเองหมด แต่ความจริงแล้วผู้สอนจะเหนื่อยในการเตรียมตัวค่อนข้างมาก เพราะผู้สอนจะต้องเป็นผู้จัดสิ่งแวดล้อม และอุปกรณ์ให้เอื้อต่อการทำกิจกรรมของผู้เรียน ทำให้ครูขาดแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ อีกปัจจัยสำคัญก็คือขาดอุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ตอบสนองครบตามความต้องการของผู้เรียน นนทลี พรธาดาวิทย์ (2559, น.9) กล่าวถึงประเด็นที่ส่งผลให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู ได้แก่

- 1) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ต้องใช้เวลาจึงอาจทำให้ผู้สอนไม่สามารถจัดการเวลาที่มีอยู่ให้สอดคล้องกับเนื้อหาหลักสูตรได้
- 2) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก ต้องใช้เวลาในการเตรียมการ ดังนั้นหากผู้สอนที่มีภาระงานสอนมากจะไม่สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้
- 3) การจัดการเรียนรู้เชิงรุกในห้องเรียนที่มีขนาดใหญ่ จำนวนผู้เรียนมากอาจมีข้อจำกัดในการดูแล ควบคุมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมไปในทิศทางที่ผู้สอนวางแผนได้ยาก
- 4) ผู้สอนที่มีความเชื่อมั่นในตนเองสูงคิดว่าตนเองเป็นผู้บรรยายที่ดีจะไม่ยอมรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการมากกว่าผู้สอน

5) วัสดุอุปกรณ์มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หากในห้องเรียนมีอุปกรณ์ไม่พร้อม หรือไม่เอื้ออำนวยต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้เรียนก็จะไม่สามารถเรียนรู้ได้ดีเท่าที่ควร

6) ผู้เรียนต่อต้านวิธีการสอนที่ไม่ใช่การบรรยาย เนื่องจากผู้เรียนจะคุ้นชินกับการเรียนโดยวิธีการมารับความรู้จากผู้สอนมากกว่าการเรียนโดยการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองตามคำแนะนำของผู้สอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้

พลอยไพลิน นิลกรรม (2562, น.8-9) ได้กล่าวถึงปัญหาที่เกิดขึ้นใน 3 ประเด็น คือ ประเด็นที่ 1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีรากฐานมาจากแนวคิดทางการศึกษาที่เน้นการสร้างองค์ความรู้ใหม่ (constructivist) โดยผู้เรียนเป็นผู้สร้างความรู้จากข้อมูลที่ได้รับมาใหม่ด้วยการนำไปประกอบกับประสบการณ์และความรู้เดิม นอกจากนี้ยังมีมิติของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องอยู่ 2 มิติ ได้แก่ กิจกรรมด้านการรู้คิด (cognitive activity) และกิจกรรมด้านพฤติกรรม (behavioral activity) ซึ่งส่งผลให้ครูเกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อน ว่าการเรียนรู้แบบนี้ คือรูปแบบที่เน้นความตื่นตัวในกิจกรรมด้านพฤติกรรม (behavioral active) โดยเข้าใจว่าความตื่นตัวในกิจกรรมด้านพฤติกรรม จะทำให้เกิดความตื่นตัวในกิจกรรมด้านการรู้คิด (cognitively active) ไปเอง จึงเป็นที่มาของการประยุกต์ใช้ผิดๆ ว่าให้ผู้สอนลดบทบาทความเป็นผู้ให้ความรู้ลง เป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวก และบริหารจัดการหลักสูตร โดยปล่อยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เองอย่างอิสระจากการทำกิจกรรม และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้เรียนด้วยกันเองตามยถากรรม โดยผู้เรียนไม่ได้เรียนรู้ พัฒนามิติด้านการรู้คิด

ประเด็นที่ 2 ความตื่นตัวในกิจกรรมด้านพฤติกรรมไม่ก่อให้เกิดความตื่นตัวในกิจกรรมด้านการรู้คิดเสมอไป ฉะนั้นการที่ผู้สอนให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านพฤติกรรมเพียงอย่างเดียว เช่น การฝึกปฏิบัติ และการอภิปรายในกลุ่มของผู้เรียนเอง โดยไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการรู้คิด เช่น การลำดับความคิด และการจัดองค์ความรู้ ทำให้ประสิทธิผลของการเรียนรู้ลดลง

ประเด็นที่ 3 การนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและค้นพบความรู้ด้วยตนเองนี้ ไปใช้ร่วมกับการพัฒนาการเรียนรู้ตามลำดับขั้นพุทธิพิสัย (cognitive domain) อาจจะไม่เหมาะสมกับทุกชั้น

เห็นได้ว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น มีปัญหา และอุปสรรคในหลายด้าน ได้แก่ ด้านผู้สอนขาดแรงจูงใจในการจัดการเรียนรู้ ด้านอุปกรณ์ไม่เพียงพอ ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีข้อจำกัดในการดูแล ควบคุมให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมไปในทิศทางที่ผู้สอนวางแผนไว้ ด้านผู้เรียนไม่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมด้านการคิด ทำให้ประสิทธิผลของการเรียนรู้ลดลง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำปัญหามาพิจารณา และวางแผนในการส่งเสริมสนับสนุนต่อไป

1.7 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น.80-84) ได้กล่าวถึงการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูว่า ผู้บริหารควรใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเปิดโอกาสให้คณะครู ผู้ปกครอง และชุมชน ร่วมกันวางแผนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา ความต้องการของผู้เรียน ความต้องการของชุมชน และนโยบายของกรุงเทพมหานคร รวมถึงแผนการศึกษาแห่งชาติ ดังนี้

1) ด้านการบริหารหลักสูตร

ผู้บริหารควรส่งเสริมให้โรงเรียนมีหลักสูตรสถานศึกษาที่นำไปสู่การจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลาย โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องตามความสนใจ ความสามารถ และความต้องการของผู้เรียน ท้องถิ่น มีความทันสมัย ตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ส่งเสริมทักษะที่สอดคล้องกับชีวิตประจำวันของผู้เรียน

2) ด้านการบริหารบุคคล

ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ทั้งการพัฒนาตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะ เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างกัน อยู่ร่วมกันในองค์กรอย่างมีความสุข ดังนี้

2.1 สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูสามารถจัดบรรยากาศในชั้นเรียนเชิงสร้างสรรค์ และสามารถผลิตสื่อและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 สนับสนุนและส่งเสริมให้มีการดำเนินกระบวนการ PLC เพื่อให้ครูได้สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพภายในโรงเรียนเป็นผู้นำ

2.3 สนับสนุนและส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบและจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ โดยมีการจัดทำแผนการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงมีการวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย เช่น จัดป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน มีการประเมินผลงาน และนักเรียนประเมินตนเอง

3) ด้านการบริหารงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณต่าง ๆ ของโรงเรียนเป็นไปตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณที่รวดเร็ว ทันเวลา มีประสิทธิภาพ

4) การบริหารอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน

โดยการจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีสื่อ วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ สิ่งอำนวยความสะดวก มีระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ ถูกต้อง ครบคลุม ทันสมัย และพร้อมใช้งาน สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนร่มรื่น แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนได้รับการพัฒนาเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถให้บริการชุมชนได้

นอกจากนี้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2564, น.80-84) ได้สรุปปัจจัย
เกื้อหนุนที่ส่งผลให้การดำเนินงานของโรงเรียนประสบความสำเร็จไว้ดังนี้

1) ผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการเป็น “ผู้นำ” ในการเรียนรู้ และเป็น
“ผู้สนับสนุน” ให้ครูนำการเรียนรู้เชิงรุกและการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุกไปใช้ในการ
ออกแบบการเรียนการสอนและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น
จัดหาวิทยากรมาให้ความรู้ในการดำเนินการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้การออกแบบการเรียนรู้ เป็น
ต้น อีกทั้งผู้บริหารมีความใส่ใจในการจัดการเรียนการสอนของครูให้ความสนับสนุน กำกับ ติดตาม
การดำเนินการของครูอย่างใกล้ชิด ส่งผลให้ครูเกิดกำลังใจในการจัดกิจกรรม มีความกระตือรือร้น
และตระหนักถึงความสำคัญมากยิ่งขึ้น

2) ครูตระหนักถึงความสำคัญและลงมือปฏิบัติอย่างจริงจัง ศึกษาหาข้อมูลในการ
จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะอย่างจริงจัง มุ่งเน้นจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้
ลงมือปฏิบัติผ่านสถานการณ์ที่กำหนด

3) หน่วยงานต้นสังกัด มีส่วนสำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียน เนื่องด้วยการ
ดำเนินงานของโรงเรียนต้องสอดคล้องกับนโยบายจากหน่วยเหนือ รวมทั้งการให้การสนับสนุน
ส่งเสริม กำกับ ติดตามอย่างใกล้ชิด จะช่วยให้โรงเรียนเกิดความมั่นใจและมีทิศทางในการดำเนินงานที่
ชัดเจนผู้ชี้แนะด้านวิชาการ ในการเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ความรู้และความเข้าใจของครูในเรื่องนั้นๆ เป็นสิ่ง
สำคัญ การที่โรงเรียนมีผู้ชี้แนะ (Coach) ที่สามารถให้คำแนะนำแก่ครูได้ เช่น ศึกษานิเทศก์
ผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก เข้ามาให้คำแนะนำ ติดตาม ให้ความช่วยเหลือด้านวิชาการ จะช่วยให้ครู
เกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติและมีการสะท้อนผลจากสิ่งที่ได้ปฏิบัติ ทำให้ครูมองเห็นแนวทางที่ชัดเจน
และมีความเข้าใจที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาความต้องการจำเป็น

2.1 ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของการประเมินความต้องการ
จำเป็นไว้หลายคน ดังนี้

Rouda and Kusy (1995) ได้กล่าวถึงการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นการ
สำรวจที่เป็นระบบของสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่ควรจะเป็นเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคคลและ/หรือ
องค์กร

Beadle de Palomo และ Luna (1999) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นคือกระบวนการในการนำข้อมูลมาวิเคราะห์สำหรับการกำหนดสถานภาพในปัจจุบันเพื่อระบุความต้องการจำเป็นของบุคคลหรือพื้นที่ที่กำหนด

McCasin and Tibeziinda (2006) ได้ให้ความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบสำหรับการจัดลำดับความสำคัญและการตัดสินใจที่สัมพันธ์กับการวางแผน การพัฒนาและการปฏิบัติการในโครงการ การประเมินความต้องการจำเป็นเป็นการกำหนดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่จะเป็นของผลลัพธ์ของโครงการและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นนั้น โดยเน้นการตัดสินใจจากการจัดลำดับความสำคัญบนพื้นฐานของข้อมูลที่ได้รับจากบุคคลที่น่าจะได้รับผลกระทบจากโครงการ

Boonshoft School of Medicine (2009) ได้นิยามความหมายของการประเมินความต้องการจำเป็นว่าเป็นกระบวนการที่เป็นระบบในการเก็บรวบรวมข้อมูลและใช้ข้อมูลนั้นในการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาเพื่อปิดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่จะเป็น

สุวิมล ว่องวานิช (2562) ได้สรุปเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น (needs assessment) ไว้ว่าเป็นกระบวนการประเมินเพื่อกำหนดความแตกต่างของสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น โดยระบุสิ่งที่ต้องการให้เกิดว่ามีลักษณะเช่นใด และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่ามีลักษณะเช่นใด จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นจริงว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่น่าไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษา หรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก

จากคำนิยามดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการกำหนดความแตกต่างระหว่างสภาพที่เกิดขึ้นจริงกับสภาพที่ควรจะเป็น จากนั้นจึงทำการประเมินและจัดเรียงลำดับความสำคัญเพื่อระบุความต้องการจำเป็นแล้วใช้ข้อมูลนั้นในการกำหนดวิธีการแก้ปัญหาสำหรับการพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคคลหรือองค์กรเพื่อปิดช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่กับสิ่งที่จะเป็น

2.2 หลักการของการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น

จากการศึกษาเอกสาร บทความวิชาการ ได้มีนักวิชาการ กล่าวถึง การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ดังนี้

สุวิมล ว่องวานิช (2562) ได้จำแนกนิยามของความต้องการจำเป็นออกเป็นสองประเภท คือ หลักความแตกต่าง (discrepancy) และหลักความสำคัญ (importance) หลักการแรกคือ หลักความแตกต่าง (discrepancy) หมายความว่า ในกระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น ผู้วิจัยอาจออกแบบการวิจัยให้มีการเปรียบเทียบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริงกับสภาพที่ควร

จะเป็น หรือการออกแบบการวิจัยโดยมีนัยของความแตกต่างแฝงอยู่ ด้วยการระบุสถานะที่ไม่พึงประสงค์ แต่ไม่ได้เก็บข้อมูลในเชิงเปรียบเทียบ เนื่องจากสภาพที่พึงประสงค์กำหนดได้โดยไม่จำเป็นต้องเก็บข้อมูล อย่างไรก็ตาม ความแตกต่างไม่ใช่จะบ่งบอกความต้องการจำเป็นเสมอไป ขึ้นอยู่กับ การกำหนดระดับความสำคัญของเป้าหมายที่พึงประสงค์ เพราะฉะนั้นในการวิจัยประเมินความ ต้องการจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมายให้อยู่ในระดับต่ำสุดที่จะขาดแคลนไม่ได้ มิฉะนั้นจะเกิดผล เสียหาย ส่วนหลักการที่สอง คือ หลักความสำคัญ (importance) หมายความว่า สิ่งที่เป็นความ ต้องการจำเป็นมีความสำคัญมาก ต้องได้รับการตอบสนอง และความต้องการจำเป็นนั้นต้องมีลำดับ ความสำคัญ (needs prioritization) ไม่ว่าผู้วิจัยจะดำเนินการในกิจกรรมการระบุความต้องการ จำเป็น (needs identification) กิจกรรมการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (needs analysis) หรือกิจกรรมการกำหนดวิธีการแก้ไขความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น (needs solution) จะต้องมี การจัดลำดับความสำคัญของผลการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในทุก กิจกรรม กล่าวคือ ผลการวิจัยจากกิจกรรมการกำหนดความต้องการจำเป็น จะได้ความต้องการ จำเป็นมากมาย จึงต้องจัดลำดับความต้องการจำเป็นที่สำคัญที่สุด ผลจากการวิเคราะห์สาเหตุ จะได้ สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็นมากกว่าหนึ่งสาเหตุ ก็ต้องจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุว่า สาเหตุใดเป็นสาเหตุหลัก การกำหนดวิธีการแก้ไขปัญหา จะพบว่ามีวิธีการแก้ไขปัญหาลหลายทางเลือก ผู้วิจัยต้องเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

2.3 ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการ กล่าวถึง ขั้นตอนการประเมินความต้องการจำเป็น ดังนี้

Rouda and Kusy (1995) ได้แบ่งขั้นตอนการทำการประเมินความต้องการจำเป็น ออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ

1) การวิเคราะห์ความแตกต่าง (perform a "gap" analysis) ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอน แรก จะเป็นการสำรวจสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสนใจระหว่างสถานการณ์ที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสถานการณ์ ที่คาดหวังไว้ ซึ่งความแตกต่างของช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบันกับสิ่งที่คาดหวังไว้จะ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงความต้องการจำเป็น

2) การระบุการจัดลำดับความสำคัญ (identify priorities and importance) จาก ขั้นตอนแรกผู้วิจัยจะได้รับการของความต้องการจำเป็นที่กว้างและมีจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึง จำเป็นต้องตัดสินใจในการระบุความต้องการจำเป็นที่จำเป็นจริงเท่านั้น โดยการพิจารณาความสำคัญ ของปัญหาของความต้องการจำเป็นในแต่ละประเด็น แล้วเลือกประเด็นที่เมื่อแก้ไขแล้วจะส่งผลให้เกิด การเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่

3) ความสำคัญ (identify priorities and importance) จากขั้นตอนแรกผู้วิจัยจะ ได้รายการของความต้องการจำเป็นที่กว้างและมีจำนวนมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงจำเป็นต้องตัดสินใจในการ

ระบุความต้องการจำเป็นที่จำเป็นจริง โดยการพิจารณาความสำคัญของปัญหาของความต้องการจำเป็นในแต่ละประเด็น แล้วเลือกประเด็นที่เมื่อแก้ไขแล้วจะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่

3) การระบุสาเหตุของปัญหา (identify causes of performance problems and/or opportunities) ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะต้องระบุเฉพาะเจาะจงลงไปว่าความต้องการจำเป็นที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และ 2 นั้น มีสาเหตุมาจากอะไร เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขต่อไป 4) การระบุวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นไปได้และโอกาสในการก้าวหน้า (identify possible solutions and growth opportunities) เพื่อนำไปสู่การวางแผนในการปฏิบัติต่อไป

สุวิมล ว่องวาณิช (2562, น. 81-82) ได้จำแนกกระบวนการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาสิ่งที่มุ่งหวัง (what should be) 2) การศึกษาสภาพที่เป็นอยู่จริงในปัจจุบัน (what is) 3) การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่มุ่งหวังกับสภาพที่เป็นอยู่จริง และจัดลำดับความสำคัญของผลที่เกิดขึ้น เพื่อระบุเป็นความต้องการจำเป็น (needs identification) 4) การวิเคราะห์สาเหตุของความต้องการจำเป็น (needs analysis) และจัดลำดับความสำคัญของสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น 5) การศึกษาและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดจากสาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (needs solution) จะเห็นได้ว่าขั้นตอนหลักในการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นจะประกอบด้วย 1) การระบุความต้องการจำเป็น (needs identification) โดยการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพที่คาดหวังกับสภาพที่เป็นอยู่ 2) การวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความต้องการจำเป็น (needs analysis) และ 3) การกำหนดวิธีการแก้ไขความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้น (needs solution) โดยในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการจัดลำดับความสำคัญของผลการวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นในทุกกิจกรรม

2.4 การลำดับความต้องการจำเป็น

มีนักวิชาการกล่าวถึงการลำดับความต้องการจำเป็นไว้ดังนี้

สุวิมล ว่องวาณิช (2562) กล่าวว่า การจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นเป็นการศึกษาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นแต่ละประเด็น จากนั้นนำความต้องการจำเป็นมาจัดเรียงลำดับ (Sort) ตั้งแต่ความสำคัญมากไปหาน้อย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุความต้องการจำเป็นที่มีความสำคัญมากที่สุดและมีความเร่งด่วนที่ต้องได้รับการพัฒนา ก่อนภายใต้เงื่อนไขทรัพยากรที่มีจำกัด ในปัจจุบันการจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นโดยใช้เทคนิคการจัดลำดับสำหรับข้อมูลแบบการตอบสนองคู่ ที่มีพื้นฐานแนวคิดของการนิยามความต้องการจำเป็นตามโมเดลความแตกต่าง (discrepancy model) วิธีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นสามารถกระทำได้ทั้งนี้ในการประเมินความต้องการจำเป็นกลุ่มวิธีที่ใช้หลักประเมินความแตกต่างเป็นกลุ่มวิธีที่นิยมใช้มากมีรากฐานมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นที่ใช้โมเดลความแตกต่าง ซึ่งมีการรวบรวมข้อมูลแบบการตอบสนองคู่จากมาตรวัดที่แสดงระดับความสำคัญ (I = Importance) ของข้อความนั้น

เปรียบเทียบค่าที่บอกระดับของ “what should be” และมาตรวัดที่แสดงระดับที่ข้อรายการนั้นได้รับการตอบสนองหรือระดับสัมฤทธิ์ผล (D = Degree of Success) ที่เป็นอยู่ในขณะนั้น เปรียบเทียบค่าที่บอกระดับของ “what is” โดยสูตรในการคำนวณระดับความต้องการจำเป็นแต่ละวิธีมีรายละเอียด ดังนี้

1) วิธี Mean Difference Method (MDF) กำหนดโดยหาผลต่างของค่าเฉลี่ยของ I และค่าเฉลี่ยของ D บางคนเรียกวิธีนี้ว่า Rank Order of Difference Scores

$$MDF = I - D$$

2) วิธี Priority Needs Index (PNI) เป็นวิธีการเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นซึ่งพัฒนาขึ้นมาโดยใช้ค่าสถิติในรูปดัชนีที่สามารถบอกค่าต่ำสุดและสูงสุดได้

$$PNI = (I - D) \times I$$

3) วิธี Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิมโดย นางลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช เป็นวิธีการที่หาค่าผลต่างของ (I - D) แล้วหารด้วยค่า D เพื่อควบคุมขนาดของความต้องการจำเป็นให้อยู่ในพิสัยที่ไม่มีช่วงกว้างมากเกินไปและให้ความหมายเชิงเปรียบเทียบ เมื่อใช้ระดับของสภาพที่เป็นอยู่เป็นฐานในการคำนวณค่าอัตราการพัฒนาเข้าสู่สภาพที่คาดหวัง

$$PN_{\text{modified}} = (I - D) / D$$

4) การวิเคราะห์แมทริกซ์ (matrix analysis) เป็นวิธีการวิเคราะห์ที่เน้นการเสนอผลการดำเนินงานของหน่วยงานในส่วนที่เป็นจุดแข็งและจุดอ่อนที่ควรได้รับการพัฒนา โดยการแบ่งตารางเป็น 4 ช่อง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพที่มุ่งหวัง และสภาพที่เกิดขึ้นจริง จุดที่ใช้แบ่งอาจเป็นค่าเฉลี่ยของคะแนนสูง - ต่ำที่กำหนด หรือเกณฑ์ที่ผู้ประเมินเห็นว่าเหมาะสมเป็นจุดตัด (cut - off score)

3. บริบทเกี่ยวกับสำนักงานการศึกษา และสถานศึกษาในเขตบางขุนเทียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ข้อมูล สารสนเทศเกี่ยวกับสำนักงานการศึกษา และสถานศึกษาในเขตบางขุนเทียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ไว้ดังนี้

3.1 สำนักงานการศึกษา

3.1.1 ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานการศึกษา (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2565, น.19-20) ได้ระบุว่ากรุงเทพมหานครมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 437 โรงเรียน กระจายในพื้นที่ 50 สำนักงานเขต

1) โรงเรียนดำเนินการเปิดสอนและจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถจำแนกได้ ดังนี้

- (1) อนุบาลศึกษา และประถมศึกษา จำนวน 327 โรงเรียน
 - (2) ประถมศึกษา จำนวน 1 โรงเรียน
 - (3) ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 1 โรงเรียน
 - (4) อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 99 โรงเรียน
 - (5) อนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 3 โรงเรียน และมัธยมศึกษาตอนปลาย
 - (6) มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 6 โรงเรียน
- 2) นักเรียน มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 216,160 คน
- 3) ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 14,535 คน จำแนกตามตำแหน่ง ดังนี้

- (1) ผู้อำนวยการ จำนวน 436 คน
- (2) รองผู้อำนวยการ จำนวน 558 คน
- (3) ครูผู้ช่วย จำนวน 2,114 คน
- (4) ครู คศ.1 จำนวน 3,187 คน
- (5) ครู คศ.2 จำนวน 5,836 คน
- (6) ครู คศ.3 จำนวน 2,393 คน
- (7) ครู คศ.4 จำนวน 11 คน

3.1.2 วิสัยทัศน์

“สำนักการศึกษาเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนและส่งเสริมการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาสู่อัตลักษณ์ผู้เรียนแห่งมหานคร ที่พร้อมด้วยคุณธรรม”

3.1.3 พันธกิจ

- 1) ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนสู่ความเป็นเลิศ
- 2) ส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียนให้มีอัตลักษณ์แห่งมหานคร
- 3) เสริมสร้างประสิทธิภาพจัดการศึกษาตอบสนองความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่มอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง
- 4) ส่งเสริมและพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการดิจิทัลเพื่อการศึกษา
- 5) เสริมสร้างและพัฒนาทุนมนุษย์และบริหารจัดการสู่องค์กรสมรรถนะสูง

3.1.4 โครงการและการดำเนินการที่สอดคล้องกับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2565) อำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาของกรุงเทพมหานคร กำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำ และพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศด้านการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาครูและบุคลากรได้มุ่งเน้นในการพัฒนาครู ให้สามารถจัดการเรียนรู้ ดังนี้

- 1) พัฒนาครูผู้สอนมีเทคนิคในการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย
- 2) พัฒนาครูให้สามารถพัฒนาตนเองและนำไปถ่ายทอดขยายผลให้ผู้เกี่ยวข้องได้
- 3) พัฒนาโรงเรียนให้มีการจัดการเรียนรู้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน และบริบทของโรงเรียน

นอกจากนี้สถาบันพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้จัดโครงการ “พัฒนาครู สู่ครูมหานคร” ปี พ.ศ. 2564 เพื่อครูมีสมรรถนะ 4 ประการ ได้แก่

- 1) การจัดการเรียนรู้
- 2) การบริหารจัดการชั้นเรียน
- 3) การพัฒนาผู้เรียน
- 4) การเป็นครูมหานคร

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ครูกรุงเทพมหานครได้รับการพัฒนาในหลักสูตรการเสริมสร้างสมรรถนะความเป็นครูที่สามารถจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเหมาะสมกับบริบทของกรุงเทพมหานคร รวมถึงเพื่อให้ครูกรุงเทพมหานครนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาผู้เรียนและสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ผู้เรียน

รูปแบบโครงการ เป็นการฝึกอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และติดตามประเมินผลแบบไป-กลับ จำนวน 4 หลักสูตร

1) หลักสูตรการใช้งาน google for education สำหรับครู เพื่อการเรียนการสอนแบบ active learning จำนวน 3 วัน

2) หลักสูตรเทคนิคการจัดการเรียนรู้ของครู สำหรับผู้เรียนในระดับชั้น 21

3) หลักสูตรการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง แบบ 360 องศา

4) หลักสูตรเทคนิคจิตวิทยาสำหรับครูยุคใหม่ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเด็ก Gen Z

ซึ่งการจัดโครงการนี้สอดคล้องกับแผนพัฒนากรุงเทพมหานคร ระยะ 20 ปี ระยะที่ 2 (พ.ศ.2561 - 2565) ด้านที่ 3 มหานครสำหรับทุกคน มิติที่ 3.3 การศึกษาสำหรับทุกคน เป้าหมายที่ 3.3.2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป้าประสงค์ที่ 3.3.2.2 คืบคลานสู่ห้องเรียน แผนปฏิบัติราชการกรุงเทพมหานคร ประจำปี พ.ศ. 2564 มิติที่ 3.3 การศึกษาสำหรับทุกคน เป้าหมายที่ 3.3.2 การพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป้าประสงค์ที่ 3.3.2.2 ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาของกรุงเทพมหานครมีความเป็นมืออาชีพ

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2559, อ้างถึงในพรชัย เทพปัญญา ไพบูลย์ ช่างเรียน นิยม รัฐอมฤต วนิดา สัจพันโรจน์ และพรราวพิชชา เถลิงพล, 2561, น.488) กำหนดแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากรูปแบบเดิม พัฒนาคุณภาพสู่รูปแบบทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 และการศึกษาไทย 4.0

1) นำแนวคิดการเรียนรู้ที่ต้องก้าวข้ามสาระวิชาไปสู่การเรียนรู้ทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษใหม่ ดังนั้นการศึกษาสมัยใหม่ต้องเล็งเป้าหมายเกินกว่าเนื้อหาวิชา ไปสู่การพัฒนาทักษะ โดยการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการเรียนรู้

2) การปฏิรูปการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียน ซึ่งเดิมมีครูเป็นผู้ขับเคลื่อน หากมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน สามารถพัฒนาทักษะของผู้เรียนที่มีใช้เพียงเพื่อสอบ แต่เป็นการเรียนรู้เพื่อเผชิญการเปลี่ยนแปลง

3) แนวคิดการพัฒนาครู คือ เน้นเด็กเป็นศูนย์กลาง ใช้คำถามและปัญหาพื้นฐาน ครูต้องฝึก/พัฒนาเป็นนักตั้งคำถามตั้งปัญหาเพื่อสร้างบรรยากาศ ทำให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ และค้นหาคำตอบเอง

4) การแลกเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนรู้ เมื่อมีการตั้งคำถาม มีการหาคำตอบ การค้นหาข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับกลุ่มเพื่อน และร่วมกันลงมือปฏิบัติ เกิดจินตนาการผลงาน และนวัตกรรมการเรียนรู้หลายช่องทาง

5) คุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ การเรียนรู้คู่คุณธรรม ผู้เรียนมีความเป็น คน ความดีงาม การเรียนรู้ตลอดชีวิต สนใจพัฒนาสังคม ครอบครัว และโรงเรียน

3.2 สำนักงานเขตบางขุนเทียน

3.2.1 ข้อมูลพื้นฐาน

สำนักงานเขตบางขุนเทียน มีสภาพพื้นที่เป็นกึ่งชานเมืองและชนบทพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เป็นเขตในกลุ่มกรุงเทพมหานคร (เขตเกษตรกรรม อุตสาหกรรม ที่อยู่อาศัย และแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์) เป็นเขตเดียวของกรุงเทพมหานครที่มีพื้นที่ติดกับทะเลด้านฝั่งอ่าวไทย ซึ่งมีแนวชายฝั่งประมาณ 4.7 กิโลเมตรอยู่ในแนวท่าข้าม ในแนวท่าข้ามมีสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตรร้อยละ 86.20 ของพื้นที่แนว และในแนวแสมดำ มีสัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อการเกษตร ร้อยละ 60.97 ของพื้นที่แนว ภายในพื้นที่ทั้งหมดมีคู คลอง ลำรางสาธารณะ ทั้งหมด 133 คลอง คลองที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักการระบายน้ำ 10 คลอง คลองที่อยู่ในความรับผิดชอบของสำนักงานเขต 90 คลอง ลำราง ลำกระโดง 33 ลำรางเป็นเสมือนเส้นเลือดหล่อเลี้ยงหัวใจของประชาชนชาวบางขุนเทียน เพราะประชาชนส่วนหนึ่งยังคงประกอบอาชีพเกษตรกรรมอยู่ และยังคงอาศัยน้ำจากลำคลองใช้เป็นเส้นทางคมนาคมและหัวใจของเกษตรกร ลำคลองที่สำคัญ คือ คลองสนามชัย คลองหัวกระบือ คลองพิทยาลงกรณ์ คลองขุนราชพินิจใจ คลองบางมด คลองบางกระบือและคลองเฉลิมชัยพัฒนา ส่วนถนนสายสำคัญ คือ ถนนพระรามที่ 2 ถนนบางขุนเทียน-ชายทะเล ถนนบางขุนเทียน ถนนท่าข้าม ถนนอนามัยงามเจริญ ถนนสะแกงาม ถนนบางกระบือ ถนนแสมดำ พื้นที่ของเขตบางขุนเทียนจัดเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนกำลังขยาย ได้แก่ แนวแสมดำ และแนวท่าข้าม ส่วนบริการถนนพระรามที่ 2 ที่มีการก่อสร้างอาคารพาณิชย์ โรงงานอุตสาหกรรม และมีการจัดสรรที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัย การคมนาคมส่วนใหญ่ใช้ทางรถยนต์ อีกส่วนที่เป็นชนบทพื้นที่ส่วนใหญ่ของแนวท่าข้าม และบางส่วนของแสมดำ บริเวณที่ห่างออกจากชุมชนส่วนแรก การคมนาคมใช้ทางเรือประกอบอาชีพการประมงน้ำกร่อย เช่น การเลี้ยงกุ้ง หอย ปู และปลา (สำนักงานเขตบางขุนเทียน, 2565, น.1)

3.2.2 วิสัยทัศน์

เขตบางขุนเทียนเป็นเขตชานเมือง ที่เป็นต้นแบบในการให้บริการเป็นเลิศ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่มีเสน่ห์ที่สุดย่านฝั่งธนบุรี

3.2.3 ภารกิจ

1) พัฒนาปรับปรุงการให้บริการของหน่วยงานให้ตรงตามความต้องการของประชาชนผู้รับบริการ

- 2) ปรับปรุงและฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่เขตบางขุนเทียน
- 3) สร้างเครือข่ายในพื้นที่เขตบางขุนเทียนเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการ

พัฒนาปรับปรุง

- 4) ประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้ จัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เขต

บาง-ขุนเทียน

3.2.4 โครงสร้างการบริหารงาน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการเขต ผู้ช่วยผู้อำนวยการเขต และฝ่ายต่างๆ ได้แก่ ฝ่ายปกครอง ฝ่ายทะเบียน ฝ่ายโยธา ฝ่ายสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ฝ่ายรายได้ ฝ่ายรักษาความสะอาดและสวนสาธารณะ ฝ่ายการศึกษา ฝ่ายการคลัง ฝ่ายเทศกิจ ฝ่ายพัฒนาชุมชนและสวัสดิการสังคม และสถานศึกษา จำนวน 16 โรงเรียน

3.2.5 ฝ่ายที่ดูแลด้านการศึกษาในสำนักงานเขตบางขุนเทียน ได้แก่ ฝ่ายการศึกษา ซึ่งฝ่ายการศึกษาได้แบ่งการทำงานตามภารกิจหลัก ออกเป็น 2 ส่วน คือ

- 1) ด้านการบริหารวิชาการ ได้แก่ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา การจัดทำแผนงานวิชาการ การตรวจสอบ ทบทวน พัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การนิเทศการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การพัฒนาคุณภาพศูนย์วิชาการเขตฯ การส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาผลิตสื่อการเรียนรู้ การคัดเลือกครูสอนภาษาต่างประเทศให้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

- 2) ด้านการจัดการศึกษาภาคบังคับ ได้แก่ การแจ้งเด็กเข้าเรียนตามเกณฑ์ การศึกษาภาคบังคับ การรับเด็กนักเรียนที่ไม่มีสัญชาติไทย ตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยหลักฐานในการรับนักเรียน นักศึกษาเข้าเรียนในสถานศึกษา พ.ศ. 2548

นอกเหนือจากงานตามภารกิจแล้ว ฝ่ายการศึกษายังมีการกำหนดอำนาจหน้าที่ ไว้ดังนี้

- (1) สำนักงานเขตบางขุนเทียนมีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานในเชิงนโยบาย

- (2) บริหารงานบุคคลและสวัสดิการของข้าราชการครู รวมถึงบุคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษาในเขตพื้นที่

- (3) วิเคราะห์ข้อมูล ประชากรวัยเรียน เพื่อการวางแผนการรับนักเรียนแต่ละระดับ

- (4) ตรวจสอบและจัดทำบัญชีรายชื่อเด็กอายุถึงเกณฑ์การศึกษาภาคบังคับส่งให้สถานศึกษาที่รับผิดชอบในพื้นที่เขต เพื่อเตรียมการรับนักเรียน

- (5) ประสานงาน ติดตาม สรุปผลการรับเด็กนักเรียนของสถานศึกษาในพื้นที่เขต

(6) รวบรวมศึกษา วิเคราะห์ กลั่นกรอง ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อนำเสนอผู้อำนวยการเขต

(7) วางแผน และดำเนินงานในการระดมทรัพยากรจากแหล่งสนับสนุน

(8) ประสาน และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแหล่งทรัพยากรที่สนับสนุนการจัดการศึกษาทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ

(9) ส่งเสริมการจัดสวัสดิการ สวัสดิภาพ ในสถานศึกษา

(10) ส่งเสริมพิทักษ์สิทธิเด็ก และเยาวชนการคุ้มครองสิทธิของนักเรียน

(11) สำรวจ และจัดทำทะเบียน แหล่งเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมทางการศึกษา และภูมิปัญญาท้องถิ่น

(12) ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพ และประสาน การใช้ประโยชน์แหล่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ

(13) ส่งเสริมและสนับสนุนกิจการนักเรียนของสถานศึกษา

(14) ส่งเสริม สนับสนุน การสรรหา และแต่งตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(15) ส่งเสริมและพัฒนาความรู้ ความสามารถ และพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานในหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

(16) ประสานการสำรวจข้อมูล ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการ เด็กด้อยโอกาส เด็กความสามารถพิเศษ กับสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

(17) ดำเนินการด้านภารกิจของศูนย์วิชาการ

(18) ดำเนินการด้านการเงิน การงบประมาณ และการจัดหาพัสดุครุภัณฑ์

3.2.6 สถานศึกษา ในเขตบางขุนเทียน

สถานศึกษา ในเขตบางขุนเทียน มีจำนวนทั้งสิ้น 16 โรงเรียน แบ่งออกเป็น 3 ขนาด ได้แก่ สถานศึกษาขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียน 1 – 400 คน จำนวน 3 โรงเรียน สถานศึกษาขนาดกลาง มีจำนวนนักเรียน 401 – 800 คน จำนวน 2 โรงเรียน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนมากกว่า 801 คนขึ้นไป จำนวน 11 โรงเรียน (รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. 2566 , น.8) โดยมีข้อมูลครูและบุคลากรของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รายโรงเรียน (รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. 2566 , น.100) ดังนี้

ตารางที่ 2.2 ข้อมูลครูและบุคลากรของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

โรงเรียน	จำนวนครู	เพศ		ผู้อำนวยการ	รองผู้อำนวยการ	ครูปฏิบัติการสอน				
		ชาย	หญิง			ครูผู้ช่วย	คศ.1	คศ. 2	คศ. 3	คศ. 4
โรงเรียนแก้วข้าทูปัญมภ์	11	3	8	1	-	-	4	2	4	-
โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์	14	7	7	1	1	-	2	5	5	-
โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา	133	27	125	1	4	11	19	55	43	-
โรงเรียนราชมนตรี	62	16	46	1	3	2	25	28	3	-
โรงเรียนวัดกก	30	10	20	1	1	-	9	15	4	-
โรงเรียนวัดกำแพง	40	8	32	1	2	-	5	22	10	-
โรงเรียนวัดท่าข้าม	42	13	29	1	3	9	8	12	9	-
โรงเรียนวัดบัวผัน	8	2	6	1	-	2	4	1	-	-
โรงเรียนวัดบางกระดี	48	15	23	1	3	5	9	20	10	-
โรงเรียนวัดประชาบำรุง	20	5	15	1	1	2	6	8	2	-
โรงเรียนวัดเลา	48	12	36	1	2	2	10	14	18	1
โรงเรียนวัดสะแกงาม	89	18	71	1	4	-	21	44	19	-
โรงเรียนแสมดำ	56	16	40	1	3	1	21	20	10	-
โรงเรียนวัดหัวกระปือ	45	12	33	1	3	3	3	19	15	1
โรงเรียนศาลเจ้า	38	12	26	1	2	8	10	12	5	-
โรงเรียนหมู่บ้านเกาะโพธิ์	12	2	10	1	-	1	6	1	3	-
รวม	696	178	527	16	32	46	162	278	160	2

ที่มา : รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2566 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยในประเทศ

นพวรรณ อินตะวงค์ (2565) ได้การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนตรุณวิทยา เทศบาลเมืองน่าน (บ้านสวนตาล) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลสำหรับการพัฒนารูปแบบการนิเทศฯ 2) พัฒนารูปแบบการนิเทศฯ 3) ศึกษาผลการใช้รูปแบบการนิเทศฯ และ 4) ประเมินความพึงพอใจของครูที่มีต่อรูปแบบการนิเทศฯ ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ 8 คนผู้บริหาร 2 คน ครู 22 คน นักเรียน 67คน ของโรงเรียนตรุณ

วิทยาฯ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การประชุมเชิงปฏิบัติการ การสนทนากลุ่ม แบบประเมิน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำข้อมูลจากการศึกษามาพัฒนา รูปแบบการนิเทศฯ นำไปทดลองใช้ เก็บข้อมูลและสรุปผลโดยการวิเคราะห์ทางสถิติ และการวิเคราะห์เนื้อหาสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ผลการวิจัย พบว่า 1) โรงเรียนครุณวิทยาฯ มีการปฏิบัติปัจจุบัน โดยรวมในระดับน้อย และมีความต้องการพัฒนา โดยรวมในระดับมากที่สุด 2) ได้รูปแบบการนิเทศฯ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) ระบบและกลไกของรูปแบบ 5D ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบ การนิเทศเชิงลึก การประเมินผลและรายงาน และการพัฒนา 4) แผนการดำเนินงาน 5) แนวทางการประเมินผล และ 6) เงื่อนไขการนำรูปแบบไปใช้ 3) ผลการใช้รูปแบบ การนิเทศฯ พบว่า 1) ครูมีความสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกหลังการใช้รูปแบบฯ สูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบฯ 2) นักเรียนมีทักษะการคิดในระดับมาก ทักษะการแก้ปัญหาในระดับมาก และทักษะการใช้เทคโนโลยีในระดับมากที่สุด 3) ครูมีคุณลักษณะความเป็นชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยรวมในระดับมากและ 4) ครูมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศฯ โดยรวมในระดับมากที่สุด

สร้อยญา ก่องวัฒนโกศล และ มนสิข สิริสมบุญรณ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน และสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร และตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบ โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และขั้นตอนที่ 3 ประเมินผลของการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แบบประเมินกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 297 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติตามหลักการบริหารอยู่ในระดับมาก 2) กระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร ที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วย องค์ประกอบหลัก 7 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การมีค่านิยมและบรรทัดฐานร่วมกัน (2) การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน (3) การร่วมมือรวมพลัง (4) การชี้แนะหรือการให้คำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ (5) การสนทนาเพื่อสะท้อนผล

และ (6) เงื่อนไขการสนับสนุน (7) การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ 3) ความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ความถูกต้อง และความเหมาะสมในการนำการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานครไปใช้ โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านพบว่า ความเป็นไปได้ความเป็นประโยชน์ความถูกต้อง และความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ชยพล ดีอุ่น และ ชีระภัทร ประสมสุข (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active Learning ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาลุ่มน้ำกลางอำเภอปางมะผ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาการบริหารจัดการเรียนรู้ ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการเรียนรู้และเพื่อตรวจสอบแนวทางการส่งเสริมการบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง active learning ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาลุ่มน้ำกลางอำเภอปางมะผ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 ประชากร คือ ผู้บริหารสถานศึกษา 9 คน ครูผู้สอน 107 คน รวม 116 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัย คือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แบบสัมภาษณ์ โดยวิเคราะห์ สังเคราะห์เนื้อหา แบบประเมินตรวจสอบ โดยค่าร้อยละแล้วสรุปเป็นเชิงพรรณนา ผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง active learning ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาลุ่มน้ำกลาง อำเภอปางมะผ้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ นโยบายเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ รองลงมาคือ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีการวัดผลประเมินผลการจัดการเรียนรู้ ด้านการนิเทศการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ และด้านส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง active learning ตามลำดับ

ณัฐญาพร เสวตานนท์ (2565) ได้ศึกษาการประเมินโครงการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) โรงเรียนสตรีพังงา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมิน 1) ปฏิบัติการ 2) การเรียนรู้ 3) พฤติกรรมของครูผู้เข้าร่วมโครงการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) ผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร ประชากร คือ ครูโรงเรียนสตรีพังงา จำนวน 45 คน เครื่องมือในการประเมิน ประกอบด้วย แบบประเมินความพึงพอใจ แบบทดสอบวัดความรู้ แบบวัดเจตคติ และแบบสังเกต สถิติที่ใช้ในการประเมิน คือ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test พบว่า 1) ปฏิบัติการ พบว่า ระดับความพึงพอใจของครูผู้เข้ารับการอบรม อยู่ในระดับมาก 2) การเรียนรู้ พบว่า คะแนนสอบของครูผู้เข้ารับการอบรม หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และครูมีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอยู่ในระดับสูง 3) พฤติกรรม พบว่า ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับตัวชี้วัด/ผลการเรียนรู้ และจุดประสงค์การเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้ มีองค์ประกอบครบถ้วนและ

สัมพันธ์กัน การกำหนดชิ้นงาน/ภาระงานสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนน่าสนใจ หลากหลายและกระตุ้นผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เน้นให้นักเรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ส่งเสริมการแก้ปัญหา การนำความรู้ไปใช้ เน้นทักษะการคิดขั้นสูง ครูสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน สร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่เป็นมิตร เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น วัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามสภาพจริง แล้วแจ้งผลการประเมินพร้อมทั้งให้ข้อมูลป้อนกลับ และ 4. ผลลัพธ์ที่เกิดต่อองค์กร พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยของนักเรียนภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 สูงกว่าภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2562 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

4.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Mirko and Josip (2009) ได้ศึกษาประสบการณ์ของนักเรียนในการเรียนฟิสิกส์โดยรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุก และการสอนแบบดั้งเดิม มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจประสิทธิภาพของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ฟิสิกส์ของนักเรียน ด้วยวิธีการเรียนรู้เชิงรุก โดย การอ่าน การนำเสนอ และการตั้งคำถาม การทดลอง และการสนทนา กับการสอนฟิสิกส์แบบดั้งเดิม โดยใช้กลุ่มตัวอย่างนักเรียน 176 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนเลือกรูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกในการเรียนฟิสิกส์ 91% เลือกวิธีดั้งเดิม 1% และเลือกทั้งสองวิธีรวมกัน 8%

Christou et al. (2007) ได้ศึกษาการออกแบบสภาพแวดล้อมสำหรับการเรียนรู้เรขาคณิต (DALEST) และการสอนเรขาคณิตเชิงพื้นที่และการคิดด้วยภาพ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อพัฒนาความรู้เชิงเรขาคณิต ได้แก่ นักเรียนสามารถสร้าง สังเกต และจัดการตัวเลขทางเรขาคณิต และสามารถสร้างแบบจำลองทางเรขาคณิตได้ 2) เพื่อให้ครูสร้างสภาพแวดล้อมในการช่วยให้นักเรียนมีความเข้าใจที่เหมาะสมเกี่ยวกับเรขาคณิต จากการศึกษาพบว่าการสอนเกี่ยวกับเรขาคณิตเชิงพื้นที่และการคิดด้วยภาพ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ส่งผลให้นักเรียนได้สังเกตและลงมือกระทำ ทำให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสนใจในระหว่างการเรียนรู้อยู่ตลอด และครูสามารถสร้างสภาพแวดล้อมให้นักเรียนมีความเข้าใจที่เหมาะสมเกี่ยวกับเรขาคณิตด้วยตนเองผ่านการลงมือกระทำ

Wheeler (2007) ได้ศึกษาการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่ส่งเสริมให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาได้ลงมือกระทำในวิชาคณิตศาสตร์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาได้ลงมือกระทำในวิชาคณิตศาสตร์ โดยการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการศึกษาพบว่า กระบวนการเรียนรู้เชิงรุก มีประสิทธิภาพมากในรายวิชาพีชคณิต นักเรียนมีโอกาสพัฒนาความสามารถของตนเองและพัฒนาทักษะความคิดรวบยอดและการคิดในระดับที่สูงขึ้นซึ่งเป็นเป้าหมายของการพัฒนาวิชาคณิตศาสตร์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกยังได้แสดงให้เห็นว่าการกระทำของนักเรียนเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ด้วย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้วิจัยต้องการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 2) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 3) ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และ 4) การประเมินผลการเรียนรู้

ดังที่เสนอ ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย ในบทที่ 1

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัด การเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียด และขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครจำนวน 696 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 255 คน ได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วย สูตรของทาร์โร ยามาเน่ (วรรรณี แกมเกตุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความผิดพลาด ไม่เกิน 0.05 จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยการสุ่มแบบง่าย ตามขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 3.1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง ตามขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ขนาดสถานศึกษา	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
1. เล็ก	31	15
2. กลาง	34	17
3. ใหญ่	631	223
รวม	696	255

1.3 ผู้ให้ข้อมูล เกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ได้แก่ ผู้บริหารและบุคลากร โดยเลือกแบบเจาะจงตามเกณฑ์ คือ 1) มีคุณวุฒิระดับปริญญาโทขึ้นไป และ 2) มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี ซึ่งได้แก่ ผู้ให้ข้อมูล ดังนี้ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน และครูระดับชำนาญการขึ้นไป ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา จำนวน 2 ชุด คือ ชุดที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งถามเกี่ยวกับตำแหน่งที่ดำรงอยู่ในปัจจุบัน อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ขนาดของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 29 ข้อ โดยใช้รูปแบบการตอบสนองคู่ (Dual-Response Format) (สุวิมล ร่วงวานิช, 2562) ประกอบด้วยข้อมูล 2 ส่วนคือ การปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสภาพที่เป็นจริง และการปฏิบัติหรือมีพฤติกรรมในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสภาพที่พึงประสงค์ โดยกำหนดความหมายในแต่ละระดับ ดังนี้

5 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ระดับมากที่สุด
4 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ระดับมาก
3 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ระดับปานกลาง
2 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ระดับน้อย

- 1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ระดับน้อยที่สุด

ชุดที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูระดับชำนาญการขึ้นไป ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและนโยบายของสำนักงานการศึกษาในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2.2 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ มีขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีวิธีการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับ หลักการ แนวคิด และลักษณะของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา จากเอกสาร บทความ และงานวิจัย และศึกษาหลักเกณฑ์การสร้างเครื่องมือการประเมินความต้องการจำเป็นจากเอกสาร หนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดโครงสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2) กำหนดโครงสร้างเนื้อหา และคำถามในแบบสอบถาม ได้แก่ 1) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 2) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ 3) การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4) การประเมินผลการเรียนรู้

3) สร้างแบบสอบถามตามขอบข่ายเนื้อหาในกรอบแนวคิดการวิจัยและเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษา

4) นำเครื่องมือเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ดังแสดงรายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัยในภาคผนวก ก เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item objective congruence) รวมถึงตรวจสอบความเหมาะสมของการใช้ภาษา

5) นำแบบสอบถามที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้ว นำมาปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาและจัดทำแบบสอบ

6) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้แก่ โรงเรียนวัดบัวผัน ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 5 คน โรงเรียนวัดกก ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดกลาง 10 คน และโรงเรียนวัดแสมดำ ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ 15 คน เพื่อหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคได้ค่าความเที่ยงของสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ ของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ .970 และ .949 ตามลำดับ

7) นำเสนอผลการทดลอง (try out) เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อความเห็นชอบของแบบสอบถาม และนำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

8) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ชุดที่ 2 แนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูระดับชำนาญการ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารสถานศึกษา เกี่ยวกับแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม มีวิธีการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) วิเคราะห์จากผลต่างระหว่างสภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในแต่ละองค์ประกอบ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์

2) กำหนดแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษานิเทศก์ และครูระดับชำนาญการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารสถานศึกษา และแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร รวมถึงข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

3) จัดทำร่างแนวคำถามเสนอต่ออาจารย์ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องและครอบคลุมเนื้อหา แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์

4) เสนอเรื่องเพื่อขอพิจารณาอนุมัติคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิต่ออาจารย์ปรึกษา และสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ และจัดทำหนังสือเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

3.1 ขออนุญาตความร่วมมือในการวิจัยจากสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 16 โรงเรียน เพื่ออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 ประสานขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือครูให้ช่วยตอบแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการเก็บข้อมูล จำนวน 255 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้รับกลับ จำนวน ฉบับ 255 คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3.4 รวบรวมฉบับสมบูรณ์ที่ได้รับคืน ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม คัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนเท่านั้น

3.5 ดำเนินการเก็บข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน และครูระดับชำนาญการขึ้นไป ที่ชำนาญการที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน โดยได้นัดหมายวันเวลาในการสัมภาษณ์ ตั้งแต่เวลา ระหว่างวันที่ 20 เมษายน 2567 ถึงวันที่ 30 พฤษภาคม 2567 ตามที่ได้นัดหมายไว้ โดยแบ่ง เป็น 2 ช่วงๆ เข้า ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. และช่วงบ่ายตั้งแต่เวลา 13.00 – 16.00 น. ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ คนละ 3 ชั่วโมง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 แบบสอบถามครู เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาหาค่าร้อยละ (percentage) นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์

1) วิเคราะห์โดยหาความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของสภาพการปัจจุบัน และค่าเฉลี่ยของสภาพการที่พึงประสงค์ แล้วนำเสนอผล การวิเคราะห์โดยใช้ตาราง

2) แปลความหมายค่าเฉลี่ยของสภาพที่เป็นจริง สภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูปฐมวัย กำหนดเป็น 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560, น. 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของ
	การจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 1.50 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง	สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ของ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) จัดลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา โดยใช้
สูตร $PNI_{Modified}$ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2562)

$$PNI_{Modified} = (I - D) / D$$

$PNI_{Modified}$	หมายถึง ดัชนีการจัดเรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น
I	หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพปัจจุบัน
D	หมายถึง ค่าเฉลี่ย (Mean) ของสภาพที่พึงประสงค์

โดยเรียงดัชนีจากมากไปน้อย และนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบตารางประกอบ
ความเรียง

4.2 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) และนำเสนอ
ข้อมูลในรูปความเรียง

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัด การเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัด การเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของครูผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏ ดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n = 255)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
21 – 30 ปี	36	14.12
31 – 40 ปี	72	28.24
41 – 50 ปี	129	50.59
51 ปีขึ้นไป	18	07.05
รวม	255	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	ร้อยละ
2. ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรี	90	35.29
ปริญญาโท	163	63.92
ปริญญาเอก	2	00.79
รวม	255	100.00
3. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน		
ต่ำกว่า 5 ปี	72	28.23
ระหว่าง 5 – 10 ปี	36	14.12
10 ปีขึ้นไป	147	57.65
รวม	255	100.00
4. ขนาดของสถานศึกษา		
สถานศึกษาขนาดเล็ก	15	05.88
สถานศึกษาขนาดกลาง	17	06.67
สถานศึกษาขนาดใหญ่	223	87.45
รวม	255	100.00

จากตารางที่ 4.1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 41 – 50 ปี จำนวน 129 คน คิดเป็นร้อยละ 50.59 มีระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 63.92 ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน 10 ปีขึ้นไป จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 57.65 และส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 87.45

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ผลการวิเคราะห์ในภาพรวมปรากฏดังตารางที่ 4.2 – 4.6

ตารางที่ 4.2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม (n = 255)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		การแปลความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		การแปลความหมาย
		M	SD		M	SD	
1	การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.72	.62	มาก	4.79	.43	มากที่สุด
2	การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	3.82	.66	มาก	4.83	.42	มากที่สุด
3	การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.85	.63	มาก	4.82	.42	มากที่สุด
4	การประเมินผลการเรียนรู้	3.67	.71	มาก	4.82	.42	มากที่สุด
	รวม	3.76	.63	มาก	4.81	.41	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.2 พบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.76$, $SD = .63$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($M = 3.85 - 3.67$, $SD = .71 - .62$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น คือ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 3.85$, $SD = .63$)

สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.81$, $SD = .41$) และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83 - 4.79$, $SD = .43 - .42$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น คือ การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ($M = 4.83$, $SD = .42$)

ตารางที่ 4.3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (n = 255)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		การแปลความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		การแปลความหมาย
		M	SD		M	SD	
1	ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.60	.68	มาก	4.80	.45	มากที่สุด
2	ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.60	.66	มาก	4.80	.45	มากที่สุด
3	ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยการสำรวจความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	3.83	.63	มาก	4.79	.46	มากที่สุด
4	ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.83	.66	มาก	4.79	.45	มากที่สุด
5	ครูกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.85	.64	มาก	4.78	.46	มากที่สุด
6	ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.80	.63	มาก	4.76	.47	มากที่สุด

ตารางที่ 4.3 (ต่อ)

ที่	รายการ	สภาพที่					
		สภาพปัจจุบัน		การแปล ความหมาย	พึง ประสงค์		การแปล ความหมาย
		M	SD		M	SD	
7	ครุคัตสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือ สถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นใจ ให้ผู้เรียนมีความสนใจและ กระตือรือร้นในการเรียน	3.65	.70	มาก	4.80	.45	มากที่สุด
8	ครุจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิง รุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ กำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้	3.60	.69	มาก	4.80	.45	มากที่สุด
9	ครุเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวาง แผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล และร่วมนำเสนอผลงาน	3.67	.74	มาก	4.80	.45	มากที่สุด
	รวม	3.72	.62	มาก	4.79	.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.3 พบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.72$, $SD = .62$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 3.85 - 3.60$, $SD = .74 - .63$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($M = 3.85$, $SD = .64$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นมี 3 ข้อ คือครุวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 3.60$, $SD = .68$) ครุวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 3.60$, $SD = .66$) และครุจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ ($M = 3.60$, $SD = .69$)

สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.79$, $SD = .43$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ

($M = 4.80 - 4.76$, $SD = .47 - .45$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 5 ข้อ คือ ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 4.80$, $SD = .45$) ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($M = 4.80$, $SD = .45$) ครูคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน ($M = 4.80$, $SD = .45$) ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ ($M = 4.80$, $SD = .45$) และครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลและร่วมนำเสนอผลงาน ($M = 4.80$, $SD = .45$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ($M = 4.76$, $SD = .47$)

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ($n = 255$)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		การแปลความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		การแปลความหมาย
		M	SD		M	SD	
		1	ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่รู้	3.70	.77	มาก	4.85
2	ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน	3.70	.77	มาก	4.81	.44	มากที่สุด
3	ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน	3.83	.66	มาก	4.82	.43	มากที่สุด

ตารางที่ 4.4 (ต่อ)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		การแปลความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		การแปลความหมาย
		M	SD		M	SD	
		4	ครูจัดมุมแสดงผลงานหรือพื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ได้		3.86	.69	
5	ครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมและมีความสนใจอยากเรียนรู้	3.85	.65	มาก	4.81	.44	มากที่สุด
6	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน	3.87	.67	มาก	4.83	.43	มากที่สุด
7	ครูส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง	3.89	.69	มาก	4.83	.43	มากที่สุด
	รวม	3.82	.66	มาก	4.83	.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.4 พบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.82$, $SD = .66$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 3.89 - 3.70$, $SD = .77 - .65$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง ($M = 3.89$, $SD = .69$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นมี 2 ข้อ คือ ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่รู้ ($M = 3.70$, $SD = .77$) และครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ($M = 3.70$, $SD = .77$)

สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83$, $SD = .42$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 4.85 - 4.81$, $SD = .46 - .41$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น คือ ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่รู้ ($M = 4.85$, $SD = .41$) และข้อที่มี

ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ($M = 4.81$, $SD = .44$) และครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมและมีความสนใจอยากเรียนรู้ ($M = 4.81$, $SD = .44$)

ตารางที่ 4.5 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (n = 255)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		การแปลความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		การแปลความหมาย
		M	SD		M	SD	
1	ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้	3.85	.65	มาก	4.79	.46	มากที่สุด
2	ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้	3.85	.65	มาก	4.82	.43	มากที่สุด
3	ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.85	.65	มาก	4.79	.47	มากที่สุด
4	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.86	.69	มาก	4.82	.43	มากที่สุด
5	ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน	3.83	.64	มาก	4.83	.43	มากที่สุด
6	ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล	3.81	.62	มาก	4.83	.43	มากที่สุด
	รวม	3.85	.63	มาก	4.82	.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.5 พบว่าสภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.85$, $SD = .63$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 3.86 - 3.81$, $SD = .69 - .62$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($M = 3.86$, $SD = .69$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล ($M = 3.81$, $SD = .62$)

สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.82$, $SD = .42$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.83 - 4.79$, $SD = .47 - .42$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น 2 ข้อ คือ ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ($M = 4.83$, $SD = .43$) และครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล ($M = 4.83$, $SD = .43$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น มี 2 ข้อ คือ ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ ($M = 4.79$, $SD = .46$) และครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ($M = 4.79$, $SD = .47$)

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ($n = 255$)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		การแปลความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		การแปลความหมาย
		M	SD		M	SD	
1	ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้	3.68	.74	มาก	4.85	.41	มากที่สุด
2	ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง	3.66	.72	มาก	4.83	.42	มากที่สุด

ตารางที่ 4.6 (ต่อ)

ที่	รายการ	สภาพปัจจุบัน		การแปลความหมาย	สภาพที่พึงประสงค์		การแปลความหมาย
		M	SD		M	SD	
3	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.66	.73	มาก	4.82	.43	มากที่สุด
4	ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม	3.69	.75	มาก	4.80	.45	มากที่สุด
5	ครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน	3.67	.76	มาก	4.80	.47	มากที่สุด
6	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้	3.63	.69	มาก	4.79	.45	มากที่สุด
7	ครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง	3.63	.68	มาก	4.80	.45	มากที่สุด
	รวม	3.67	.71	มาก	4.82	.42	มากที่สุด

จากตารางที่ 4.6 พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 3.6$, $SD = .71$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($M = 3.69 - 3.63$, $SD = .76 - .68$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น คือ ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม ($M = 3.69$, $SD = .75$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นมี 2 ข้อ คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้ ($M = 3.63$, $SD = .69$) และครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง ($M = 3.63$, $SD = .68$)

สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.82$, $SD = .42$) และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.85 - 4.79$, $SD = .47 - .41$) โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้

($M = 4.85$, $SD = .41$) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้ ($M = 4.79$, $SD = .45$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ปรากฏดังตารางที่ 4.7 – 4.11

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานครในภาพรวม ($n = 255$)

ที่	รายการ	M_1	M_2	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1	การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	3.72	4.79	.22	2
2	การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้	3.82	4.83	.21	3
3	การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.85	4.82	.20	4
4	การประเมินผลการเรียนรู้	3.67	4.82	.24	1

จากตารางที่ 4.7 พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรียงลำดับดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.24$) รองลงมาได้แก่ ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{modified} = 0.22$) ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.21$) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{modified} = 0.20$)

ตารางที่ 4.8 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (n = 255)

ที่	รายการ	M_1	M_2	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1	ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.60	4.80	.25	1
2	ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.60	4.80	.25	1
4	ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.83	4.79	.20	4
5	ครูกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.85	4.78	.19	5
6	ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	3.80	4.76	.20	4
7	ครูคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน	3.65	4.80	.24	2
8	ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้	3.60	4.80	.25	1
9	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล และร่วมนำเสนอผลงาน	3.67	4.80	.23	3

จากตารางที่ 4.8 พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 จำนวน 3 รายการ คือ ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{modified} = 0.25$) ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{modified} = 0.25$) ครูจัดทำแผนการจัดการ

เรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.25$) ลำดับที่ 2 ได้แก่ ครูคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นจิตใจให้ผู้เรียนมีความสนใจ และกระตุ้นหรือรื้อฟื้นในการเรียน ($PNI_{modified} = 0.24$) และลำดับที่ 3 ได้แก่ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล และร่วมนำเสนอผลงาน ($PNI_{modified} = 0.23$)

ตารางที่ 4.9 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ($n = 255$)

ที่	รายการ	M_1	M_2	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1	ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่รู้	3.70	4.85	.24	1
2	ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน	3.70	4.81	.23	2
3	ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน	3.83	4.82	.21	3
4	ครูจัดมุมแสดงผลงานหรือพื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ได้	3.86	4.83	.20	4
5	ครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมและมีความสนใจอยากเรียนรู้	3.85	4.81	.20	4
6	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน	3.87	4.83	.20	4
7	ครูส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง	3.89	4.83	.19	5

จากตารางที่ 4.9 พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่รู้ ($PNI_{modified} = 0.24$) ลำดับที่ 2

ได้แก่ ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.23$) และลำดับที่ 3 ได้แก่ ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.21$)

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความเรียนรู้ต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (n = 255)

ที่	รายการ	M_1	M_2	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1	ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้	3.85	4.79	.19	3
2	ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้	3.85	4.82	.20	2
3	ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	3.85	4.79	.19	3
4	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	3.86	4.82	.19	3
5	ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน	3.83	4.83	.20	2
6	ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล	3.81	4.83	.21	1

จากตารางที่ 4.10 พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.21$) ลำดับที่ 2 จำนวน 2 รายการ ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.20$) และครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ($PNI_{modified} = 0.20$) และลำดับที่ 3 จำนวน 3 รายการ ได้แก่ ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ ($PNI_{modified} = 0.19$) ครูจัด

กิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ($PNI_{modified} = 0.19$) ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.19$)

ตารางที่ 4.11 ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบัน (M_1) ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์ (M_2) ดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ (n = 255)

ที่	รายการ	M_1	M_2	$PNI_{modified}$	ลำดับ
1	ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้	3.68	4.85	.24	1
2	ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง	3.66	4.83	.24	1
3	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล	3.66	4.82	.24	1
4	ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม	3.69	4.80	.23	2
5	ครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน	3.67	4.80	.23	2
6	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้	3.63	4.79	.24	1
7	ครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง	3.63	4.80	.24	1

จากตารางที่ 4.11 พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 จำนวน 5 รายการ คือ ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.24$) ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ($PNI_{modified} = 0.24$) ครูมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ($PNI_{modified} = 0.24$) ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้ ($PNI_{modified} = 0.24$) และครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง ($PNI_{modified} = 0.24$) และลำดับที่ 2 จำนวน

2 รายการ ได้แก่ ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม ($PNI_{modified} = 0.20$) และครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน ($PNI_{modified} = 0.20$)

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

จากผลการศึกษาความต้องการจำเป็นโดยพิจารณาค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 4 ด้าน ได้แก่ การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้ พบว่า ทั้ง 4 ด้าน มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นใกล้เคียงกัน คือ .20 - .24 ผู้วิจัยนำประเด็นความต้องการจำเป็นดังกล่าวมาสร้างแนวคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ไปสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 7 คน ซึ่งประกอบด้วย หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน และครูระดับชำนาญการขึ้นไปที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน โดยได้สรุปแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.1 แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษานั้น สามารถส่งเสริมได้ในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการจัดอบรม การนิเทศติดตาม การกำหนดนโยบายสู่สถานศึกษา โดยผู้ให้ข้อมูลเสนอแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ดังต่อไปนี้

4.1.1 สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานครควรวางแผนและมอบนโยบายแก่ศึกษานิเทศก์ และสำนักงานเขตบางขุนเทียน จากนั้นสำนักงานเขตบางขุนเทียนจะนำนโยบายลงสู่โรงเรียนในสังกัดเขตบางขุนเทียน และติดตามความก้าวหน้า หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้น ซึ่งควรมีการจัดทีมจากฝ่ายการศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียนไปเยี่ยมโรงเรียน หรือให้ทางโรงเรียนทำรายงานส่งกลับมายังสำนักงานเขต และสำนักงานเขตบางขุนเทียนรายงานไปยังศึกษานิเทศก์ และสำนัก

การศึกษา กรุงเทพมหานครตามลำดับ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นนโยบายสำคัญของผู้ว่ากรุงเทพมหานคร ซึ่งสำนักงานเขตบางขุนเทียนให้ความสำคัญ โดยสามารถจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ หรือออกเยี่ยมโรงเรียน เพื่อให้ทราบถึงบริบทและการจัดการเรียนการสอนของครูและช่วยชี้แนะเพิ่มเติมให้แก่ผู้บริหารโรงเรียนและคุณครูให้สามารถจัดการเรียนการสอนเชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และดำเนินการให้โรงเรียนรายงานผลเป็นระยะเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ต่อเนื่อง”

4.1.2 ศึกษาניתเทศก์ควรมีทิศติดตาม โดยใช้หลักการนิเทศแบบร่วมพัฒนา ด้วยการพาคิด พาทำ และพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ด้วยภาระงานของนิเทศอาจจะไม่มีเวลาไปเยี่ยมครูได้บ่อยๆ ดังนั้นศึกษานิเทศก์จึงช่วยสร้างความเข้าใจให้แก่ครูในระดับนี้ โดยพาทำหลักสูตร ทำแผน จากนั้นพอครูลงสอนจริง ก็มีคู่มือช่วยครู และคอยให้ครูรายงานผลกลับมา เพื่อดูว่าครูสามารถสอนได้มั้ย หากโรงเรียนไหนยังไม่เข้าใจก็เข้าไปช่วยดูแลเพิ่มเติมได้”

4.1.3 ศึกษาניתเทศก์ควรร่วมกับผู้บริหารจัดอบรมให้แก่ครู และจัดสัมมนาให้ครูได้ศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ รวมถึงจัดทำ PLC ในโรงเรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ดีที่สุดจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน แล้วก็ตามมาด้วยศึกษานิเทศก์โรงเรียน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งการจัดอบรม พาครูไปดูงาน หรือจะทำ PLC ในโรงเรียนก็ได้ ครูจะได้มีกลุ่มร่วมทำร่วมคิด แล้วนิเทศก์ก็ช่วยในเรื่องการกำกับติดตามร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน”

4.1.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการจัดอบรม พาไปศึกษาดูงาน และร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครู รวมถึงนิเทศติดตามในชั้นเรียนด้วย ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อพบว่าครูต้องการให้ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารอาจดำเนินการจัดอบรมให้ครู โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาอบรมให้ จากนั้นจัดการประชุมครูเพื่อช่วยครูในการออกแบบหลักสูตร และวางแผนกิจกรรมการสอนเชิงรุก เพราะครูบางคนยังไม่เข้าใจชัดเจนในเรื่องนี้จึงสอนกันไปคนละทิศละทาง นอกจากจัดอบรมแล้วอาจนำครูไปดูงานที่โรงเรียนเอกชนที่เขาสอนแนวนี้อยู่ ครูจะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น สุดท้ายผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมั่นนิเทศติดตามในชั้นเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง”

4.2 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ผู้ให้ข้อมูลเสนอแนวทาง โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1 สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายให้มีการนิเทศส่งเสริมครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยศึกษานิเทศก์ใช้หลักการนิเทศแบบร่วมพัฒนาในการ

ออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการดำเนินงานของศึกษานิเทศก์นั้น ควรใช้หลักการระดมสมองร่วมกันเพื่อให้ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้เชิงรุกได้” และใช้วิธี Coaching ในการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ศึกษานิเทศก์ควรเข้าไปให้ความรู้ในเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตรมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์รับ จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนในการออกแบบการเรียนรู้ โดยช่วยเป็น Coach ให้ และมีส่วนร่วมในการกำกับติดตามในชั้นเรียนด้วย”

4.2.2 สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรส่งเสริมด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยการจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครู หรือสนับสนุนงบประมาณให้สถานศึกษาในการจัดอบรมหรือพัฒนาครูในด้านนี้ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “สำนักงานเขตควรช่วยจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยส่งเสริมให้ครูออกแบบกิจกรรมในชั้นเรียนร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้ครูนำกิจกรรมนี้ไปจัดให้นักเรียนได้เลย” และ “สำนักงานเขตบางขุนเทียนช่วยสนับสนุนงบประมาณในการจัดอบรม จากนั้นส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนช่วยเหลือครูในการทำหลักสูตรให้เป็นเชิงรุก แล้วค่อยให้ครูไปออกแบบแผนในชั้นเรียน จะช่วยให้ครูทุกคนสามารถสอนแบบเชิงรุกได้ดี”

4.2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดประชุมเพื่อวิเคราะห์หลักสูตร และออกแบบรวมถึงวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ในการส่งเสริมด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ครูต้องมีความเข้าใจในตัวหลักสูตรก่อน โดยผู้บริหารจัดประชุมครูเพื่อวิเคราะห์หลักสูตร และตัวชี้วัด จากนั้นกำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มเข้าไปในหลักสูตรและตัวชี้วัด และค่อยลงสู่แผนการสอนของครู จากนั้นครูส่งแผนกลับมาให้ผู้บริหารตรวจสอบ แล้วจึงสอน”

4.2.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรและลงมือออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรผลักดันให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรและลงมือออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้เพิ่มเติมแก่ครูในด้านหลักสูตร รวมถึงการออกแบบการสอนเชิงรุก และมุ่งเน้นการสอนที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติผ่านสถานการณ์ที่กำหนด” และ “ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตร มาตรฐานการเรียนรู้ หรือตัวชี้วัดต่างๆ คิดว่าตรงนี้ผู้บริหารต้องเห็นความสำคัญก่อน แล้วสนับสนุนให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร และวางแผนการจัดกิจกรรมต่อไป”

4.3 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

4.3.1 ศึกษานิเทศก์ควรร่วมพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้แบบเชิงรุกกับครูผู้สอนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยมุ่งเน้นให้ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ศึกษานิเทศก์สามารถช่วยดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบร่วมพัฒนา เพื่อติดตามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้แบบ Active Learning โดยยึดหลักผู้เรียนเป็นสำคัญสอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน และกิจกรรมในชั้นเรียน”

4.3.2 สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรจัดอบรมเกี่ยวกับแนวทางการการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรส่งเสริมให้มีการจัดอบรมครู โดยมุ่งเน้นให้ครูผู้สอนนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน”

4.3.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจในการจัดสภาพแวดล้อมแก่ครูและผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนของตนเอง และจัดประกวดห้องเรียนน่ารู้ ห้องเรียนน่าเรียนประจำโรงเรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรสร้างความตระหนักรู้ให้ครูเห็นความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ โดยกระตุ้นให้แรงจูงใจ จัดสรรงบประมาณ และอุปกรณ์ให้ และอาจจัดให้มีการประกวดห้องเรียนด้วย เพื่อให้ได้ทุกๆ เกิดความสนใจ และอยากมีส่วนร่วมมากขึ้น”

4.3.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารจัดการงบประมาณ และวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ให้สอดคล้องกับแนวการเรียนรู้เชิงรุก ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารควรสนับสนุนสื่อ อุปกรณ์ให้ครบครันตามความต้องการของครูและผู้เรียน และสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้เชิงรุก เช่น จออัจฉริยะ สำหรับให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม คอมพิวเตอร์ รวมไปถึงพวกอุปกรณ์ที่ครูนำมาประกอบการสอนด้วย”

4.4 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

4.4.1 สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก และกำกับติดตามโดยใช้กระบวนการ PDCA ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการสร้าง

องค์ความรู้ด้วยตนเอง สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ รวมถึงเน้นนโยบายการสอนที่ให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ จากนั้นลงพื้นที่ตรวจเยี่ยมโรงเรียน และรายงานผลทุกเดือนเป็นวงจร จึงจะเกิดการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ”

4.4.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ จากนั้นจับกลุ่มครู เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน PLC และพัฒนาการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง”

4.4.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้เรียนช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารสนับสนุนโครงการในโรงเรียน เช่น อาจจัดกิจกรรมฐานความรู้ เป็นค่ายวิชาการ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนและครูได้แลกเปลี่ยนความคิดในการจัดกิจกรรมร่วมกัน จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้เรียนค้นคว้า และสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง จากนั้นฝึกนำเสนอในวงงาน เพื่อให้ได้รับประสบการณ์จริง”

4.4.4 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ครูควรจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นความสนุกสนาน น่าสนใจ มีเทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ เช่น การทำโครงงาน กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตและทดลองฝึกปฏิบัติด้วยตนเอง” และ “ในระหว่างการสอนผู้บริหารควรมีการนิเทศในชั้นเรียนเพื่อคอยชี้แนะครูด้วยคอยช่วยเหลือสนับสนุนครู ไม่ว่าจะเป็นอย่างอุปกรณ์ต่างๆ ที่ครูต้องการใช้ในการสอน เพื่อให้การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ”

4.5 แนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

4.5.1 สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การประเมินผลแบบสมรรถนะ (competency assessment) ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ครูควรเน้นการประเมินผลแบบสมรรถนะ โดยประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ เช่น การค้นหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา”

4.5.2 ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษาผ่านกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (coaching and mentoring) ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “การวัดและประเมินผลเป็นเรื่องที่สำคัญที่ครูต้องประเมินให้เหมาะสมกับผู้เรียน รวมถึงอาจจะเชิญผู้เชี่ยวชาญเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน และใช้นิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงในการกำกับติดตาม”

4.5.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้และสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “การประเมินผลควรใช้เกณฑ์รูบริคในการสร้างเครื่องมือในการประเมิน รวมถึงต้องมีการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง รวมถึงการจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน นอกจากนี้ควรมีการประเมินผลงาน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเองด้วย”

4.5.4 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “การประเมินผลและนำผลลัพธ์ของการเรียนรู้มาเทียบกับตัวชี้วัดเป็นสิ่งที่ครูทุกคนควรทำ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อให้ทราบระดับความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมของผู้เรียน และสามารถนำไปสู่การหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง ในรูปแบบวิจัยในชั้นเรียนได้ด้วย”

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้วิจัยขอเสนอผลการวิจัยแบ่งเป็น 3 ส่วน ได้แก่ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ โดยมีประเด็นสรุปดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

1.1.2 เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

1.1.3 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

1) ประชากร ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 696 คน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 255 คน ได้มาจากการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยสูตรของทาร์โร ยามาเน่ (วรรรณี แกมเกตุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความผิดพลาดไม่เกิน .05 จากนั้นสุ่มแบบแบ่งชั้น โดยการสุ่มแบบง่าย ตามขนาดของสถานศึกษา

3) ผู้ให้ข้อมูล คือ หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน และครูระดับชำนาญการขึ้นไปที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ ด้านการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน

1.2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีจำนวน 2 ฉบับ คือ

ฉบับที่ 1 เป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 1 ฉบับ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 - 1.00 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา เท่ากับ .970 และ .949 ตามลำดับ

ฉบับที่ 2 เป็นแนวคำถามเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร สำหรับประเด็นหรือข้อคำถามดังกล่าวผู้วิจัยนำมาจากผลการศึกษาความต้องการจำเป็น 4 ด้าน ได้แก่ การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้

1.2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1) ประสานขออนุญาตผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล และขอความร่วมมือครูให้ช่วยตอบแบบสอบถาม โดยไปส่งให้สถานศึกษาและไปรับด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 255 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

2) การสัมภาษณ์หัวหน้าฝ่ายการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 2 คน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน และครูระดับชำนาญการขึ้นไป สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน โดยผู้วิจัยนัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์และส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และแนวคำถามในการสัมภาษณ์ให้ผู้ทรงคุณวุฒิทุกคนล่วงหน้า ดำเนินการสัมภาษณ์ระหว่างวันที่ 20 เมษายน 2567 ถึงวันที่ 30 พฤษภาคม 2567 โดยแบ่ง เป็น 2 ช่วงๆ เช้า ตั้งแต่เวลา 09.00 – 12.00 น. และช่วงบ่ายตั้งแต่เวลา 13.00 – 16.00 น. ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ คนละ 3 ชั่วโมง

1.2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยหาค่าร้อยละ (percentage) ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย (M) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา ใช้การ

ประเมินความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) และข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

1.3 สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1.3.1 สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ลำดับที่ 2 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก และลำดับที่ 4 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อของแต่ละด้านพบว่า

1) **ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก** พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล

2) **ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้** พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นมี 2 ข้อ คือ ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน

3) **ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก** พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นมี 3 ข้อ คือ ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้

4) **ด้านการประเมินผลการเรียนรู้** พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่น คือ ครูมีการประเมิน

ผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นมี 2 ข้อ คือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้ ครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง

1.3.2 สภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ลำดับที่ 3 ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อของแต่ละด้านพบว่า

1) **ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้** พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่นคือ ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นคือ ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน ครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรม และมีความสนใจอยากเรียนรู้

2) **ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก** พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าด้านอื่น 2 ข้อ คือ ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น มี 2 ข้อ คือ ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

3) **ด้านการประเมินผลการเรียนรู้** พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นคือ ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่นคือ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้

4) **ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก** พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 9 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าข้ออื่นซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 5 ข้อคือ ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผลและร่วมนำเสนอผลงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าข้ออื่น คือ ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

1.3.3 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เรียงลำดับ ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ รองลงมาได้แก่ ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ดังนี้ .20 - .24 โดยเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปน้อย ได้แก่ ลำดับที่ 1 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก ลำดับที่ 3 ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ และลำดับที่ 4 ด้าน การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ซึ่งเมื่อพิจารณารายละเอียดรายข้อแต่ละด้านจะพบว่า

1) **ด้านการประเมินผลการเรียนรู้** เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 จำนวน 5 รายการ คือ ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ครูมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้ ครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง และลำดับที่ 2 จำนวน 2 รายการ ได้แก่ ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม และครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน

2) **ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก** เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 จำนวน 3 รายการ คือ ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ได้แก่ ครูคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน และลำดับที่ 3 ได้แก่ ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล และร่วมนำเสนอผลงาน

3) **ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้** เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใคร่รู้ ลำดับที่ 2 ได้แก่ ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน และลำดับที่ 3 ได้แก่ ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน

4) **ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก** เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ ลำดับที่ 1 คือ ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล ลำดับที่ 2 จำนวน 2 รายการ ได้แก่ ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ และครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน และ ลำดับที่ 3 จำนวน 3 รายการ ได้แก่ ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจและสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้ ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

1.3.4 ข้อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) **การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม**

(1) สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรวางแผนและมอบนโยบายแก่ศึกษานิเทศก์ และสำนักงานเขตบางขุนเทียน จากนั้นสำนักงานเขตบางขุนเทียนจะนำนโยบายลงสู่โรงเรียนในสังกัดเขตบางขุนเทียน และติดตามความก้าวหน้า หรือความสำเร็จที่เกิดขึ้น ซึ่งควรมีการจัดทีมจากฝ่ายการศึกษาสำนักงานเขตบางขุนเทียนไปเยี่ยมโรงเรียน หรือให้ทางโรงเรียนทำรายงานส่งกลับมายังสำนักงานเขต และสำนักงานเขตบางขุนเทียนรายงานไปยังศึกษานิเทศก์ และสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานครตามลำดับ

(2) ศึกษานิเทศก์ควรนิเทศติดตาม โดยใช้หลักการนิเทศแบบร่วมพัฒนา ด้วยการพาคิด พาทำ และพัฒนาคู่มือการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อเป็นแนวทางให้ครูได้ศึกษาเพิ่มเติม

(3) ศึกษานิเทศก์ควรร่วมกับผู้บริหารจัดอบรมให้แก่ครู และจัดสัมมนาให้ครูได้ศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ รวมถึงจัดทำ PLC ในโรงเรียน และร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครู รวมถึงนิเทศติดตามในชั้นเรียนด้วย

2) **การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก**

(1) สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายให้มีการนิเทศส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยศึกษานิเทศก์ใช้หลักการนิเทศแบบร่วมพัฒนาในการออกแบบและการวางแผนกิจกรรม

(2) สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรส่งเสริมด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก โดยการจัดอบรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครู หรือ สนับสนุนงบประมาณให้สถานศึกษาในการจัดอบรมหรือพัฒนาครู

(3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกันส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกตามหลักการร่วมพัฒนา โดยให้ผู้บริหารโรงเรียนช่วยเหลือครูในการทำหลักสูตรเชิงรุก

(4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรผลักดันให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรและลงมือออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3) การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

(1) ศึกษานิเทศก์ควรร่วมพัฒนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้แบบเชิงรุกกับครูผู้สอนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) โดยมุ่งเน้นให้ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

(2) สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรจัดอบรมเกี่ยวกับแนวทางการการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

(3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างแรงจูงใจในการจัดสภาพแวดล้อมแก่ครู และผู้เรียน โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียนของตนเอง และจัดประกวดห้องเรียนนำร่อง ห้องเรียนนำเรียนประจำโรงเรียน

(4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรช่วยสนับสนุนงบประมาณและวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ให้สอดคล้องกับแนวการเรียนรู้เชิงรุก

4) การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

(1) สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้โดยสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก และกำกับติดตามโดยใช้กระบวนการ PDCA

(2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

(3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้เรียนช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

(4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอนใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายและควรนิเทศในชั้นเรียน เพื่อช่วยชี้แนะและให้คำปรึกษาในเรื่อง การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

5) การประเมินผลการเรียนรู้

- (1) สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การประเมินผลแบบสมรรถนะ (competency assessment)
- (2) ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ผ่านกระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยง (coaching and mentoring) ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้
- (3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรช่วยสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้และสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย
- (4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน

2. อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล คือ

2.1 การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา โดยรวม

ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูทุกด้านอยู่ในระดับมาก ในขณะที่สภาพที่พึงประสงค์ทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูมีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ดีในระดับหนึ่ง เนื่องจากสำนักการศึกษาได้มีการกำหนดนโยบายในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษารุงเทพมหานคร ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เป็นแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติเชิงรุกเน้นการปฏิบัติจริง เชื่อมโยงบูรณาการกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมใกล้ตัว ปัญหาชุมชน สังคม และผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้มีความร่วมมือกับภาคเอกชนในการอบรมให้ความรู้แก่ครูแกนนำในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและนำไปขยายผลแก่ครูในโรงเรียน เน้นการเรียนแบบปฏิบัติหรือลงมือสร้างกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้เรียนได้ลงมือทำ แต่ผู้สอนยังขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2560, อ้างถึงใน นันทวรรณ แก้ว

โชติ และชัชฎาภา วัฒนธรรม, 2565, น. 46) ส่งผลให้ครูมีความคาดหวังในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้ดีขึ้น ซึ่งแสดงออกมามีสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงในทุกด้านใกล้เคียงกัน ซึ่งในประเด็นนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิมีข้อเสนอแนะแนวทางว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูให้สามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยศึกษานิเทศก์ควรร่วมกับผู้บริหารจัดอบรมให้แก่ครู และจัดสัมมนาให้ครูได้ศึกษาดูงานจากโรงเรียนต้นแบบ รวมถึงจัดทำ PLC ในโรงเรียน ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้ที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้ดีที่สุดจะเป็นผู้บริหารโรงเรียน แล้วก็ตามมาด้วยศึกษานิเทศก์โรงเรียน ซึ่งสามารถดำเนินการได้ทั้งการจัดอบรม พาครูไปดูงาน หรือจะทำ PLC ในโรงเรียนก็ได้ ครูจะได้มีกลุ่มร่วมทำร่วมคิด แล้วศึกษานิเทศก์ก็ช่วยในเรื่องการกำกับติดตามร่วมกับผู้บริหารโรงเรียน” นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการจัดอบรม พาไปศึกษาดูงาน และร่วมพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกับครู รวมถึงนิเทศติดตามในชั้นเรียนด้วย ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “เมื่อพบว่าครูต้องการให้ช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ผู้บริหารอาจดำเนินการจัดอบรมให้ครู โดยเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาอบรมให้ จากนั้นจัดการประชุมครูเพื่อช่วยครูในการออกแบบหลักสูตร และวางแผนกิจกรรมการสอนเชิงรุก เพราะครูบางคนยังไม่เข้าใจชัดเจนในเรื่องนี้จึงสอนกันไปคนละทิศละทาง นอกจากจัดอบรมแล้วอาจนำครูไปดูงานที่โรงเรียนเอกชนที่เขาสอนแนวนี้อยู่ ครูจะได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น สุดท้ายผู้บริหารสถานศึกษาต้องหมั่นนิเทศติดตามในชั้นเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และต่อเนื่อง” สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรไท แสงลุน และ มนสิข สิริสมบูรณ์ (2565, น.346) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ ว่าการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูไปใช้ควรส่งเสริม สนับสนุน ชี้แนะ และช่วยเหลือให้ครูมีการพัฒนาทักษะด้านการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้สูงขึ้น ควบคู่ไปกับการศึกษาคู่มืออย่างละเอียดเพื่อความถูกต้องในการดำเนินการพัฒนาตามรูปแบบให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการพัฒนาครูต้องมีการอำนวยความสะดวกจากฝ่ายบริหารด้านการจัดทรัพยากรเรื่อง ตารางเวลา งบประมาณ เปิดโอกาสให้ทำงานอย่างอิสระ และยืดหยุ่นเวลาเพื่อเกิดการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 การประเมินผลการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า ความความต้องการจำเป็นในการประเมินผลการเรียนรู้มีค่าดัชนีความต้องการสูงเป็นลำดับแรก โดยมีจำนวนความต้องการสูงสุด 5 รายการ คือ ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง ครูมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้ ครู

เสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง แสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการประเมินผลการเรียนรู้ในชั้นเรียน และต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาช่วยส่งเสริมและผลักดันให้เกิดการประเมินผลการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากครูส่วนใหญ่ยังใช้วิธีการและกระบวนการประเมินในรูปแบบเดิม คือ การสอบปลายภาค ซึ่งเป็นเพียงการวัดผลจากการทำข้อสอบเท่านั้น และยังเป็น การประเมินหลังการเรียนเพียงอย่างเดียว ไม่มีการประเมินก่อนเรียน และระหว่างเรียน เพื่อนำผลมาวิเคราะห์ผู้เรียน หรือปรับปรุงวิธีการสอนของครูอันเป็นหัวใจสำคัญของการประเมินผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังขาดการประเมินผลการเรียนโดยการปฏิบัติจริง รวมทั้งขาดการประเมินจากการจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน และอีกปัญหาที่เกิดขึ้นคือ เกณฑ์การวัด ประเมินผลการเรียนไม่ชัดเจน ไม่สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา ขาดความน่าเชื่อถือ และไม่สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงครูผู้สอนขาดความรู้ในการใช้เครื่องมือที่ถูกต้อง (ชนศักดิ์ ปัทมม, 2560, น.8) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเร่งส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจเกี่ยวกับเทคนิคการประเมินเพื่อการเรียนรู้และนำผลการประเมินมาใช้ในการพัฒนาผู้เรียนก่อนเป็นอันดับแรก เพื่อให้ครูสามารถประเมินผลให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกได้ มีเกณฑ์การวัดประเมินผลการเรียนชัดเจน มีความน่าเชื่อถือและมีการประเมินที่หลากหลาย สอดคล้องกับ อูไร ชีรัมย์, พรทิพย์ ไชยโส, พิกุล เอกวางกูร และทรงชัย อักษรคิด (2563, น.197) ที่กล่าวว่า ในการประเมินเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ผู้สอนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไปพร้อมกับกิจกรรมการประเมินด้วยเทคนิควิธีต่าง ๆ ในการประเมิน เช่น การสังเกตการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน การพูดคุย การตรวจ การปฏิบัติงาน เป็นต้น เพื่อให้ผู้สอนได้เห็นว่าผู้เรียนเรียนรู้อย่างไร ซึ่งผู้สอนควรนำผลการประเมินมาวิเคราะห์และตีความหมายจากพฤติกรรมการเรียนรู้ รวมถึงผลการปฏิบัติงานของผู้เรียนในระหว่างการจัดการเรียนรู้ เพื่อกำกับติดตามและปรับปรุงการสอนของตน ฉะนั้นการส่งเสริมการประเมินผลการเรียนรู้ของครูจึงเป็นสิ่งที่สำนักการศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน และผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูสามารถออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนและสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ครูควรเน้นการประเมินผลแบบสมรรถนะ โดยประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ เช่น การค้นหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ไม่เน้นการท่องจำเนื้อหา” สอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา ดวงขตา (2564, น.93) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริง โดยใช้เครื่องมือและวิธีการที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การสัมภาษณ์ การทดสอบ การตรวจงานและการประเมินโดยใช้แฟ้มสะสมผลงาน มีการกำหนดเกณฑ์รูบรีค เพื่อวัดและประเมินผู้เรียนได้ถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้และส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและ

หลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน รวมทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามสถานศึกษาในการกำหนดวิธีการ การวัดและประเมินผลด้วยเทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย มีความเป็นจริงเชื่อถือได้และส่งเสริม สนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้การประเมินผลแบบสมรรถนะที่เน้นการประเมินความสามารถด้านทักษะ ต่างๆ นอกจากนี้ ศึกษานิเทศก์ และผู้บริหารสถานศึกษา จัดให้มีการนิเทศภายในสถานศึกษา ผ่าน กระบวนการนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นที่ปรึกษา (coaching and mentoring) ในด้านการ ประเมินผลการเรียนรู้ และช่วยสนับสนุนให้ครูสามารถออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตาม จุดประสงค์การเรียนรู้และสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่หลากหลาย ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถที่แตกต่างกันของ ผู้เรียน สอดคล้องกับ สมพงษ์ ปันพูน (2559 , น.16) ที่กล่าวว่า สถานศึกษาควรสร้างความเข้าใจที่ ถูกต้องให้กับครูเกี่ยวกับการประเมินที่ช่วยพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน และสนับสนุนให้ครูใช้การ ประเมินรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและบริบท โดยเฉพาะการประเมินระหว่างเรียนที่มี หลักฐานทางวิชาการยืนยันว่าสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนได้ดีขึ้น

2.3 การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

ผลการวิจัยพบว่า ความความต้องการจำเป็นใน การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นลำดับสุดท้าย คือ ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล เนื่องจากการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นเป็นบทบาทที่ครูต้องดำเนินการ อยู่แล้วทำให้ครูประเมินตนเองและอาจพิจารณาว่าเป็นด้านที่ครูดำเนินการมากที่สุด สอดคล้องกับ งานวิจัยของ ฐนกร สองเมืองหนู และ คณะ (2562, น.70) เรื่อง การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูในด้านการจัดการเรียนรู้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ว่า ครูควร ศึกษาการใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงรุกจากตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้อย่างละเอียด และสามารถ ปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “ครูควรจัดกิจกรรมการสอนที่เน้น ความสนุกสนาน น่าสนใจ มีเทคนิคการสอนแบบเน้นฝึกปฏิบัติ เช่น การทำโครงการ กิจกรรมทัศนศึกษา เป็นต้น เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง จากการสังเกตและทดลองฝึกปฏิบัติ ด้วยตนเอง” นอกจากนี้ จารุภา นวลเพ็ง (2566, น.113) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการเรียนรู้โดยใช้ สถานการณ์เป็นฐานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ เรื่อง ระบบนิเวศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การปฏิบัติกิจกรรมสถานการณ์จำลอง ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง และมีส่วนร่วมในการเรียนรู้โดยตรง สามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้โดยตรง ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจและตัดสินใจในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม และจะทำให้ผู้เรียนมีการพัฒนาทักษะ ความคิด รวมถึงมีความสามารถในการเรียนรู้แบบปฏิบัติจริงได้ดียิ่งขึ้น โดยแนวทางการส่งเสริมการ

ดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้น “สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการเรียนรู้ โดยสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก และกำกับติดตาม โดยใช้กระบวนการ PDCA เนื่องจากกระบวนการ PDCA เป็นระบบที่มีคุณภาพสามารถวางแผน ดำเนินการ ติดตามได้เป็นอย่างดี” สอดคล้องกับการวิจัยของ ศศิธร คงวัน นาริรัตน์ และ คณะ (2565, น.55) ที่ศึกษา เรื่อง การสร้างและการพัฒนาการนิเทศภายในในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (active learning) ด้วยกระบวนการ “HUGNA” ตามวงจรคุณภาพ PDCA ที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา พบว่า เมื่อดำเนินกระบวนการนิเทศภายใน “HUGNA” ตามวงจรคุณภาพ PDCA แล้วสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับขององค์กรภายนอกคุณภาพสถานศึกษา คุณภาพครูผู้สอนมีด้านคุณลักษณะความเป็นครูด้านการปฏิบัติงานและด้านความสามารถด้านการจัดการเรียนการสอน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับคุณภาพมากที่สุด

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย ดังคำกล่าวของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “เชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้ จากนั้นจับกลุ่มครู เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่าน PLC และพัฒนาการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง” สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรไท แสงลุน และ มนสิข สิทธิสมบูรณ์ (2565, น.346) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ พบว่า แนวทางการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครู คือ การเรียนรู้ผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ โดยรูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาชั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กระบวนการจัดการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการใช้รูปแบบ ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุสสรุา เฉลิมศรี (2563, น.148) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษาด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่า ครูผู้สอนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพิ่มขึ้น หลังจากเข้าร่วมกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ทั้ง 4 ด้าน จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

3.1.1 ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

1) สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีความรู้ในด้านการประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยเน้นการประเมินความสามารถด้านทักษะต่าง ๆ เช่น การค้นหา การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ เป็นต้น

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบการประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้และสร้างเครื่องมือวัดผลประเมินผลที่หลากหลายได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง รวมถึงการจัดป้ายนิเทศแสดงผลงานนักเรียน นอกจากนี้ควรมีการประเมินผลงาน และการเปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเอง

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนวัดผลและประเมินผลผู้เรียนทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียนและหลังเรียน เพื่อให้สามารถจัดการเรียนรู้ได้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียน อันนำไปสู่การหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง ในรูปแบบวิจัยในชั้นเรียนต่อไป

3.1.2 ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

1) สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร ควรมีนโยบายให้ผู้บริหารสถานศึกษา และครูตระหนักถึงความสำคัญในการจัดทำหลักสูตรการศึกษาเชิงรุก โดยการวิเคราะห์ และปรับปรุงหลักสูตรให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษา สอดคล้องกับความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน

2) สำนักงานเขตบางขุนเทียนควรจัดอบรม เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ครูในการวิเคราะห์หลักสูตร และออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และเชิญผู้เชี่ยวชาญมาร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรผลักดันให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรและลงมือออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยการร่วมวางแผน ดำเนินการ และกำกับติดตาม รวมถึงการนิเทศชั้นเรียน

3.1.3 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

1) ศึกษานิเทศก์ควรจัดนิทรรศการ และให้ความรู้ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้แบบเชิงรุกกับครูผู้สอน โดยมุ่งเน้นให้ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน และสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักถึงความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน และให้การสนับสนุนงบประมาณ รวมถึงวัสดุ อุปกรณ์ต่างๆ เพื่อให้ครูนำไปใช้ในการจัดบรรยากาศในห้องเรียน ให้สอดคล้องกับแนวการเรียนรู้เชิงรุก

3.1.4 การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้แก่ครูผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้สอนจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์จริงผ่านกิจกรรมที่หลากหลาย โดยผู้เรียนช่วยกันแก้ไขปัญหาและเขียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกัน

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรนิเทศในชั้นเรียน แบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง เพื่อช่วยเหลือ และให้คำแนะนำครูในการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยต่อไป

3.2.1 ควรศึกษาปัจจัยและปัญหาที่มีส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

3.2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

3.2.3 ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

บรรณานุกรม

มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรเวศน์

สุโขทัยวิทยาเขตราชภัฏวชิรเวศน์

บรรณานุกรม

- กุลิสรา จิตรชฎาณิข. (2562). *การจัดการเรียนรู้*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
กองบริหารงานวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา. (2559). *พิมพ์เขียว Thailand 4.0 โมเดล
ขับเคลื่อนประเทศไทยสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน*.
<https://waa.inter.nstda.or.th/stks/pub/2017/20171114-draeqa-blueprint.com>.
- จันทรา แซ่ลิ้ว. (2561). *การจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (ACTIVE LEARNING) ใน รายวิชาการพัฒนา
ทักษะการคิดสำหรับเด็กปฐมวัย*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- จารุภา นวลเพ็ง. (2566). *การจัดการเรียนรู้โดยใช้สถานการณ์เป็นฐานที่ส่งเสริมการคิดเชิงระบบ
เรื่องระบบนิเวศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- จำเริญ จิตรหลัง. (2562). *กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ
ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร*. สำนักการศึกษา กรุงเทพฯ.
- จิตณรงค์ เอี่ยมสำอางค์. (2565, 9 ตุลาคม). *Active Learning แนวทางการจัดการเรียนรู้สำหรับ
ผู้เรียนในยุค/ศตวรรษที่ 21*. <http://chitnarongactivelearning.blogspot.com>.
- จิรกิตติ์ เนาวพงศ์รัตน์. (2562). *ผลการจัดการเรียนรู้พลศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้เชิงรุกที่มีต่อ
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนมัธยมศึกษา
ปีที่ 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จิรากร อรรถพร และ ประกอบ กรณีกิจ. (2557). *การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อ
ส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต*. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทาง
การศึกษา*, 9(4), 122-136.
- ชยพล ดีอ่อน และ ชีระภัทร ประสมสุข. (2565). *การบริหารจัดการเรียนรู้ตามแนวทาง Active
Learning ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาลุ่มน้ำกลาง อำเภอบาง
มะผ้า สังกัดสำนักงานเขต/พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1*. *Journal of
Modern Learning Development*, 7(4), 10 – 24.

- ฐานกร สองเมืองหนู, วีรวรรณ จงจิตร ศิริจิรกาล, และ มนสิข สิริสมบุญ. (2562). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกสำหรับครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสาร AL-NUR บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, 14(27), 63-73. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/NUR_YIU/article/view/143985/162347.
- ณัฐญาพร เสวตานนท์. (2565). การประเมินโครงการอบรมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning)/โรงเรียนสตรีพังงา. *วารสารการบริหารจัดการและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 4(2), 15 – 31./<https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jmli/article/download/257642/173793/957370>.
- ดิเรก พรสีมา. (2565, 5 กันยายน). *ครูไทย 4.0. กระทรวงศึกษาธิการ*. <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID>.
- ชนศักดิ์ ปัทม. (2560). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา/ ประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1 [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, กาญจนบุรี.*
- ทิตนา เขมมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นนทสิทธิ์ ธาดาวิทย์. (2559). *การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). ทริปเพิ้ลเอ็ดดูเคชั่น.
- นวพรรณ อินดีวงศ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อพัฒนาทักษะในศตวรรษ ที่ 21 โรงเรียนครุณวิทยา เทศบาลเมืองน่าน (บ้านสวนตาล). *วารสารมหาจุฬานาครธรรม์*, 9(3), 426 – 442. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JTPLC/article/view/256409/173224>.
- นันทวรรณ แก้วโชติ และ ชัชฎาภา วัฒนธรรม. (2565). การพัฒนารูปแบบสมรรถนะในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและนวัตกรรมการศึกษา*, 1(1), 43-56 . <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/JIREI/article/view/165/235>.
- สุนิสา ดวงขตา. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปรียา สมพีช. (2559). การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้รูปแบบการเรียนการสอนด้วยกรณีศึกษา.

วารสารวิจัยราชภัฏพระนครสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 11(2), 260 – 270.

https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/article/view/65442/59427.

พรชัย จันทะคุณ, สุภาพร ธรรมสอน, ไพรินทร์ เหมบุตร, บุญส่ง บำรุงสุข, ณรงค์ เกี่ยวเกิด,

ฉัตรดี พากเพียร, ฐานิตา แก้วศรี, ทิพวรรณ สุวรรณ, ฉัญฉัญฐ์นรี ศรีพัก, สาลินี ชนา

พงษ์จารุ, รุ่งนภา ประทีปแก้ว, ต่อศักดิ์ ชาญเขียว, จันทร เพชรบูรณ์, นริศรา เสากแก้ว,

บุญลักษณ์ อึ้งชัยพงษ์, สถิตาภรณ์ อารีเอื้อ, พงนี ฤกษ์, ศิราภรณ์ ศิริพันธ์, ภาสกร แจ่ม

หม้อ, ทศนีย์ เนื้อไม้. (2565). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เพื่อ*

พัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 จังหวัดกำแพงเพชร.

https://www.thaischool.in.th/_files_school/62100490/data/62100490_1_20

210807-131704.pdf.

พรชัย เทพปัญญา, ไพบูลย์ ช่างเรียน, นิยม รัฐอมฤต, วนิดา สัจพันโรจน์, และ พรราวพิชชา เถลิงพล.

(2561). การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร.

Veridian E-Journal Silpakom University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์

สังคมศาสตร์และศิลปะ, 11(2), 476 – 492. <https://he02.tci-thaijo.org>.

[/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/139001/103255](https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/139001/103255).

พรทิพย์ วงศ์ไพบูลย์. (2560). การเรียนรู้เชิงรุกและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning).

วารสารสถาบันวิจัยญาณสงวร, 8(2), 327 – 336. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/yri/article/view/178540/126898>.

พลอยไพลิน นิลกรรณ์. (2562). *แนวทางการจัดการเรียนรู้เชิงรุก [Active Learning] โครงการการ*

นิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้กระบวนการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง.

<http://www.sesalpglpn.go.th/wp-content/uploads/2019/12/book10-62.pdf>.

ภริมา วิธาสถิตกุล และ ชนินันท์ แยมขวัญยืน. (2565). การเรียนรู้เชิงรุก: แนวทางการเรียนการสอน

ที่เป็นเลิศ ในศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(3), 921 –

933. <https://doi.org/10.14456/jeir.2022.24>.

มนสิข สิริสมบูรณ์. (2567). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*,

8(1), 164 – 172.

เยาวเรศ ภัคดีจิตร. (2557). *Active Learning* กับการพัฒนาผู้เรียนในศตวรรษที่ 21.

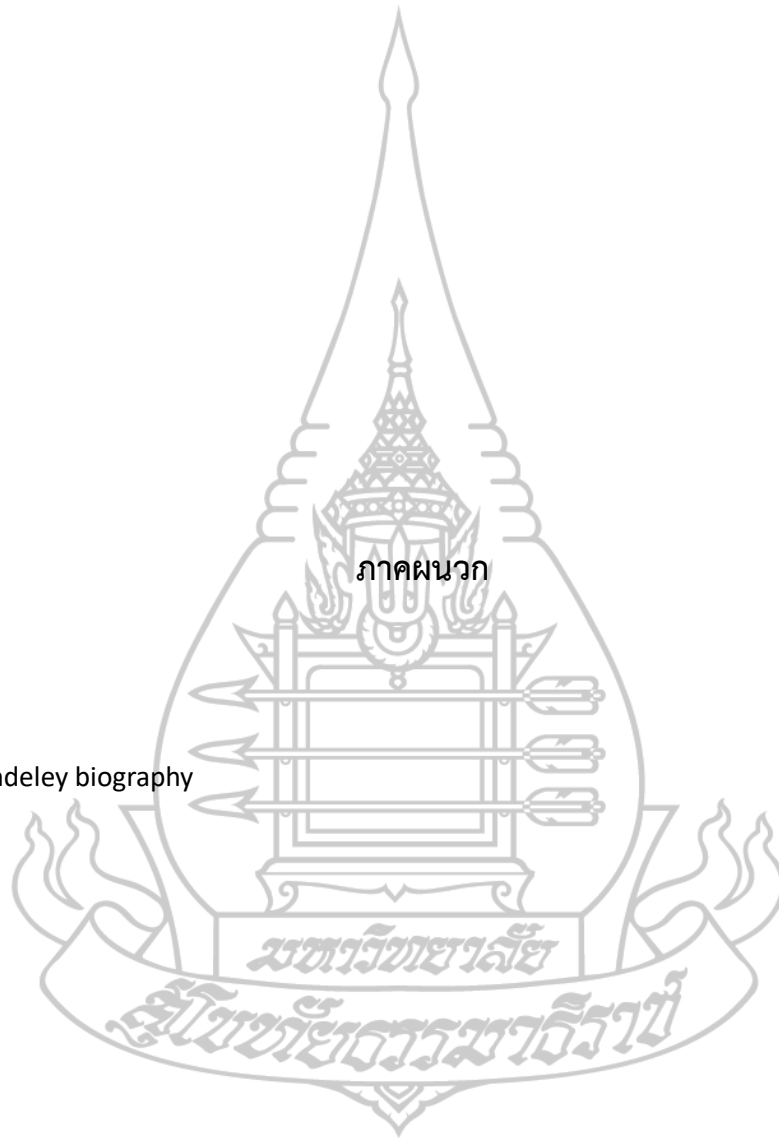
[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

- รัตนา ดวงแก้ว. (2561). หน่วยที่ 2 การบริหารและการพัฒนาหลักสูตร. ใน *ประมวลสาระชุดวิชา การบริหารวิชาการและทรัพยากรการศึกษา หน่วยที่ 1 - 7*. (น.41 - 42). สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วัชรรา เล่าเรียนดี, ประณัฐ กิจรุ่งเรือง, และ อรพิน ศิริสัมพันธ์. (2560). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เพื่อพัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป.
- วารินทร์พร ฟันเฟื่องฟู. (2562). การจัดการเรียนรู้ Active Learning ให้สำเร็จ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 9(1), 135 - 145. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/var/article/view/186104/130758>.
- วิทวัส ดวงภูมเมศ และ วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2560). การจัดการเรียนรู้ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้วยการเรียนรู้อย่างกระตือรือร้น. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, 11(2), 1 - 14.
- ศศิธร คงวัน, นาริรัตน์ ดวงราชิ, และ นฤมล ทุนนาม. (2565). *การสร้างและการพัฒนาการนิเทศภายในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ด้วยกระบวนการ HUGNA ตามวงจรคุณภาพ PDCA ที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา*. โรงเรียนบ้านหนองพลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1.
- สถาพร พงษ์พิบูล. (2558). *เอกสารประกอบการฝึกอบรม “คุณภาพผู้เรียนเกิดจากกระบวนการเรียนรู้”* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะเทคโนโลยีการเกษตร, มหาวิทยาลัยบูรพา วิทยาเขตสระแก้ว.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2563). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2564 - 2569) สำนักการศึกษา*. เอกสารกลุ่มงานแผนงานและสารสนเทศ ส่วนนโยบายและแผนการศึกษา, สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา.
- สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปี พ.ศ. 2565 สำนักการศึกษา*. เอกสารกลุ่มงานแผนงานและสารสนเทศ ส่วนนโยบายและแผนการศึกษา, สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกหน่วยศึกษานิเทศก์*. http://academic.obec.go.th/images/document/1603180137_d_1.pdf.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *แนวทางการจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก: ถอดบทเรียนจาก แนวคิดสู่การปฏิบัติ*. เอส. บี. เค. การพิมพ์.

- สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2564). *20 บทเรียนต้นแบบลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ Active Learning*. โรงพิมพ์อักษรไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2564). *การเรียนรู้ฐานสมรรถนะเชิงรุก : ถอดบทเรียนการปฏิบัติของโรงเรียนพระราชราษฎร์บำรุงเพื่อ กรุงเทพมหานคร. สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนากการเรียนรู้.*
- สิทธิพงษ์ สุพรหม. (2561). การพัฒนาความสามารถในการเรียนรู้เชิงรุกในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. *วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี*, 7(2), 49 – 58. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ubonresea/article/view/149198/119040>.
- สิริพร ปาณางษ์. (มปป). *Active Learning เทคนิคการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21*. http://apr.nsu.ac.th/Act_learn/myfile/10062014104828_3.pdf.
- สิริลักษณ์ พวงระย้า และ กัลยมน อินทสุต. (2564). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนขยายโอกาส สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(5), 57 – 67. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKA/article/view/247779/168221>.
- สุรัญญา ก้องวัฒนโกศล และ มนสิข สิริสมบุญ. (2563). การพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับครูสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 9(2), 176 – 188. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/NBU/article/view/244325/166183>.
- สุวิมล ว่องานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุภัทธีรา คงนาวัง และ นฤมล ภูสิงห์. (2565). ผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วัสดุและสสาร และการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา*, 16(3), 131 – 147. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/hsjournalnmc/article/view/261664/175881>.
- สมพงษ์ จิตระดับ สุอังคะวาทิน และ กมลวรรณ พลับจิ้น. (2566). *โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร: ความท้าทายภายใต้บริบทที่หลากหลาย*. [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สมพงษ์ ปั่นหุ่น. (2559). การประเมินเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*, 27(2), 13 – 29. <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/education2/article/view/4322>.
- หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อนุสรรา เฉลิมศรี. (2563). *การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูประถมศึกษา ด้วยกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- อรไท แสงลุน และ มนสิข สิริสมบุรณ์. (2565). การพัฒนารูปแบบการส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโดยใช้การศึกษาขั้นเรียนผ่านชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 7(5), 332 – 348. https://tci-thailand.org/wp-content/themes/magazine-style/tci_search/article.html?b3BlbkFydGljbGUmaWQ9Njc1ODUw.
- อุไร ชีรัมย์, พรทิพย์ ไชยโส, พิภูล เอกวางกูร, และ ทรงชัย อักษรคิด. (2563). เทคนิคการประเมินการเรียนรู้ผู้เรียนในศตวรรษที่ 21. *วารสารศรีปทุมปริทัศน์ ฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 20(1), 193 – 206.
- Baldwin, J., & Williams, H. (1988). *Active learning: A trainer's guide*. Basil Blackwell.
- Bonwell, C. C.; & Eison, J. A. (1991). *Active Learning: Creating excitement in the classroom*. ASHE-ERIC Higher Education Reports. Office of Educational Research and Improvement (ED), Washington, DC.
- Boonshoft School of Medicine. (2022, October 26). *Needs assessment guidelines*. <http://www.med.wright.edu/fca/cme/needs.html>.
- Brookfield, S.D. (2005). *Discussion as the way of teaching: Tools and techniques for democratic classrooms* (2nd ed). Jossey-Bass.
- Center for Teaching Innovation. (2022). <http://www.cte.cornell.edu>
- Christou, C., Pittalis, M., Mousoulides, N., Pitta, D., Jones, K., Sendova, E. & Boytchev, P. (2007). *Developing an active learning environment for the learning of stereometry*. Hradec kralove.

- Weigel, F.K., & Bonica, M (2014). An active learning approach to Bloom's Taxonomy. *Journal the Education Mission of the Army Medical Department*, 21(9), 21 – 29. https://www.researchgate.net/publication/260062126_An_Active_Learning_Approach_to_Bloom's_Taxonomy
- Freeman, S. (2014). *Active learning increases student performance in Science, Engineering, and Mathematics*. <https://doi.org/10.1073/pnas.1319030111>.
- Johnson, D. W., Johnson, R. T., & Smith, K. A. (1991). *Active learning: Cooperation in the college classroom*. Interaction Book.
- McCaslin, N.L & Tibeziinda, P. (2022, October 2). *Assessing target group needs*. <http://www.fao.org/3/w5830e07.htm>.
- Meyers, C., & Jones, T. B. (1993). *Promoting active learning: Strategies or the College Classroom*. Josey-Bass Publishers.
- Marusic, M. & Slisko, J. (2009). *Students' experience in learning physics: Active learning methods and traditional teaching*. [Unpublished master's thesis]. Faculty of Chemistry and Technology, University of Spit.
- Prine, M. (2004). Does active learning work? A review of the research. *Journal of Engineering Education*, 93(3), 223 – 231. <https://doi.org/10.1002/j.2168-9830.2004.tb00809.x>.
- Rouda, R. & Kusy, M. (1995). Development of human resources: Needs assessment-the first step. *Tappi Journal*, 78(6), 255 – 257. https://www.mitchellkusy.com/wp-content/uploads/2018/06/9506_Tappi_Journal.pdf.
- Shenker, J. I., Goss, S. A., & Bernstein, D.A. (1996). instructor's resource manual for psychology: Implementing acting learning in the classroom. (September 22, 2011) <http://s.psych/uiuc.edu/~jskenker/active.html>.
- Vickery, A. (2014). *Developing teacher and learner questioning skills: Active learning in the primary classroom*. SAGE Publications.
- Wheeler, A. (2007). *Active learning to improve student performance in remedial mathematics*. In Paper Present at the annual meeting of the Mathematical Association of America. <http://www.allacademic.com>.

ภาคผนวก

This is Mendeley biography

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิและหนังสือขอความอนุเคราะห์

ที่ อว.0602.16 (บ) / ๑๘

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๑ กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวศศิธร ภู่วาว

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางณภษร นิลประดับ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลัก และกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนรู้ ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบ และให้ความคิดเห็นเพื่อ การปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียนด้วย ตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 061-559-8945

ที่ อว.0602.16 (บ) / 98

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒๙ กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอร้องเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน ดร.ทรงพล เจริญคำ

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางณภสร นิลประดับ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ตามโครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ชิ้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลัก และกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการบริหารการศึกษา ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบ และให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียน ด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 061-559-8945

ที่ อว.0602.16 (บ) / 98

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

๒9 กุมภาพันธ์ 2567

เรื่อง ขอเรียนเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาเครื่องมือวิจัย

เรียน นางสาวปราณี นามนนท์

สิ่งที่ส่งมาด้วย โครงการการศึกษาค้นคว้าอิสระ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนางณภร นิลประดับ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช ได้รับอนุมัติให้ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต บางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ตามโครงการศึกษาค้นคว้าอิสระที่แนบมาด้วยนี้

การจัดทำการศึกษาค้นคว้าอิสระเรื่องดังกล่าว นักศึกษาได้จัดทำเครื่องมือที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลและได้รับความเห็นชอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาการศึกษาค้นคว้าอิสระไว้ขั้นหนึ่งแล้ว แต่เพื่อให้เครื่องมือที่จัดทำ นั้นมีความครอบคลุมเนื้อหาวิชา แนวปฏิบัติ และสอดคล้องกับหลัก และกระบวนการวิจัย ทางสาขาวิชาจึงขอความ อนุเคราะห์จากท่านในฐานะผู้ทรงคุณวุฒิด้านการวัดและประเมินผล ได้โปรดพิจารณาตรวจสอบ และให้ความคิดเห็น เพื่อการปรับปรุงเครื่องมือการศึกษาค้นคว้าอิสระของนักศึกษาผู้นี้ด้วย สำหรับรายละเอียดอื่น ๆ นักศึกษาจะนำเรียน ด้วยตนเอง

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ทวีวัฒน์ วัฒนกุลเจริญ)

ประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 061-559-8945

ภาคผนวก ข

ผลการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องของผู้เชี่ยวชาญ
และการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC: Index of item objective congruence)

เรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

- วัตถุประสงค์วิจัย 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
 2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร
 3. เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

กรอบแนวคิดในการวิจัย	นิยามตัวแปร	ข้อคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	ผลการประเมิน	ข้อเสนอแนะ	แก้ไข
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
การจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง แนวทางหรือกระบวนการในการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยภาระงานที่ปฏิบัติจริงผ่านสื่อหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีครูผู้สอนเป็นผู้อำนวยความสะดวก แนะนำ หรือกระตุ้นให้	1. การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การที่ครูวิเคราะห์หลักสูตรโดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยการสำรวจ	1. ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		2. ครูศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาโดยวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	คนที่ 2 แจ้งว่า ตัดคำว่าศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาออก เพื่อให้กระชับ	ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก
ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการค้นพบ และสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง ประกอบด้วยองค์การดำเนินการใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้	ความสนใจและความถนัดของผู้เรียน เพื่อนำมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกัน ครูกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้และจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่เหมาะสมโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และเป็นกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหา	3. ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคล โดยการสำรวจความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		4. ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จากการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	คนที่ 2 ตัดคำว่าจากการวิเคราะห์หลักสูตร เพื่อให้กระชับ	ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
		5. ครูกำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังและสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	+1	0	+1	0.67	ใช้ได้	คนที่ 2 ขอแก้ไขคำว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เป็นคำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เนื่องจากคำว่า ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ใช้กับรายวิชาเพิ่มเติม แต่คำว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการ	ครูกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล
วางแผน ประเมินผล และการนำเสนอผลงานด้วยตนเอง	วางแผน ประเมินผล และการนำเสนอผลงานด้วยตนเอง	6. ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		7. ครูคัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		8. ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		9. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล และร่วมนำเสนอผลงาน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
								เรียน จะใช้กับรายวิชา 8 กลุ่มสาระ	

กรอบแนวคิดในการวิจัย	นิยามตัวแปร	ชื่อคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	ผลการประเมิน	ข้อเสนอแนะ	แก้ไข
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
			1	2	3				
	2. การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ หมายถึง การที่ครูจัดสภาพแวดล้อมให้กระตุ้นความสนใจใฝ่รู้ของผู้เรียน รวมถึงจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ และปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน จัดมุมแสดงผลงาน พื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่	1. ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		2. ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		3. ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน จัดมุมแสดงผลงาน พื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมรูปแบบต่าง ๆ ได้ โดยครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจใฝ่รู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		4. ครูจัดมุมแสดงผลงานหรือพื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		5. ครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมและมีความสนใจใฝ่รู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
	ตีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน และส่งเสริมบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง	6. ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		7. ครูส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		๑ ๑ ๑							
3. การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้น โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนคิด ลงมือ	1. ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจใฝ่รู้ได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้			
	2. ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิด และลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้			
ปฏิบัติ และสร้างความรู้ด้วยตนเอง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรม โดยเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันและแก้ปัญหา ได้แก่ การอ่าน การอภิปราย การเขียน รวมไปถึงการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสุนทรีย์ ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล	3. ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้	คนที่ 2 แก้คำว่าได้เป็น คำว่าสามารถ และเพิ่ม คำว่าได้ด้วยตนเอง	ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	
	4. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้			
	5. ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้			
	6. ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างสุนทรีย์ ทั้งการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้			
	4. การประเมินผลการเรียนรู้ หมายถึง การดำเนินการ	1. ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		

กรอบแนวคิดในการวิจัย	นิยามตัวแปร	ข้อคำถาม	ความเห็นผู้เชี่ยวชาญ			ค่า IOC	ผลการประเมิน	ข้อเสนอแนะ	แก้ไข
			คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3				
			1	2	3				
ประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง โดยดำเนินการประเมินทั้งแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม ซึ่งให้ครูเป็นผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และกำหนดให้ผู้เรียนประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนด้วยตัวเอง รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือหรือเสนอแนะทางการนำผลการ	ประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้วยเครื่องมือที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน การประเมินตนเอง โดยดำเนินการประเมินทั้งแบบรายบุคคล และรายกลุ่ม ซึ่งให้ครูเป็นผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน และกำหนดให้ผู้เรียนประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียนด้วยตัวเอง รวมทั้งการให้ความช่วยเหลือหรือเสนอแนะทางการนำผลการ	2. ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		3. ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายบุคคล	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		4. ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		5. ครูมีบทบาทเป็นผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		6. ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		
		7. ครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียน	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้		

การหาความเที่ยงของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการ
เรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

1. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ใน
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน
กรุงเทพมหานคร แบบรายด้าน

N = 30

ด้าน	จำนวน ข้อ	Cronbach's Alpha	
		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
การออกแบบและการวางแผน กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก	9	.946	.938
การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการ เรียนรู้	7	.932	.980
การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิง รุก	6	.974	.718
การประเมินผลการเรียนรู้	7	.977	.933
รวม	29	.970	.949

2. การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ใน
การจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน
กรุงเทพมหานคร แบบรายข้อ

N = 30

ข้อ	รายการ	Cronbach's Alpha	
		สภาพ ปัจจุบัน	สภาพที่พึง ประสงค์
การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก			
1	ครูวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการ จัดการเรียนรู้เชิงรุก	.970	.944

ข้อ	รายการ	Cronbach's Alpha	
		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
2	ครูวิเคราะห์มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อนำมาใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	.970	.944
3	ครูวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลโดยการสำรวจความสนใจและความถนัดของผู้เรียน	.970	.944
4	ครูออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	.970	.944
5	ครูกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนเป็นรายบุคคล	.970	.944
6	ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล	.970	.944
7	ครูจัดสรรกิจกรรมการเรียนรู้หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความสนใจและกระตือรือร้นในการเรียน	.970	.951
8	ครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการเรียนรู้	.970	.951
9	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผนการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล และร่วมนำเสนอผลงาน	.970	.951
การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้			
10	ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใฝ่รู้	.970	.944
11	ครูจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกัน	.970	.944
12	ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียน	.970	.944
13	ครูจัดมุมแสดงผลงานหรือพื้นที่ที่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ได้	.970	.944

ข้อ	รายการ	Cronbach's Alpha	
		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
14	ครูกระตุ้นและจูงใจให้ผู้เรียนร่วมกิจกรรมและมีความสนใจอยากเรียนรู้	.970	.948
15	ครูส่งเสริมให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้สอนและเพื่อนในชั้นเรียน	.970	.944
16	ครูส่งเสริมให้เกิดบรรยากาศที่ดีในชั้นเรียน เพื่อให้การดำเนินกิจกรรมมีความต่อเนื่อง	.970	.944
การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก			
17	ครูมีกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียนด้วยวิธีที่น่าสนใจ และสามารถกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ได้	.970	.948
18	ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้	.970	.944
19	ครูจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง	.970	.944
20	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	.970	.951
21	ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน	.970	.951
22	ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล	.970	.951
การประเมินผลการเรียนรู้			
23	ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้	.970	.951
24	ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง	.970	.951
25	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล	.970	.952
26	ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม	.970	.952
27	ครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน	.970	.952

ข้อ	รายการ	Cronbach's Alpha	
		สภาพปัจจุบัน	สภาพที่พึงประสงค์
28	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้	.970	.952
29	ครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง	.970	.952

สภาพที่เป็นจริง

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.970	29

ด้านที่ 1 การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.946	9

ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.932	7

ด้านที่ 3 การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.974	6

ด้านที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.977	7

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
T1.1	96.8000	138.166	.842	.970
T1.2	96.8000	138.166	.842	.970
T1.3	96.5000	137.017	.887	.970
T1.4	96.5333	137.913	.798	.970
T1.5	96.5000	137.017	.887	.970
T1.6	96.5333	137.913	.798	.970
T1.7	96.8000	138.166	.842	.970
T1.8	96.8333	139.040	.789	.970
T1.9	96.8000	138.166	.842	.970
T2.10	96.8000	138.166	.842	.970
T2.11	96.8000	138.166	.842	.970
T2.12	96.5000	137.017	.887	.970
T2.13	96.5000	137.017	.887	.970
T2.14	96.5000	137.017	.887	.970
T2.15	96.5000	137.017	.887	.970
T2.16	96.5000	137.017	.887	.970
T3.17	96.5000	137.017	.887	.970
T3.18	96.5000	137.017	.887	.970
T3.19	96.5000	137.017	.887	.970
T3.20	96.5000	137.017	.887	.970
T3.21	96.5000	137.017	.887	.970
T3.22	96.5000	137.017	.887	.970
T4.23	96.8000	138.166	.842	.970
T4.24	96.8000	138.166	.842	.970
T4.25	96.8000	138.166	.842	.970
T4.26	96.8000	138.166	.842	.970
T4.27	96.8000	138.166	.842	.970
T4.28	96.8000	138.166	.842	.970
T4.29	96.8000	138.166	.842	.970

สภาพที่พึงประสงค์

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.949	29

ด้านที่ 1 การออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.938	9

ด้านที่ 2 การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

- a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.980	7

ด้านที่ 3 การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

- a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.718	6

ด้านที่ 4 การประเมินผลการเรียนรู้

Case Processing Summary

		N	%
Cases	Valid	30	100.0
	Excluded ^a	0	.0
	Total	30	100.0

- a. Listwise deletion based on all variables in the procedure.

Reliability Statistics

Cronbach's Alpha	N of Items
.933	7

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
S1.1	139.2667	8.133	.945	.944
S1.2	139.2667	8.133	.945	.944
S1.3	139.2667	8.133	.945	.944
S1.4	139.2667	8.133	.945	.944
S1.5	139.2667	8.133	.945	.944
S1.6	139.2667	8.133	.945	.944
S1.7	139.2333	9.151	.000	.951
S1.8	139.2333	9.151	.000	.951
S1.9	139.2333	9.151	.000	.951
S2.10	139.2667	8.133	.945	.944
S2.11	139.2667	8.133	.945	.944
S2.12	139.2667	8.133	.945	.944
S2.13	139.2667	8.133	.945	.944
S2.14	139.3000	8.148	.648	.948
S2.15	139.2667	8.133	.945	.944
S2.16	139.2667	8.133	.945	.944
S3.17	139.3000	8.148	.648	.948
S3.18	139.2667	8.133	.945	.944
S3.19	139.2667	8.133	.945	.944
S3.20	139.2333	9.151	.000	.951
S3.21	139.2333	9.151	.000	.951
S3.22	139.2333	9.151	.000	.951
S4.23	139.2333	9.151	.000	.951
S4.24	139.2333	9.151	.000	.951
S4.25	139.2667	8.892	.207	.952
S4.26	139.2667	8.892	.207	.952
S4.27	139.2667	8.892	.207	.952
S4.28	139.2667	8.892	.207	.952
S4.29	139.2667	8.892	.207	.952

ภาคผนวก ค

สำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูล
เพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ที่ อว.0602.16 (บ) / 133

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช
ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี 11120

25 มีนาคม 2567

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์ให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ
เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน

ด้วยนางณภชร์ นิลประดับ นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช กำลังทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ต้องการจำเป็นและ แนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ในการนี้ นักศึกษาจำเป็นจะต้องเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 255 คน

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่าน ในการอนุญาตให้นักศึกษาเก็บข้อมูลเพื่อการศึกษาค้นคว้าอิสระ ตามวัน เวลาและรายละเอียดที่นักศึกษาเสนอมาพร้อมนี้ หวังว่าจะได้รับความกรุณาจากท่านและขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ตันสนีย์ สังสรรค์อนันต์)

รองประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

รักษาราชการแทนประธานกรรมการประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์

ฝ่ายบัณฑิตศึกษา

โทร. 0-2504-8505

โทรสาร. 0-2503-3566-7

เบอร์โทรศัพท์นักศึกษา 061-559-8945

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร และขนาดสถานศึกษาเขตบางขุนเทียน สังกัดสำนักงานการศึกษา
กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	สถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา	ประชากร
1	โรงเรียนแก้วห้าทัพอุปถัมภ์	เล็ก	11
2	โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์	กลาง	14
3	โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา	ใหญ่	133
4	โรงเรียนราชมนตรี	ใหญ่	62
5	โรงเรียนวัดกก	ใหญ่	30
6	โรงเรียนวัดกำแพง	ใหญ่	40
7	โรงเรียนวัดท่าข้าม	ใหญ่	42
8	โรงเรียนวัดบัวผัน	เล็ก	8
9	โรงเรียนวัดบางกระดี	ใหญ่	48
10	โรงเรียนวัดประชานารุง	กลาง	20
11	โรงเรียนวัดเลา	ใหญ่	48
12	โรงเรียนวัดสะแกงาม	ใหญ่	89
13	โรงเรียนแสมดำ	ใหญ่	56
14	โรงเรียนวัดหัวกระบือ	ใหญ่	45
15	โรงเรียนศาลเจ้า	ใหญ่	38
16	โรงเรียนหมู่บ้านเกาะโพธิ์	เล็ก	12
รวม			696

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง และขนาดสถานศึกษาเขตบางขุนเทียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร

ลำดับ	สถานศึกษา	ขนาดสถานศึกษา	ประชากร
1	โรงเรียนแก้วขำทับอุปลัมภ์	เล็ก	5
2	โรงเรียนคลองพิทยาลงกรณ์	กลาง	5
3	โรงเรียนบางขุนเทียนศึกษา	ใหญ่	40
4	โรงเรียนราชมนตรี	ใหญ่	25
5	โรงเรียนวัดกก	ใหญ่	15
6	โรงเรียนวัดกำแพง	ใหญ่	15
7	โรงเรียนวัดท่าข้าม	ใหญ่	15
8	โรงเรียนวัดบัวผัน	เล็ก	4
9	โรงเรียนวัดบางกระดี	ใหญ่	18
10	โรงเรียนวัดประชาบำรุง	กลาง	12
11	โรงเรียนวัดเลา	ใหญ่	20
12	โรงเรียนวัดสะแกงาม	ใหญ่	25
13	โรงเรียนแสมดำ	ใหญ่	20
14	โรงเรียนวัดหัวกระบือ	ใหญ่	15
15	โรงเรียนศาลเจ้า	ใหญ่	15
16	โรงเรียนหมู่บ้านเกาะโพธิ์	เล็ก	6
รวม			255

หมายเหตุ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในการวิจัยนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา เขตบางขุนเทียน สังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 255 คนโดยผู้วิจัยกำหนดขนาดตัวอย่างประชากรของ Yamane (อ้างถึงใน วรณี แกมเกตุ, 2555) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความผิดพลาดไม่เกิน 0.05 จากนั้นแบ่งสัดส่วนของตัวอย่างประชากรด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

ภาคผนวก ง
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

มหาวิทยาลัยศรี

นครินทรวิโรฒราชวิทยาลัย

**แบบสอบถามความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร**

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 3) เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามแบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ขนาดของสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) จำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 29 ข้อ โดยพิจารณาใน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก การสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และการประเมินผลการเรียนรู้

ข้อมูลที่ได้รับจากท่านจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อผู้ศึกษา โดยข้อมูลที่รวบรวมได้จะนำไปวิเคราะห์และนำเสนอในภาพรวมเท่านั้น ดังนั้นจึงใคร่ขอความอนุเคราะห์จากท่านได้ตอบแบบสอบถามตามสภาพความเป็นจริง ข้อมูลและคำตอบของท่าน ผู้ศึกษาถือเป็นความลับและจะไม่มี การนำไปเผยแพร่แต่ประการใด ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณท่านที่กรุณาเสียสละเวลาอันมีค่าเพื่อตอบแบบสอบถามฉบับนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณท่านเป็นอย่างยิ่งที่ให้ความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ณภษร นิลประดับ

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โทร 061-5598945

ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่ตรงกับข้อมูลของท่าน

1. อายุ

21 – 30 ปี

31 – 40 ปี

41 – 50 ปี

51 ปีขึ้นไป

2. ระดับการศึกษา

ปริญญาตรี

ปริญญาโท

ปริญญาเอก

อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3. ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน

ต่ำกว่า 5 ปี

ระหว่าง 5 – 10 ปี

10 ปีขึ้นไป

4. ขนาดของสถานศึกษา

สถานศึกษาขนาดเล็ก

สถานศึกษาขนาดกลาง

สถานศึกษาขนาดใหญ่

ข้อ	ข้อความ	สภาพที่เป็นจริง					สภาพที่พึงประสงค์				
		1	2	3	4	5	1	2	3	4	5
21	ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกัน										
22	ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผล										
การประเมินผลการเรียนรู้											
23	ครูประเมินผลการเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้										
24	ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเอง										
25	ครูมีการประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคล										
26	ครูมีการประเมินผู้เรียนเป็นรายกลุ่ม										
27	ครูมีบทบาทเป็นทั้งผู้ประเมิน ผู้สังเกต และให้ข้อมูลย้อนกลับแก่ผู้เรียน										
28	ครูเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนได้										
29	ครูเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเอง										

ขอขอบคุณในความอนุเคราะห์

ผู้วิจัย

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

งานวิจัยเรื่อง ความต้องการจำเป็นและแนวทางการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของ

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัย นางณภพร นิลประดับ หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหาร

การศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

วัตถุประสงค์วิจัย	คำถามหลัก (Main)	คำถามรอง (Sub question)	หมายเหตุ
ศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร	1. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกแต่ละด้านอย่างไร	1.1. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการออกแบบและการวางแผนกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างไรบ้าง 1.2. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ของครูอย่างไรบ้าง 1.3. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูอย่างไรบ้าง 1.4. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมความสามารถในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ด้านการประเมินผลการเรียนรู้ของครูอย่างไรบ้าง	คำถามภาพรวม
	2. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน	2.1. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการพัฒนาครูให้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษาเพื่อให้	คำถามตามดัชนีความต้องการจำเป็น

วัตถุประสงค์วิจัย	คำถามหลัก (Main)	คำถามรอง (Sub question)	หมายเหตุ
	<p>เทียน กรุงเทพมหานคร</p> <p>ด้านการออกแบบและ</p> <p>การวางแผนกิจกรรมการ</p> <p>เรียนรู้เชิงรุกอย่างไรบ้าง</p> <p>และใครจะเข้ามามี</p> <p>บทบาทส่งเสริมบ้าง เช่น</p> <p>ผู้บริหาร เขตพื้นที่ หรือ</p> <p>ศน. เป็นต้น</p>	<p>สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิง</p> <p>รุกได้อย่างไรบ้าง</p> <p>2.2. ท่านคิดว่าควรมีการ</p> <p>ดำเนินการอย่างไรให้ครูวิเคราะห์</p> <p>มาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด</p> <p>สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะ</p> <p>อันพึงประสงค์ตามหลักสูตรเพื่อ</p> <p>นำมาใช้ในการออกแบบการ</p> <p>จัดการเรียนรู้เชิงรุก</p> <p>2.3. ท่านมีวิธีการดำเนินการ</p> <p>ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการจัดการ</p> <p>เรียนรู้เชิงรุกโดยให้ผู้เรียนมีส่วน</p> <p>ร่วมในการกำหนดเนื้อหาในการ</p> <p>เรียนรู้หรือไม่</p> <p>2.4. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริม</p> <p>ให้ครูคิดสรรกิจกรรมการเรียนรู้</p> <p>หรือสถานการณ์ที่สามารถกระตุ้น</p> <p>จูงใจให้ผู้เรียนมีความสนใจและ</p> <p>กระตือรือร้นในการเรียน เพื่อให้</p> <p>สอดคล้องกับการดำเนินการ</p> <p>จัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างไรบ้าง</p> <p>2.5. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริม</p> <p>ให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการ</p> <p>เปิดโอกาสให้ผู้เรียนร่วมวางแผน</p> <p>การจัดการเรียนรู้ ร่วมประเมินผล</p> <p>และร่วมนำเสนอผลงานอย่างไร</p> <p>บ้าง</p>	

วัตถุประสงค์วิจัย	คำถามหลัก (Main)	คำถามรอง (Sub question)	หมายเหตุ
	<p>3. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการสร้างสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้อย่างไรบ้าง และใครจะเข้ามามีบทบาทส่งเสริมบ้าง เช่น ผู้บริหาร เขตพื้นที่ หรือ ศน. เป็นต้น</p>	<p>3.1. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้ครูจัดสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับกิจกรรมที่กำหนดไว้เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ใคร่รู้ได้อย่างไรบ้าง</p> <p>3.2. ท่านมีการดำเนินการส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงการจัดบรรยากาศในชั้นเรียนให้เอื้อต่อการทำงานร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ร่วมกันอย่างไร</p> <p>3.3. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมให้ครูปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจที่หลากหลายของผู้เรียนอย่างไรบ้าง</p>	<p>คำถามตาม ดัชนีความ ต้องการจำเป็น</p>
	<p>4. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการดำเนินการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างไรบ้าง และใครจะเข้ามามีบทบาทส่งเสริมบ้าง เช่น ผู้บริหาร เขตพื้นที่ หรือ ศน. เป็นต้น</p>	<p>4.1. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมให้ครูสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้คิดอย่างลุ่มลึก ทั้งการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการประเมินผลอย่างไร</p> <p>4.2. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างไร</p> <p>4.3. ท่านมีแนวทางการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้</p>	<p>คำถามตาม ดัชนีความ ต้องการจำเป็น</p>

วัตถุประสงค์วิจัย	คำถามหลัก (Main)	คำถามรอง (Sub question)	หมายเหตุ
		แลกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันได้ อย่างไรบ้าง	
	5. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการเรียนรู้อย่างไรบ้าง และใครจะเข้ามามีบทบาทส่งเสริมบ้าง เช่น ผู้บริหาร เขตพื้นที่ หรือ ศน. เป็นต้น	5.1. ท่านคิดว่าควรมีแนวทางในการพัฒนาครูให้ตระหนักถึงความสำคัญของการประเมินผล การเรียนรู้ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างไรบ้าง 5.2. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมให้ครูเลือกใช้เครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การประเมินจากแฟ้มสะสมผลงาน และให้ผู้เรียนประเมินตนเองได้อย่างไร 5.3. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมให้การประเมินผลผู้เรียนเป็นรายบุคคลอย่างไรบ้าง 5.4. ท่านมีแนวทางในการส่งเสริมให้ครูเห็นถึงความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถประเมินและให้ข้อมูลย้อนกลับแก่เพื่อนอย่างไร 5.5. ท่านคิดว่าควรส่งเสริมให้ครูตระหนักถึงการเสนอแนะแนวทางในการนำผลการประเมินของผู้เรียนมาใช้เพื่อพัฒนาตนเองได้อย่างไร	คำถามตาม ดัชนีความ ต้องการจำเป็น

ประวัติผู้ศึกษา

ชื่อสกุล	นางณภษร นิลประดับ
วัน เดือน ปี เกิด	31 ตุลาคม 2532
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	140 โรงเรียนวัดประชานาบุร่ง ซ.เทียนทะเล 25 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กทม 10150
ประวัติการศึกษา	ระดับปริญญาตรี ครุศาสตรบัณฑิต สาขาการศึกษาปฐมวัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ สวนสุนันทา พ.ศ. 2555 ระดับปริญญาโท ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการศึกษา ปฐมวัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พ.ศ. 2559
ประวัติการทำงาน	ครูโรงเรียนวัดประชานาบุร่ง สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

